

**UCHWAŁA NR XLII/444/14
RADY MIEJSKIEJ CIESZYNA**

z dnia 24 kwietnia 2014 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata
2014 – 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 594 z późn. zm.) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 182 z późn. zm.) – Rada Miejska Cieszyna postanawia:

§ 1. Przyjąć Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2014 - 2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Burmistrzowi Miasta Cieszyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Cieszyna

mgr Bolesław Zemła

Załącznik do Uchwały Nr XLII/444/14
Rady Miejskiej Cieszyna
z dnia 24 kwietnia 2014 r.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA CIESZYNA NA LATA 2014 – 2020

CIESZYN 2014

Spis treści

Wstęp	4
Rozdział 1. Podstawy prawne Strategii.	4
Rozdział 2. Zgodność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.	5
Rozdział 3. Ustawy z obszaru polityki społecznej.	7
3.1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.	7
3.2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	9
3.3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.	9
3.4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	10
3.5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	10
3.6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.	11
3.7. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	11
3.8. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.	11
3.9. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.	12
Rozdział 4. Ogólna charakterystyka Gminy.	12
Rozdział 5. Charakterystyka wybranych obszarów i problemów, diagnoza za lata 2008 – 2012, opis zasobów Gminy w obszarze polityki społecznej.	14
5.1. Demografia.	15
5.2. Pomoc społeczna.	18
5.3. Budżet na realizację zadań w obszarze polityki społecznej.	31
5.4. Ubóstwo.	34
5.4.1. Opis problemu.	34
5.4.2. Dane liczbowe.	35
5.4.3. Zasoby.	36
5.5. Bezrobocie.	36
5.5.1. Opis problemu.	36
5.5.2. Dane liczbowe.	38
5.5.3. Zasoby.	41
5.6. Niepełnosprawność i długotrwała choroba.	42
5.6.1. Opis problemu.	42
5.6.2. Dane liczbowe.	44
5.6.3. Zasoby.	52
5.7. Bezdomność.	57
5.7.1. Opis problemu.	57
5.7.2. Dane liczbowe.	59
5.7.3. Zasoby.	60
5.8. Uzależnienia.	61
5.8.1. Opis problemu.	61
5.8.2. Dane liczbowe.	62
5.8.3. Zasoby.	69
5.9. Przemoc w rodzinie.	73
5.9.1. Opis problemu.	73
5.9.2. Dane liczbowe.	74
5.9.3. Zasoby.	76

5.10. Problemy opiekuńczo – wychowawcze.	79
5.10.1. Opis problemu.	79
5.10.2. Dane liczbowe.	80
5.10.3. Zasoby.	84
5.11. Funkcjonowanie osób starszych.	89
5.11.1. Opis obszaru.	89
5.11.2. Dane liczbowe.	90
5.11.3. Zasoby.	91
5.12. Analiza SWOT.	93
5.12.1. Obszar analizy: bezrobocie.	93
5.12.2. Obszar analizy: bezdomność.	94
5.12.3. Obszar analizy: niepełnosprawność.	95
5.12.4. Obszar analizy: funkcjonowanie osób starszych.	96
5.12.5. Obszar analizy: uzależnienia.	97
5.12.6. Obszar analizy: przemoc w rodzinie.	98
5.12.7. Obszar analizy: rodzina, ochrona macierzyństwa i wielodzietności, problemy opiekuńczo – wychowawcze.	99
Rozdział 6. Cel główny, cele strategiczne i szczegółowe, działania, wskaźniki, harmonogram, realizatorzy oraz partnerzy Strategii.	100
Rozdział 7. Realizacja Strategii.	121
7.1. Koordynacja i realizacja Strategii.	121
7.2. Finansowanie Strategii.	121
7.3. Monitoring i ewaluacja Strategii.	121

Wstęp.

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania w obszarze polityki społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji samorządowej powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).

Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. Odpowiedzią na te postulaty jest niniejsza Strategia.

Celem głównym Strategii jest stworzenie wszystkim mieszkańcom Cieszyna warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości.

Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji i organizacji pozarządowych, organizacji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.

W celu realizacji działań niezbędne jest stałe, systematyczne diagnozowanie problemów społecznych, a także dążenie do profesjonalnego i sprawnego działania i współpracy służb społecznych.

Planowane w Strategii działania przewidują znaczny udział, poza jednostkami Gminy oraz innymi instytucjami publicznymi, udział partnerów społecznych – organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej zaangażowanej w pracę wolontariacką.

Strategia opracowana została przez Zespół do spraw opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2014 – 2020, powołany w październiku 2013 roku przez Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w skład którego weszli pracownicy Ośrodka.

Podstawą do wyznaczenia celów i działań Strategii była ilościowa analiza problemów społecznych za lata 2008 – 2012, materiał zebrany w czasie warsztatów z wykorzystaniem analizy SWOT, zorganizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w których udział wzięli przedstawiciele Rady Miejskiej Cieszyna, pracownicy różnych instytucji oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej, wieloletnie doświadczenie oraz dane, będące w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, uzyskane w toku jego bieżącej działalności.

Rozdział 1. Podstawy prawne Strategii.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia, zgodnie z ustawą, powinna zawierać w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii, jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

Strategia zgodna jest z następującymi aktami prawnymi, regulującymi zadania w obszarze polityki społecznej:

- ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 182 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 roku poz. 1356 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 roku poz. 124 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku nr 180 poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 roku nr 234 poz. 1536 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 roku nr 231 poz. 1375 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 135 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 roku nr 164 poz. 1027 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 1456 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku poz. 1228 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 966 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 roku nr 43 poz. 225 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku poz. 674 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 roku nr 127 poz. 721 z późn. zm.),
- ustawą z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 roku nr 94 poz. 651 z późn. zm.).

Rozdział 2. Zgodność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.

• Zgodność ze Strategią Rozwoju Miasta Cieszyna na lata 2010 – 2020.

Niniejsza Strategia stanowi dokument komplementarny do Strategii Rozwoju Miasta Cieszyna.

• Zgodność ze Strategią rozwoju Śląska Cieszyńskiego na lata 2001 – 2016.

Strategia niniejsza jest zgodna z zapisami Strategii Rozwoju Śląska Cieszyńskiego na lata 2001 – 2016:

- cel strategiczny: Dostosowanie pomocy społecznej do standardów Unii Europejskiej (cele operacyjne: Rozwinięcie różnorodnych form pomocy środowiskowej dla osób potrzebujących, Stworzenie nowoczesnego systemu pomocy dziecku i rodzinie, Likwidacja barier dla niepełnosprawnych na terenie powiatu cieszyńskiego),

- cel strategiczny: Powstanie i realizacja kompleksowego, skoordynowanego programu profilaktyki i promocji zdrowia oraz rozwiązywania problemów społecznych (cele operacyjne: Tworzenie form współpracy środowisk działających w sferze pomocy społecznej, Wspieranie działań organizacji pozarządowych).
- **Zgodność ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020.**
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Cieszyna jest zgodna z zapisami Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020. Cele niniejszej Strategii są spójne z następującymi priorytetami Strategii Wojewódzkiej:
  - wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji,
  - rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej,
  - wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej,
  - tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych,
  - przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych,
  - wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej.
- **Zgodność z Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.**
Celem głównym Programu jest Ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia oraz do wzrostu spójności społecznej. Cele Gminnej Strategii są zgodne z następującymi celami operacyjnymi Krajowego Programu:
  - Wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży – przez usługi do aktywności,
  - Aktywna osoba i zintegrowana rodzina – odpowiedzialne lokalne środowisko,
  - Nasi seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni,
  - Zapobieganie niepewności mieszkaniowej.
- **Zgodność z Rządowym Programem na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020.**
Cele niniejszej Strategii pokrywają się z celem głównym Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych: Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną.
- **Zgodność ze Strategią Rozwoju Kraju 2020.**
Niniejsza Strategia jest zgodna z priorytetami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Kraju, w tym z celami: Rozwój kapitału ludzkiego (w tym: Zwiększenie aktywności zawodowej), Integracja społeczna (w tym: Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych).
- **Zgodność ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.**
Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Przyjmuje się, że proces wdrożenia strategii będzie obejmował takie działania, jak:
  - różnorodne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum

publicznym,

- rozwijanie i promocja indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy,
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego,
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich.

Działania Gminnej Strategii są zgodne z powyższymi kierunkami działań.

- **Zgodność ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, takie jak:

- Wzrost zatrudnienia,
- Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- **Zgodność z Programem Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.**

Gminna Strategia wpisuje się w dwa z pięciu celów rozwojowych Programu:

- Podniesienie poziomu wykształcenia zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wczesnie kończących naukę,
- Wspieranie włączenia społecznego zwłaszcza przez ograniczenie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

Rozdział 3. Ustawy z obszaru polityki społecznej.

3.1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej określa dla gmin szereg zadań, w tym zadania własne o charakterze obowiązkowym, zadania własne oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywiołową lub ekologiczną,

- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

3.2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę następujące zadania:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, uchwalanego corocznie przez radę gminy.

3.3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na gminę następujące zadania:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,

- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, uchwalanego corocznie przez radę gminy.

3.4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa następujące zadania własne dla gmin:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

3.5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa tryb, zasady i formy zlecenia przez organy administracji publicznej organizacjom pozarządowym zadań publicznych.

Ustawa określa sferę zadań publicznych, które mogą być zlecane do realizacji organizacjom, a mieszczą się w niej, między innymi zadania w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- działalności charytatywnej,
- ochrony i promocji zdrowia,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- promocji i organizacji wolontariatu,
- działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ustawa reguluje również ogólne zasady współpracy administracji publicznej z trzecim sektorem w zakresie wzajemnego informowania o planowanych kierunkach działalności, konsultowania aktów prawa miejscowego, tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.

Szczegółowe zasady współpracy na poziomie gminy określane są w uchwalanym corocznie przez radę gminy programie współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego.

3.6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.

Zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego, jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w porozumieniu z podmiotami leczniczymi, udzielającymi świadczenia zdrowotne w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej, organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych. Oparcie społeczne polega w szczególności na podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia, organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji, udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

3.7. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Obowiązki gminy w zakresie wspierania rodziny oraz funkcjonowania systemu pieczy zastępczej określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i zalicza do nich:

- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, a także prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- współfinansowanie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych w wysokości odpowiednio 10%, 30%, 50% pełnych kosztów w pierwszym, drugim oraz trzecim i kolejnych latach pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej zamieszkałego na terenie gminy.

3.8. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Świadczenia rodzinne są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej realizowanymi przez gminę.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego (z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania),
- świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne),
- zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a przedmiotowej ustawy,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

3.9. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów określa:

- zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji,
- zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- określa działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa. Przyznawanie i wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych jest zadaniem zleconym gminie z zakresu administracji rządowej, na które gmina otrzymuje dotację celową z budżetu państwa.

Rozdział 4. Ogólna charakterystyka gminy.

Cieszyn to miasto położone na Pogórzu Śląskim, na granicy polsko – czeskiej, jest siedzibą Powiatu Cieszyńskiego. Stanowi ważny ośrodek administracyjny, gospodarczy, oświatowy i kulturalny. Przez miasto przebiega drogowa trasa międzynarodowa – wiodąca na zachód i południe Europy.

Do dziedzin gospodarki, które dają największą liczbę miejsc pracy w Cieszynie, należą: przemysł, budownictwo, handel, administracja publiczna, ochrona zdrowia i edukacja. Ze względu na przygraniczne położenie miasta preferowana jest działalność handlowa i usługowa nastawiona nie tylko na zaspokojenie potrzeb mieszkańców Cieszyna, ale również sąsiednich miejscowości turystycznych oraz osób korzystających z przejść granicznych.

Cieszyn zapewnia opiekę i edukację dla dzieci i młodzieży na każdym etapie rozwoju. Na terenie miasta funkcjonują 2 żłobki publiczne oraz 2 niepubliczne, w tym 1 o charakterze integracyjnym.

Gmina Cieszyn jest organem prowadzącym 12 publicznych przedszkoli, w tym jedno funkcjonuje jako oddziały przedszkolne przy jednej ze szkół podstawowych. Poza dobrą opieką i realizacją programu nauczania, cieszyńskie przedszkola proponują naukę języka angielskiego, rytmikę, zajęcia artystyczne, zajęcia sportowe na basenie i sztucznym

lodowisku oraz wiele imprez dla dzieci i ich rodzin. Poza publicznymi przedszkolami w Cieszynie funkcjonuje 7 przedszkoli niepublicznych i 2 niepubliczne punkty przedszkolne.

W Cieszynie funkcjonuje 6 publicznych szkół podstawowych oraz 3 niepubliczne. Szkoły zapewniają dobry poziom nauczania oraz organizują m.in.: zajęcia świetlicowe dla najmłodszych dzieci, różnorodne zajęcia pozalekcyjne, ciekawe formy wypoczynku w czasie wakacji oraz posiłki w szkolnych stołówkach.

W Cieszynie funkcjonuje 5 gimnazjów, w tym 2 niepubliczne, 10 szkół ponadgimnazjalnych publicznych, w tym 4 niepubliczne.

Przedszkola i szkoły ogólnodostępne, przedszkola i szkoły ogólnodostępne z oddziałami integracyjnymi oraz przedszkola i szkoły integracyjne organizują także kształcenie uczniów niepełnosprawnych.

Na terenie Cieszyna zlokalizowany jest również Zespół Placówek Szkolno Wychowawczo Rewalidacyjnych, który zapewnia dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną, w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim, autyzmem oraz sprzężeniami, możliwość zdobycia wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych. W skład Zespołu wchodzi: Zespoły Wczesnego Wspomagania, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Szkoła Przesposabiająca do Pracy dla uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz sprzężeniami, Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy.

W Cieszynie działa także szkoła artystyczna – Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Ignacego Paderewskiego.

Cieszyn jest również ośrodkiem akademickim. W mieście zlokalizowany jest Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Wydział Zamiejscowy Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej oraz Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej.

Bliskość Beskidu Śląskiego oraz Beskidu Śląsko – Morawskiego w Republice Czeskiej, malowniczość terenu, dogodne położenie, a także ciekawa historia i liczne cenne zabytki stanowią o dużej atrakcyjności miasta pod względem turystycznym.

Cieszyn dysponuje bogatym zapleczem kulturalnym, do którego należą m. in.: teatr, muzea, ośrodek kultury (Dom Narodowy), kino, biblioteki, inne instytucje kultury (Zamek Cieszyn, Książnica Cieszyńska, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej) i które tworzą także aktywne organizacje pozarządowe. W ciągu roku w Cieszynie odbywa się wiele różnorodnych wydarzeń kulturalnych.

Cieszyn bywa nazywany „zielonym miastem”, ponieważ w jego obrębie znajdują się liczne parki i trzy rezerваты ścisłej ochrony przyrody, liczne szlaki spacerowe i rowerowe, a także 2 ścieżki dydaktyczne na terenie rezerwatów przyrody.

Miasto Cieszyn posiada wiele obiektów sportowych i sportowo – rekreacyjnych, w tym Halę Widowiskowo – Sportową, stadiony, boiska sportowe, boiska zlokalizowane przy szkołach, pływalnie kryte i otwarte, obiekty do sportów zimowych, korty tenisowe, przystań kajakową, sztuczną ściankę wspinaczkową, tor motocrossowy. Działalność sportową, oprócz Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, prowadzą liczne organizacje, kluby sportowe

i uczniowskie kluby sportowe.

Na terenie Cieszyna funkcjonuje 7 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej świadczących usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.

Na terenie gminy działa również podmiot leczniczy pod nazwą Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej (ZZOZ). ZZOZ udziela świadczeń zdrowotnych i prowadzi promocję zdrowia wśród ludności powiatu cieszyńskiego, w tym mieszkańców Cieszyna. Specjalistyczne stacjonarne świadczenia zdrowotne w warunkach szpitalnych, ze szczególnym uwzględnieniem świadczeń, w ramach specjalności: chirurgii, ginekologii i położnictwa, intensywnej opieki medycznej, otolaryngologii, okulistyki, ortopedii, pediatrii, psychiatrii, rehabilitacji, nefrologii, neurologii, neonatologii, chorób zakaźnych, urologii, pulmonologii i dermatologii świadczy mieszkańcom naszej gminy Szpital Śląski.

ZZOZ udziela również w ramach specjalistycznej opieki zdrowotnej ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych, ze szczególnym uwzględnieniem świadczeń w zakresie specjalności: chirurgii, ginekologii i położnictwa, otolaryngologii, okulistyki, ortopedii, psychiatrii, rehabilitacji, nefrologii, neonatologii, neurologii, chorób zakaźnych, urologii, pulmonologii, dermatologii, onkologii, gruźlicy i chorób płuc oraz kardiologii.

Na terenie izby przyjęć Szpitala świadczona jest nocna i świąteczna opieka zdrowotna. Specjalistyczną formą świadczenia zdrowotnego jest pielęgniarska opieka długoterminowa. Pielęgniarska opieka długoterminowa to opieka nad obłożnie i przewlekłe chorymi przebywającymi w domu. Pacjenci objęci tą formą opieki nie wymagają hospitalizacji w oddziałach leczenia stacjonarnego, ale ze względu na istniejące problemy zdrowotne wymagają systematycznej i intensywnej opieki pielęgniarskiej, udzielanej w warunkach domowych i realizowanej we współpracy z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej. Na terenie gminy Cieszyn 3 podmioty świadczą ten rodzaj świadczeń.

Rozdział 5. Charakterystyka wybranych obszarów i problemów, diagnoza za lata 2008 – 2012, opis zasobów gminy w obszarze polityki społecznej.

Rozdział zawiera opis wybranych problemów społecznych, bądź obszarów wymagających wsparcia, do których odnoszą się cele i działania Strategii.

Zawarto w nim ilościową analizę problemów społecznych za lata 2008 – 2012 z uwzględnieniem danych będących w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz danych pozyskanych od innych instytucji i organizacji pozarządowych.

Z uwagi na brak niektórych danych i trudności w zbadaniu wielu zjawisk, przedstawiona diagnoza nie daje dokładnego obrazu skali problemów społecznych w Cieszynie.

W rozdziale zawarto również opis zasobów – infrastruktury oparcia społecznego, z której mieszkańcy Cieszyna mogą korzystać.

System pomocy społecznej w Cieszynie tworzą jednostki organizacyjne pomocy społecznej prowadzone przez gminę, organizacje pozarządowe, placówki prowadzone przez te organizacje, a także pośrednio, inne jednostki organizacyjne gminy, jednostki organizacyjne powiatu, działające w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej, zdrowia i oświaty, sądownictwo, placówki służby zdrowia, służby mundurowe, sektor gospodarczy.

Funkcjonujący w Cieszynie system pomocy społecznej zapewnia kompleksową pomoc dla dzieci i młodzieży, rodzin z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi, osób bezrobotnych, osób bezdomnych, osób uzależnionych i ich rodzin, ofiar przemocy, osób niepełnosprawnych, osób długotrwale lub ciężko chorych oraz osób starszych.

Jego założeniem jest współpraca, współdziałanie i partnerstwo w tworzeniu i realizacji programów z obszaru polityki społecznej, wprowadzaniu nowych form pomocy i rozwiązań problemów społecznych. Bardzo ważną rolę w tym systemie pełnią organizacje pozarządowe, które we własnym zakresie, a także na zlecenie gminy realizują bardzo szeroki zakres zadań publicznych.

5.1. Demografia.

W ostatnich latach liczba ludności Cieszyna sukcesywnie maleje. W okresie od 2008 do 2012 roku ubyło 634 mieszkańców miasta.

Tabela nr 1: Liczba ludności Cieszyna według stanu na dzień 31 grudnia danego roku			
	ludność/ogółem*	kobiety	mężczyźni
2008	34490	18429	16061
2009	34260	18305	15955
2010	34166	18268	15898
2011	34001	18176	15825
2012	33856	18065	15781

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Cieszynie: Wydział Spraw Obywatelskich

*liczba mieszkańców posiadających pobyt stały

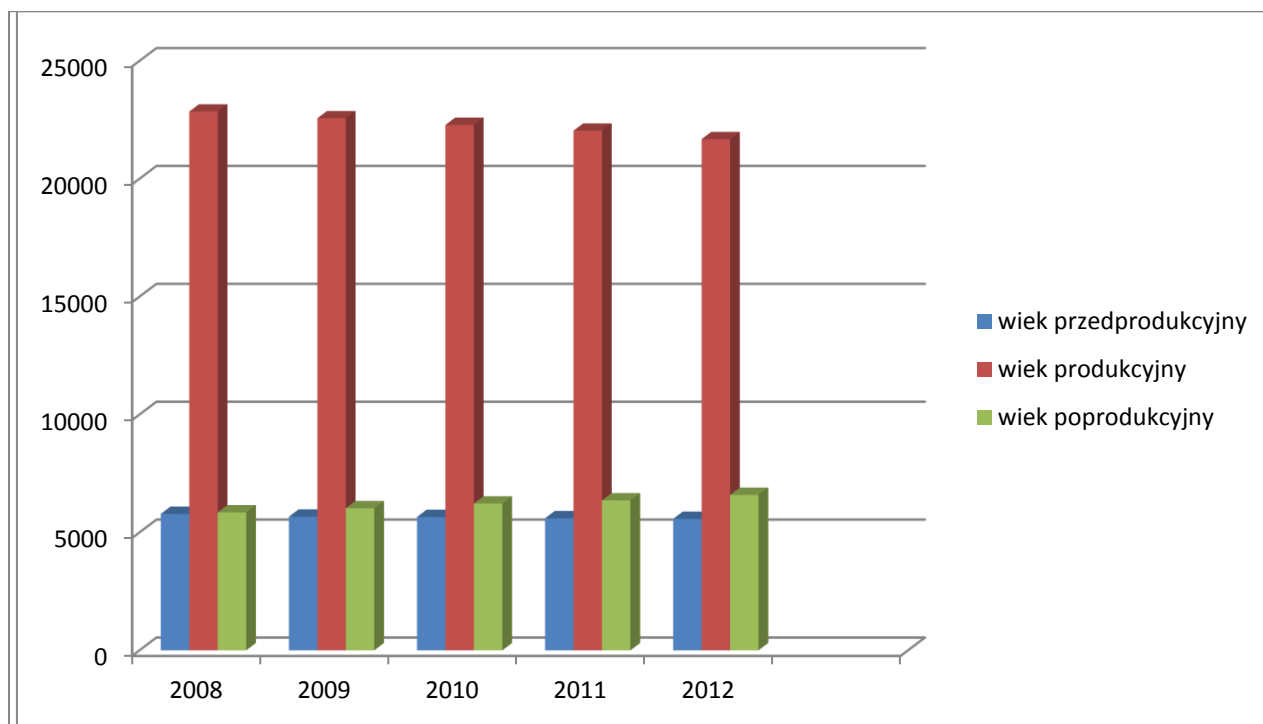
Na dzień 31.12.2012 w Cieszynie zamieszkiwało 33856 osób. Populację mieszkańców w 53,25% stanowiły kobiety. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypadało około 114 kobiet.

Tabela nr 2: Struktura ludności Cieszyna według wieku			
	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
2008	5787	22852	5851
2009	5668	22566	6026
2010	5656	22284	6226
2011	5601	22040	6360
2012	5575	21680	6591

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Cieszynie: Wydział Spraw Obywatelskich

Wykres nr 1: Dynamika zmian ludności Cieszyna w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Cieszynie: Wydział Spraw Obywatelskich

W Cieszynie od kilku lat obserwuje się spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście ludności w wieku poprodukcyjnym. Taka tendencja może mieć bezpośredni wpływ na ogólną sytuację społeczną, zarówno strukturę rodzin jak i gospodarstw domowych. Nieliczna koncentracja ludności w grupie dzieci i młodzieży (do 18. roku życia) znajduje uzasadnienie w relatywnie niskiej dzietności mieszkańców Cieszyna.

Tabela nr 3: Struktura ludności z podziałem na wiek, ze szczegółowym uwzględnieniem różnych kategorii wiekowych dzieci i młodzieży

wiek w latach	2008	2009	2010	2011	2012
0-3	1224	1278	1329	1373	1360
4-5	527	541	594	630	646
6	282	249	270	275	333
7	309	283	248	258	277
8-12	1595	1551	1512	1447	1378
13-15	1059	1017	984	945	923
16-17	791	794	719	673	658
18	423	406	374	368	347
19-65	22429	22160	21910	21672	21333
>65	5851	6026	6226	6360	6591

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Cieszynie: Wydział Spraw Obywatelskich

Efektom zmian demograficznych jest sukcesywne zmniejszanie się liczby dzieci oraz młodzieży (do 18. roku życia). Udział najmłodszych w ogólnej liczbie ludności obniżył się

o 3 punkty procentowe (z 19% w 2001 do 16% w 2012).

Wykres nr 2: Struktura wieku mieszkańców Cieszyna w wieku poprodukcyjnym ze względu na płeć

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Cieszynie: Wydział Spraw Obywatelskich

Tabela nr 4: Ruch naturalny ludności w Cieszynie

	małżeństwa	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2008	291	376	358	+18 (+0,05%)
2009	275	322	347	-25 (-0,07%)
2010	285	371	374	-3 (-0,01%)
2011	236	351	421	-70 (-0,02%)
2012	259	325	337	-12 (-0,03%)

Źródło: www.cieszyn.pl

Z powyższych danych wynika, iż od kilku lat w Cieszynie dominuje ujemny przyrost naturalny, jednak sytuacja ta jest podobna również w ujęciu globalnym (całego kraju). Sukcesywnie zmniejszająca się liczba urodzeń, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku emerytalnym, prowadzi do starzenia się społeczeństwa, a co za tym idzie: zagrożeń finansowych systemów emerytalnych, rosnących wydatków na opiekę medyczną oraz usług socjalnych skierowanych do osób starszych. Taki stan społeczeństwa wymagać będzie wieloaspektowych działań pomocy społecznej, które z jednej strony zabezpieczą potrzeby osób z najstarszej grupy wiekowej zarówno w skali lokalnej, jak i ogólnokrajowej, a z drugiej strony obejmą szerokim wsparciem rodziny wielopokoleniowe.

Tabela nr 5: Saldo migracji mieszkańców Cieszyna

2008	-684
2009	293
2010	-404
2011	111
2012	90

Źródło: www.cieszyn.pl

Na przestrzeni ostatnich 11 lat nastąpił znaczny odpływ ludności z terenów Cieszyna. Wzrost ten szczególnie nasilił się w latach 2004 – 2008, czego przyczyną może być przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, a co za tym idzie zwiększenie możliwości zarobkowych na rynku europejskim. Ostatnie lata wskazują także na niewielki napływ mieszkańców innych miejscowości do Cieszyna, jednak nie są one znaczące.

5.2. Pomoc społeczna.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną administracji samorządowej realizującą zadania pomocy społecznej. Współpracuje w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi, kościołami, innymi instytucjami oraz osobami fizycznymi.

Do Ośrodka mogą zgłaszać się po pomoc wszystkie osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Ponadto, Ośrodek udziela pomocy opuszczającym zakłady karne, ofiarom zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych, klęsk żywiołowych lub ekologicznych, a także osobom i rodzinom z problemem alkoholowym, problemem narkomanii oraz przemocy w rodzinie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, poza realizacją zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, realizuje szereg dodatkowych zadań, między innymi:

- wypłaca świadczenia rodzinne,
- obsługuje Fundusz Alimentacyjny,
- wypłaca dodatki mieszkaniowe oraz dodatek energetyczny,
- koordynuje gminne programy i realizuje wybrane zadania tych programów (Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Program współpracy Gminy Cieszyn z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego, Gminny Program Wspierania Rodziny, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego),
- prowadzi Punkt Wolontariatu,
- realizuje różne projekty, w tym od roku 2008 projekt systemowy „Aktywna Integracja Społeczna w Cieszynie”,
- prowadzi obsługę administracyjną Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Na koniec 2013 roku MOPS zatrudniał, na podstawie umowy o pracę, 69 osób, (z czego pracy nie świadczyło 13 osób, w tym 3 osoby z powodu urlopów wychowawczych, 5 osób z powodu urlopów macierzyńskich oraz 5 osób z powodu przebywania na długotrwałych zwolnieniach lekarskich), w tym 22 pracowników socjalnych (6 starszych specjalistów pracy socjalnej, 12 specjalistów pracy socjalnej, 4 pracowników socjalnych). 55 pracowników posiadało wykształcenie wyższe, 12 wykształcenie średnie, 2 zasadnicze zawodowe.

W strukturze organizacyjnej MOPS mieści się: Dział Pomocy Środowiskowej, Dział Świadczeń Rodzinnych, Dział Świadczeń Pomocy Społecznej, Dział Księgowy, Dział Pracy Specjalistycznej, Dział ds. Projektów, Dział Organizacyjny, Biuro Prawne, Zespół ds. przemocy w rodzinie, Zespół ds. domów pomocy społecznej i usług opiekuńczych.

Dane dotyczące realizacji ustawy o pomocy społecznej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej wyróżnia następujące formy pomocy:

- pomoc pieniężną,
- pomoc niepieniężną.

Pomoc niepieniężna:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Na pomoc pieniężną składają się:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i zasiłek celowy specjalny,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie.

**Tabela nr 6: Liczba osób objętych pomocą MOPS
na podstawie ustawy o pomocy społecznej**

	2008	2009	2010	2011	2012
liczba rodzin	1410	1264	1073	1087	967
liczba osób w rodzinach	3903	3515	2728	2399	2150

Tabela nr 7: Liczba rodzin objętych pomocą wyłącznie w formie pracy socjalnej

	2008	2009	2010	2011	2012
liczba rodzin	313	401	325	446	610

Tabela nr 8: Świadczenia z pomocy społecznej w 2008 roku

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	1.571	X	1.371.892	759
1.1.	Środki własne	X	X	61.209	X
1.2.	Dotacja	X	X	264.355	X
	- z powodu bezrobocia	304	1.158	278.172	269
	- z powodu długotrwałej choroby	25	70	13.573	24
	- z powodu niepełnosprawności	52	142	17.180	50
	- z powodu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	3	7	2.039	2
2.	Schronienie	1	1	9	1
3.	Posiłek	854	97.863	472.664	450
4.	Usługi opiekuńcze	44	4.892	91.341	44
5.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	3	3	4.000	3
6.	Sprawienie pogrzebu	3	3	4.104	3
7.	Zasiłki specjalne celowe	174	349	96.192	163
8.	Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	66	512	492.698	65
9.	Zasiłki stałe	132	1.218	436.623	131
9.1.	Zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarującej	104	1.041	403.271	104
9.2.	Zasiłki stałe dla osoby pozostającej w rodzinie	28	177	33.352	27
10.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	24	701	17.910	24

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 9: Świadczenia z pomocy społecznej w 2009 roku

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	356	1.301	322.070	295

1.1.	Środki własne	X	X	71.762	X
1.2	Dotacja	X	X	250.308	X
	- z powodu bezrobocia	278	1.073	300.090	240
	- z powodu długotrwałej choroby	21	42	9.186	18
	- z powodu niepełnosprawności	35	107	11.725	31
	- z powodu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	4	7	1.069	4
2.	Schronienie	0	0	0	0
3.	Posiłek	746	87.505	402.473	394
4.	Usługi opiekuńcze	51	5.098	123.680	51
5.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0
6.	Sprawienie pogrzebu	5	5	7.901	5
7.	Zasiłki specjalne celowe	173	408	117.368	165
8.	Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	76	591	650.335	76
9.	Zasiłki stałe	132	1.133	393.319	131
9.1.	Zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarującej	103	937	356.509	103
9.2.	Zasiłki stałe dla osoby pozostającej w rodzinie	29	196	36.810	28
10.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	28	1.242	30.469	28

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 10: Świadczenia z pomocy społecznej w 2010 roku

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	339	1.434	347.380	297
1.1.	Środki własne	X	X	80.445	X
1.2	Dotacja	X	X	266.935	X
	- z powodu bezrobocia	285	1.175	306.266	252
	- z powodu długotrwałej choroby	18	41	11.069	16
	- z powodu niepełnosprawności	51	142	29.768	47
	- z powodu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	1	2	277	1
2.	Schronienie	0	0	0	0
3.	Posiłek	794	93.645	469.920	378
4.	Usługi opiekuńcze	42	4.695	115.238	41
5.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	2	3.300	2
6.	Sprawienie pogrzebu	8	8	13.246	8
7.	Zasiłki specjalne celowe	187	443	144.316	176
8.	Odpłatność gminy za pobyt w domu	93	862	1.178.297	93

	pomocy społecznej				
9.	Zasiłki stałe	123	1.075	359.730	122
9.1.	Zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarującej	101	889	321.391	101
9.2.	Zasiłki stałe dla osoby pozostającej w rodzinie	26	186	38.339	25
10.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	25	2.246	52.800	25

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 11: Świadczenia z pomocy społecznej w 2011 roku

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	343	1.562	421.517	311
1.1.	Środki własne	X	X	101.678	X
1.2.	Dotacja	X	X	319.839	X
	- z powodu bezrobocia	296	1.369	365.269	266
	- z powodu długotrwałej choroby	25	43	11.180	25
	- z powodu niepełnosprawności	34	89	18.036	32
	- z powodu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	2	2	489	2
2.	Schronienie	0	0	0	0
3.	Posiłek	858	104.152	558.196	421
4.	Usługi opiekuńcze	45	5.759	147.940	45
5.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	2	3.000	2
6.	Sprawienie pogrzebu	5	5	12.359	5
7.	Zasiłki specjalne celowe	184	433	121.793	177
8.	Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	109	1.018	1.564.237	107
9.	Zasiłki stałe	131	1.156	366.025	131
9.1.	Zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarującej	95	923	324.605	95
9.2.	Zasiłki stałe dla osoby pozostającej w rodzinie	36	233	41.420	36
10.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	19	3.746	81.720	19

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 12: Świadczenia z pomocy społecznej w 2012 roku

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
-----	--------------	-------------------------------	------------------	-----------------	---------------

		świadczenie			
1.	Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	385	1.801	527.326	353
1.1.	Środki własne	X	X	112.574	X
1.2	Dotacja	X	X	414.752	X
	- z powodu bezrobocia	344	1.552	455.268	314
	- z powodu długotrwałej choroby	21	39	9.352	21
	- z powodu niepełnosprawności	47	146	39.928	45
	- z powodu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	3	8	3.185	3
2.	Schronienie	0	0	0	0
3.	Posiłek	837	95.419	587.632	398
4.	Usługi opiekuńcze	49	11.473	134.207	47
5.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	3	3	7.820	3
6.	Sprawienie pogrzebu	2	2	3.660	2
7.	Zasiłki specjalne celowe	197	489	133.365	191
8.	Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	132	1.121	2.183.781	132
9.	Zasiłki stałe	122	1.039	347.227	122
9.1.	Zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarującej	97	866	318.236	97
9.2.	Zasiłki stałe dla osoby pozostającej w rodzinie	28	173	28.991	28
10.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	25	4.730	142.030	25

Źródło: dane MOPS

Z powyższych danych wynika, że z roku na rok zwiększa się liczba osób uprawnionych do zasiłku okresowego oraz zwiększa się kwota wypłaconych zasiłków okresowych. Obserwuje się drastyczny wzrost zasiłków okresowych przyznanych z tytułu bezrobocia. W 2008 roku uprawnionych do tego świadczenia były 304 osoby (kwota 278.172 zł), natomiast w roku 2012 liczba uprawnionych wzrosła do 344 osób (kwota 455.268 zł).

Inaczej kształtuje się wypłata zasiłków okresowych z powodu długotrwałej choroby i z powodu niepełnosprawności. Liczba osób uprawnionych waha się na przełomie lat 2008 – 2012, podobnie z kwotą wypłaconych świadczeń. Analogicznie sytuacja wygląda w przypadku zasiłków okresowych, przyznanych z powodu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Reasumując, obserwuje się drastycznie rosnącą liczbę osób bezrobotnych, spełniających kryterium dochodowe uprawniające do otrzymywania zasiłku okresowego z powodu bezrobocia. Jest to z całą pewnością związane z trudną sytuacją na rynku pracy.

Obserwuje się rosnącą liczbę osób korzystających z pomocy w formie posiłków (obiadów). Rośnie również liczba osób uprawnionych do zasiłków celowych specjalnych, przyznawanych w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Kwota oraz liczba osób, którym wypłacono zasiłki stałe utrzymuje się na przestrzeni lat 2008

– 2012 na podobnym poziomie, tj. ok. 130 osób uprawnionych (kwota ok. 400.000 zł).

Dane dotyczące realizacji ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy dla osób najuboższych, przysługujący osobom uprawnionym, tj.:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, (dotyczy to zarówno mieszkań będących własnością miasta - czyli lokali komunalnych, mieszkań zakładowych, czy też mieszkań w domu prywatnym czynszowym jak i mieszkań wynajmowanych na wolnym rynku),
- członkom spółdzielni mieszkaniowych zamieszkującym na podstawie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego,
- osobom zajmującym lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom lokali mieszkalnych,
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem (na podstawie umowy użyczenia),
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny.

Otrzymanie dodatku mieszkaniowego jest uwarunkowane spełnieniem kryterium dochodowego, jak i zależy od powierzchni zajmowanego lokalu.

Tabela nr 13: Dodatki mieszkaniowe				
rok	wysokość dodatku mieszkaniowego z ryczałtem	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych w zasobie gminnym	liczba rodzin, którym przyznano dodatek mieszkaniowy
2008	1.195.946	6.209	3.660	706
2009	1.081.316	5.172	3.262	658
2010	1.083.193	4.992	3.221	582
2011	1.111.508	4.927	3.144	563
2012	1.096.176	4.930	3.146	545

Źródło: dane MOPS

Na przestrzeni analizowanego okresu wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych utrzymuje się na podobnym poziomie. Zmalała natomiast liczba rodzin, którym przyznano dodatek mieszkaniowy. Oznacza to, że rośnie kwota dodatku mieszkaniowego przyznanego poszczególnym rodzinom. Wiąże się to z całą pewnością z wykazywaniem przez wnioskodawców niskich dochodów, podwyżką czynszu, cen energii, wody oraz kanalizacji.

Dane dotyczące realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego (w skrócie: świadczenie z FA) przysługują osobie uprawnionej, tj. jest dziecku, które ma zasądzone od rodzica alimenty (mogą to być również alimenty na podstawie ugody zawartej przed sądem), jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenia z FA przysługują na dziecko do ukończenia przez nie 18 lat. Na dziecko starsze świadczenia przysługują do ukończenia 25 lat pod warunkiem, że uczy się ono w szkole lub szkole wyższej. Na dziecko posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, którego rodzic nie płaci zasądzonych alimentów, świadczenia przysługują bez względu na wiek dziecka.

Tabela nr 14: Świadczenia z Funduszu alimentacyjnego

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba rodzin
2008	242	902	271.180	161
2009	223	4.125	1.316.520	327
2010	238	4.296	1.473.465	335
2011	244	4458	1.600.287	342
2012	247	4.516	1.664.872	339

Źródło: dane MOPS

Z przedstawionych danych wynika, że w analizowanym okresie 2008 – 2012 liczba osób, którym przyznano świadczenie nieznacznie rośnie, rośnie także kwota wypłaconych świadczeń. Wzrost wysokości wypłaconych świadczeń związany jest z podwyższaniem wysokości zasądzonych świadczeń alimentacyjnych.

Tabela nr 15: Zwrot środków przez dłużników alimentacyjnych

rok	kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z tego:			razem
	przekazane na dochody budżetu państwa (40%)	przekazane na dochody własne gminy (20%)	przekazane na dochody własne gminy dłużnika (20%)	
2008	11.229,35	3.743,09	3.743,09	18.715,53
2009	103.252,80	32.453,17	32.453,17	168.159,14
2010	138.633,34	39.779,21	39.779,21	218.191,76
2011	160.822,54	42.927,84	42.927,84	246.678,22
2012	153.909,29	51.303,23	51.303,23	256.515,75

Źródło: dane MOPS

Z powyższych danych wynika, że rośnie liczba zwrotów dokonywanych przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z FA. Rośnie także liczba dłużników alimentacyjnych, co przekłada się na wzrost ściągальności wypłaconych świadczeń z FA.

Tabela nr 16: Liczba dłużników alimentacyjnych w gminie

2008	219
2009	223
2010	279
2011	320
2012	341

Źródło: dane MOPS

W okresie od I do IX 2008 roku Ośrodek wypłacił kwotę 611.558 zł tytułem zaliczki alimentacyjnej dla 176 rodzin. Od dnia 1 października 2008 roku obowiązuje ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Dane dotyczące realizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 539 zł. Gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 623 zł.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Świadczeniem rodzinnym jest także jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka żywego.

W skład świadczeń rodzinnych wchodzi również świadczenia opiekuńcze, takie jak:

- zasiłek pielęgnacyjny,
- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie pielęgnacyjne.

Tabela nr 17: Świadczenia rodzinne w 2008 roku				
Lp.	Wyszczególnienie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki rodzinne	26.793	1.607.412	1035
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	9.190	1.457.670	
2.1.	urodzenia dziecka	150	150.000	
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1.581	618.537	
2.3.	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	2	733	
2.4.	samotnego wychowywania dziecka	835	141.950	
2.5.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.436	110.300	
2.6.	rozpoczęcia roku szkolnego	1.300	130.000	
2.7.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	287	18.230	

3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami	35.983	3.065.082	
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	8.398	1.284.741	
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	371	155.512	
6.	Świadczenia opiekuńcze	8.769	1.440.253	
7.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	323	32.300	

Źródło: dane MOPS

W 2008 roku liczba rodzin ogółem korzystających ze świadczeń rodzinnych wyniosła 1777, z czego 1035 rodzin skorzystało z zasiłku rodzinnego z dodatkami.

Tabela nr 18: Świadczenia rodzinne w 2009 roku				
Lp.	Wyszczególnienie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki rodzinne	23.346	1.472.693	937
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	8.454	1.311.259	
2.1.	urodzenia dziecka	143	143.000	
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1.353	526.909	
2.3.	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	
2.4.	samotnego wychowywania dziecka	723	128.350	
2.5.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.491	113.600	
2.6.	rozpoczęcia roku szkolnego	1.235	123.500	
2.7.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	262	16.140	
2.8.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	3.247	259.760	
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami	31.800	2.783.952	
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	11.916	1.823.148	
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	489	213.143	
6.	Świadczenia opiekuńcze	12.504	2.036.291	
7.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	344	344.000	

Źródło: dane MOPS

W 2009 roku liczba rodzin ogółem korzystających ze świadczeń rodzinnych wyniosła 1809, z czego 937 rodzin skorzystało z zasiłku rodzinnego z dodatkami.

Tabela nr 19: Świadczenia rodzinne w 2010 roku				
Lp.	Wyszczególnienie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki rodzinne	20.357	1.724.333	792
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	7.737	1.170.935	
2.1.	urodzenia dziecka	126	126.000	
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1.191	446.645	
2.3.	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	
2.4.	samotnego wychowywania dziecka	729	130.330	
2.5.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.385	104.960	
2.6.	rozpoczęcia roku szkolnego	1.174	117.400	
2.7.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	268	16.480	
2.8.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2.864	229.120	
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami	28.094	2.895.268	
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	12.557	1.921.221	
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	706	365.448	
6.	Świadczenia opiekuńcze	13.263	2.286.669	
7.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	371	371.000	

Źródło: dane MOPS

W 2010 roku liczba rodzin ogółem korzystających ze świadczeń rodzinnych wyniosła 1725 z czego 792 rodzin skorzystało z zasiłku rodzinnego z dodatkami.

Tabela nr 20: Świadczenia rodzinne w 2011 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki rodzinne	17.792	1.498.951	668
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	7.047	1.081.388	
2.1.	urodzenia dziecka	141	141.000	
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1.012	392.948	
2.3.	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	
2.4.	samotnego wychowywania dziecka	674	117.940	
2.5.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.328	101.000	
2.6.	rozpoczęcia roku szkolnego	1.047	104.700	
2.7.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	240	15.400	
2.8.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2.605	208.400	
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami	24.839	2.580.339	
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	12.974	1.985.022	
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	767	396.535	
6.	Świadczenia opiekuńcze	13.741	2.381.557	
7.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	352	352.000	

Źródło: dane MOPS

W 2011 roku liczba rodzin ogółem korzystających ze świadczeń rodzinnych wyniosła 1649, z czego 668 rodzin skorzystało z zasiłku rodzinnego z dodatkami.

Tabela nr 21: Świadczenia rodzinne w 2012 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin
1.	Zasiłki rodzinne	16.348	1.401.527	570
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	6.441	948.118	
2.1.	urodzenia dziecka	118	118.000	
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	826	317.638	
2.3.	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	
2.4.	samotnego wychowywania dziecka	675	116.670	
2.5.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.283	97.820	
2.6.	rozpoczęcia roku szkolnego	929	92.900	
2.7.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	201	12.370	
2.8.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2.409	192.720	
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami	22.789	2.349.645	
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	13.168	2.017.458	
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	1.101	566.471	
6.	Świadczenia opiekuńcze	14.287	2.583.929	
7.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	320	320.000	

Źródło: dane MOPS

W 2012 roku liczba rodzin ogółem korzystających ze świadczeń rodzinnych wyniosła 1581, z czego 570 rodzin skorzystało z zasiłku rodzinnego z dodatkami.

Z roku na rok zmniejsza się liczba rodzin uprawnionych do świadczeń rodzinnych, co wynika z niekorzystnego dla rodzin sposobu przeliczania dochodu.

Rośnie natomiast liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego, gdyż zwiększa się grupa osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności uprawniającym do otrzymywania w/w świadczenia.

Od roku 2010 drastycznie zwiększyła się ilość wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych, co związane było ze zniesieniem kryterium dochodowego. Tendencja ta utrzymywała się aż do roku 2012.

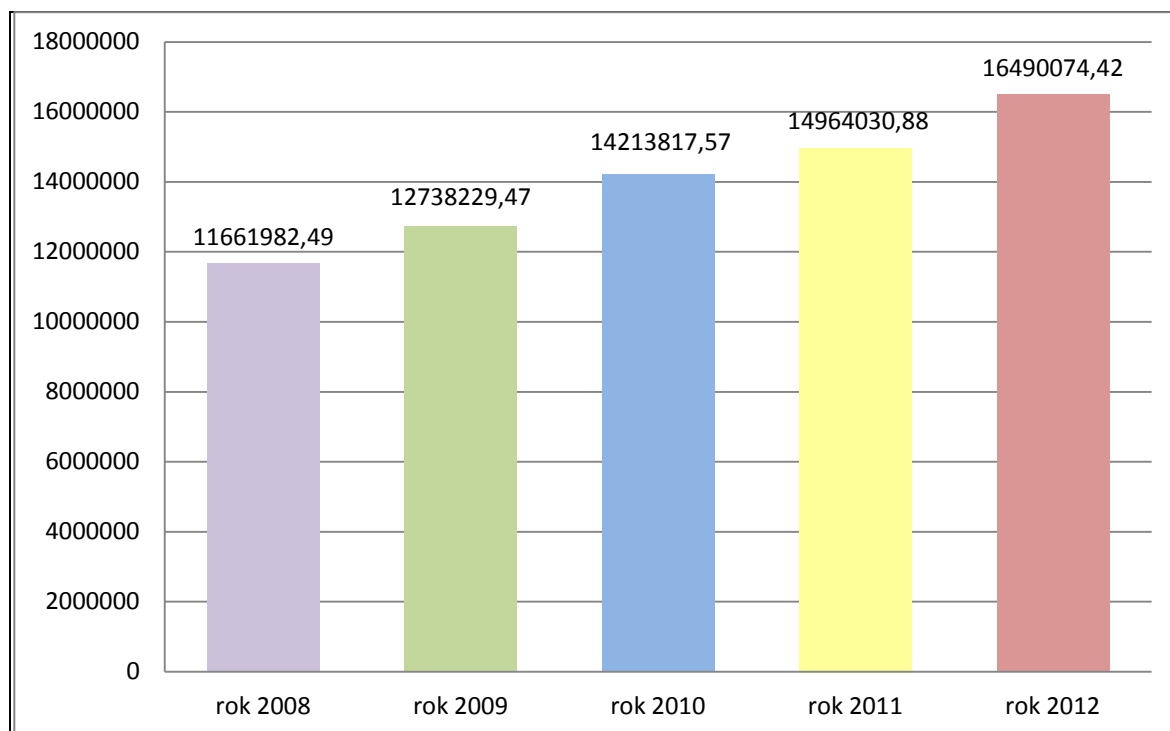
Dane dotyczące współpracy z organizacjami pozarządowymi w obszarze polityki społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Tabela nr 22: Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi (polityka społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym)					
	2008	2009	2010	2011	2012
liczba zleceń	24	29	34	30	37
łączna wysokość dotacji	637.975	639.500	681.950	715.120	834.599

W liczbie zleceń uwzględnione zostały także umowy/zlecenia wieloletnie.

5.3. Budżet na realizację zadań w obszarze polityki społecznej.

Wykres nr 3: Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie w latach 2008 – 2012

Źródło: dane MOPS

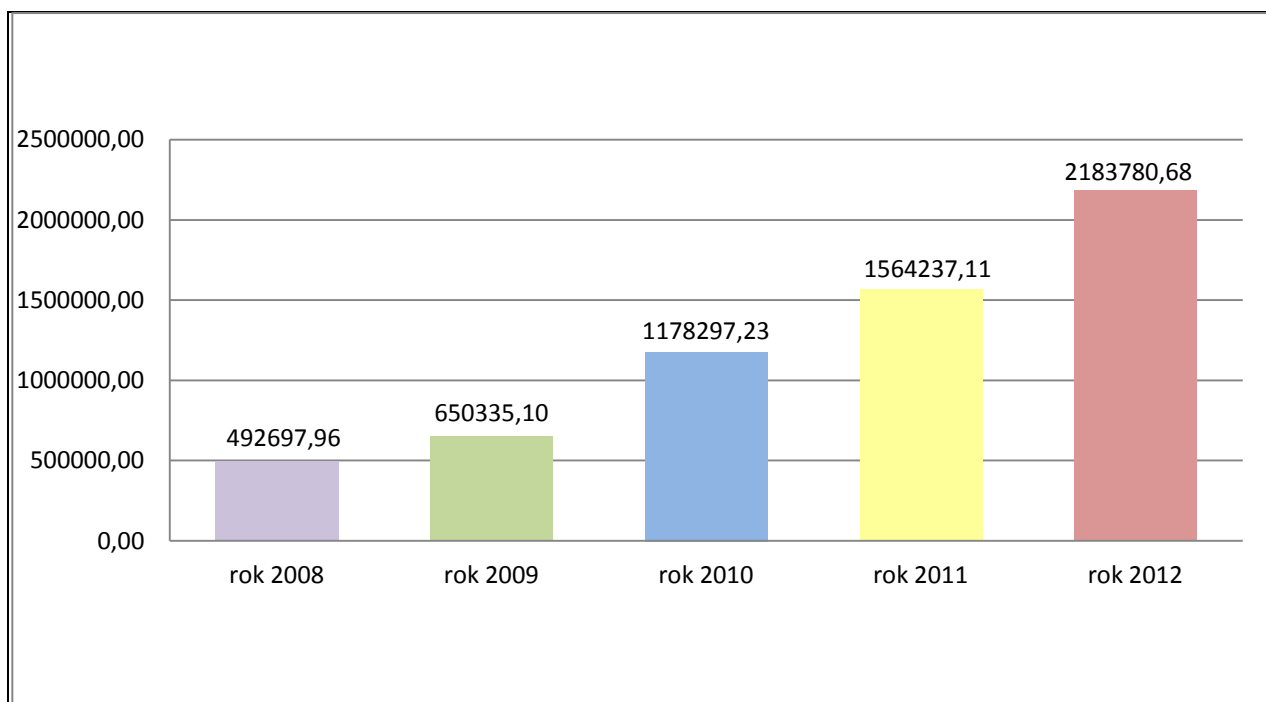
Wykres nr 4: Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie w latach 2008 – 2012, z podziałem na środki finansowe na zadania własne, środki finansowe na zadania zlecone oraz środki na projekty

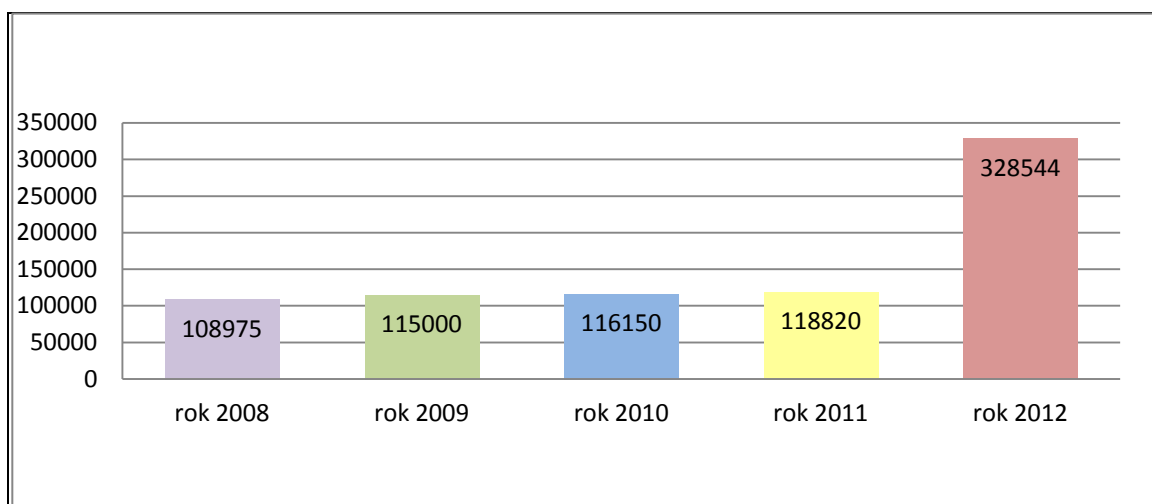
Źródło: dane MOPS

W roku 2008 MOPS realizował projekt systemowy „Aktywna Integracja Społeczna w Cieszynie” oraz projekt „Przygotowanie grupy wolontariuszy do pracy asystentów w rodzinach z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i w prowadzeniu gospodarstwa domowego”; w roku 2009 i 2010 projekt systemowy „Aktywna Integracja Społeczna w Cieszynie”; w roku 2011 projekt systemowy „Aktywna integracja społeczna w Cieszynie”, projekt „Stop przemocy – spróbujmy inaczej” – program działań profilaktycznych i edukacyjnych, Program Rewitalizacji Społecznej „Cieszyn – OdNowa”; w roku 2012 projekt systemowy „Aktywna Integracja Społeczna w Cieszynie” oraz Program Rewitalizacji Społecznej „Cieszyn – OdNowa”.

Wykres nr 5: Wysokość środków finansowych przeznaczonych na pokrycie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej

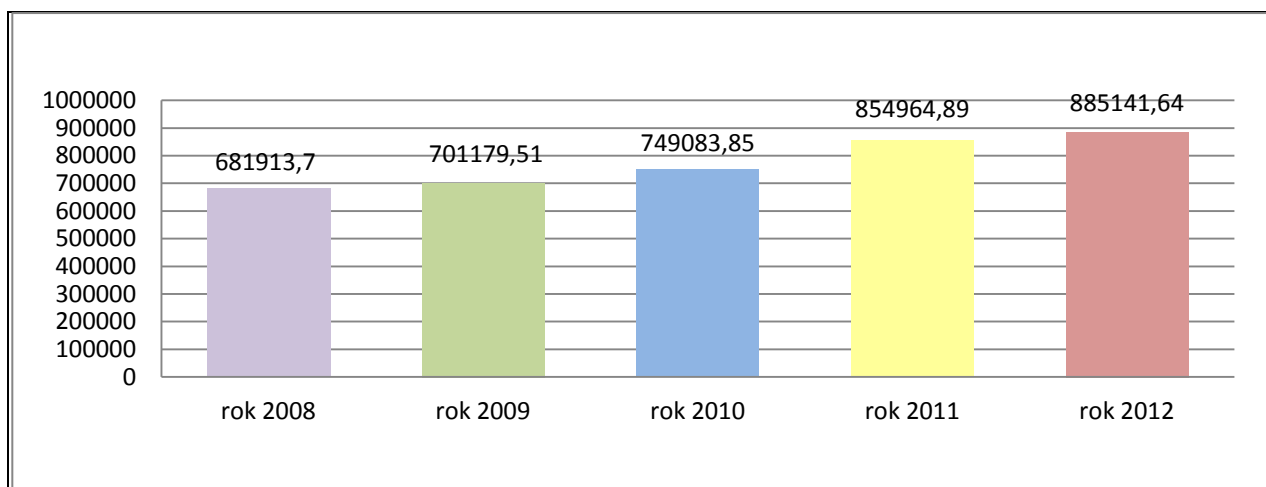
Wykres nr 6: Wysokość środków finansowych na dotacje dla organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu polityki społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w latach 2008 - 2012

Źródło: dane MOPS

W roku 2012 w kwocie 328.544 zł mieści się również dotacja w wysokości 141.474,58 zł dla Cieszyńskiego Stowarzyszenia Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź”, któremu gmina zleciła realizację zadania polegającego na świadczeniu specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wykres nr 7: Środki finansowe wydatkowane na realizację zadań z zakresu profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w latach 2008 – 2012

Źródło: dane MOPS

5.4. Ubóstwo.

5.4.1. Opis problemu.

"Ubóstwo" - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako "stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej" (T. Pilch, I. Lepalczyk, "Pedagogika społeczna").

W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (bezwzględne) i względne. Pierwsze z nich rozpatrywane jest w znaczeniu szerszym i węższym.

W ujęciu węższym – ubóstwo absolutne – oznacza stan niezaspokojenia minimalnych potrzeb biologicznych, zaś w szerszym - jest określane jako stan niezaspokojenia potrzeb uznanych

w danym społeczeństwie i w danym czasie za minimalne.

Nieco inne stanowisko przyjmują zwolennicy interpretacji ubóstwa jako zjawiska względnego, bowiem łączą je z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia.

Zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, jedno jest jednak pewne – ubóstwo jest współcześnie poważnym problemem społecznym. Zjawisko to ma charakter przyczynowo – skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tego problemu społecznego, polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie.

Problem ubóstwa ściśle związany jest z indywidualną sytuacją życiową osób i rodzin, mogący mieć swoje podłoże w sytuacji m.in.: bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej chorobie, przemocy w rodzinie, wielodzietności lub niepełności rodzin, bezdomności, różnego rodzaju uzależnień, sytuacji kryzysowych.

Można by wymienić jeszcze wiele innych czynników, które prowadzą do powstania wielu niekorzystnych sytuacji i stawiają pojedynczych ludzi, jak i całe rodziny na skraju przepaści, uniemożliwiają samorealizację i zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych.

Ubóstwo często wkrada się też w sferę doznań psychicznych ludzi, powodując u nich stany

depresyjne, nerwicowe, wzrost zachorowań, uczucie rezygnacji i niezadowolenia, a często bardzo niebezpiecznej frustracji, będącej źródłem licznych zachowań dewiacyjnych, agresywnych.

Poważnym rezultatem przebywania w minimalnych warunkach egzystencjalnych może być uzależnienie się od wszelkich substancji chemicznych, powodujących ucieczkę od cierpienia z powodu złej jakości swojej egzystencji, drobna przestępczość, nieprzemyślane zachowania wynikające z głodu i desperacji.

Skutkiem ubóstwa mogą być również emigracje poza granice kraju – zwłaszcza młodych stojących u progu życia osób, którzy wobec trudnej sytuacji ekonomicznej państwa nie potrafią dostrzec dla siebie perspektyw. To skłania wielu z nich do szukania zarobku za granicą. Takie sytuacje, mogą mieć negatywny wpływ na relacje rodzinne, poprzez opuszczanie domów rodzinnych, niejednokrotnie „trwale” zrywane są więzi rodzinne.

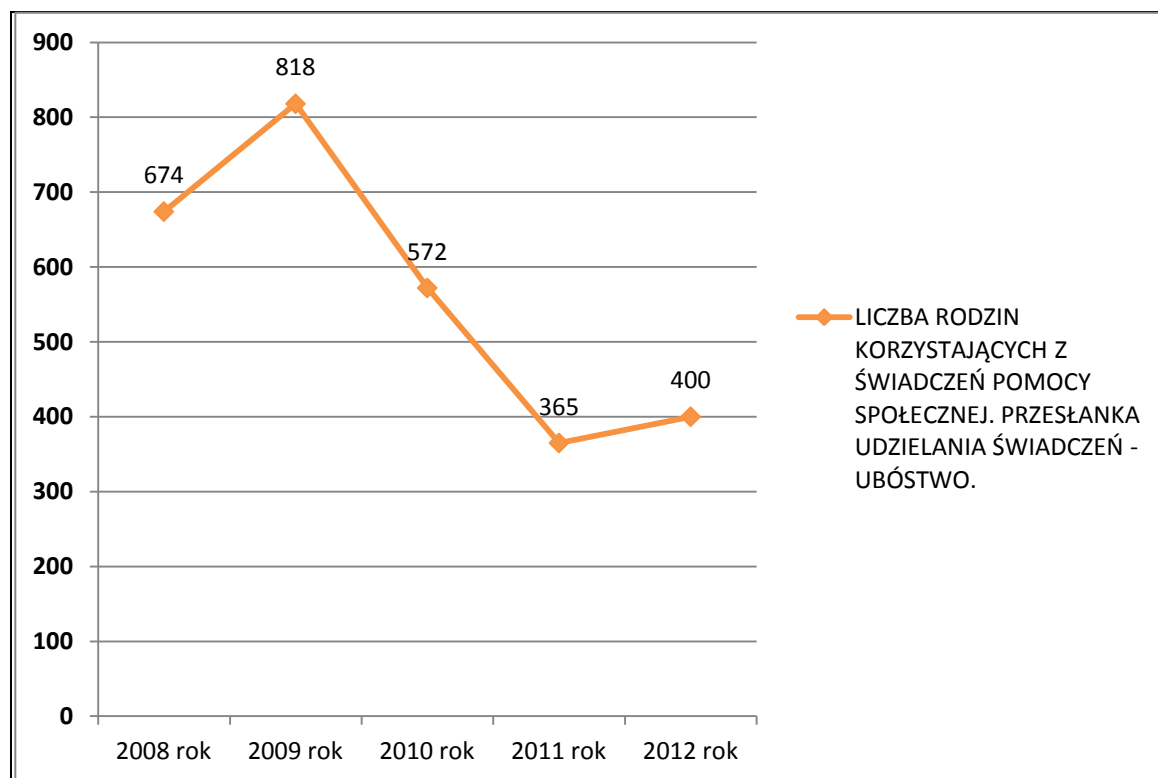
„Ubóstwo” – na gruncie ustawy o pomocy społecznej – jest jedną z przesłanek uzasadniających przyznanie świadczeń pieniężnych, którą osoby lub rodziny ubiegające się o świadczenia winny spełnić.

Ubóstwo w pomocy społecznej to jedno z najbardziej spornych pojęć, ponieważ – stosownie do obowiązujących unormowań – nie jest samoistną przesłanką uzasadniającą przyznanie świadczenia pieniężnego.

5.4.2. Dane liczbowe.

Poniższy wykres przedstawia liczbę rodzin w gminie Cieszyn, korzystających z świadczeń pomocy społecznej w latach 2008 – 2012 z przesłanki ubóstwo.

Wykres nr 8: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa.

Źródło: dane MOPS

5.4.3. Zasoby.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie:
  - udzielanie pomocy finansowej,
  - udzielanie pomocy w formie posiłków,
  - udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej.
- kościoły i związki wyznaniowe:
  - podejmowanie różnego rodzaju działań na rzecz wspierania ubogich rodzin.
- Polski Czerwony Krzyż:
  - organizowanie pomocy doraźnej – zbieranie i przekazywanie potrzebującym odzieży, sprzętu gospodarstwa domowego, środków czystości i higieny.

5.5. Bezrobocie.

5.5.1. Opis problemu.

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Jest od dawna przedmiotem zainteresowania socjologów i psychologów, ponieważ ze względu na swoje następstwa jest poważnym problemem społecznym. Bezrobocie występuje wówczas, gdy liczba osób poszukujących pracy jest większa niż liczba ludzi zdolnych do pracy, chcących pracować i akceptujących istniejący poziom wynagrodzeń.

Według Międzynarodowej Organizacji Pracy, osoba bezrobotna to ta, która w tygodniu, w którym przeprowadzono badanie, nie wykonywała pracy zarobkowej dłużej niż przez godzinę. Według Europejskiego Urzędu Statystycznego, który w swoich zharmonizowanych statystykach rynku pracy państw Unii Europejskiej przyjmuje, że bezrobotnym jest osoba w wieku 15 – 74 lat która: a) nie ma pracy, b) jest gotowa podjąć pracę w ciągu następných dwóch tygodni, c) w ciągu ostatnich czterech tygodni poszukiwała aktywnie pracy.

Bezrobocie można rozpatrywać w skali makro i mikro. Z bezrobociem w skali makro mamy do czynienia w sytuacji, gdy na określonym obszarze geograficznym znaczna liczba osób zdolnych do podjęcia pracy pozostaje poza zatrudnieniem. Natomiast bezrobociem w skali mikro jest utrata pracy z powodu braku kwalifikacji lub innych umiejętności pozwalających objąć i utrzymać stanowisko.

Rodzaje bezrobocia:

- strukturalne – wynika z nieaktywności struktury podaży siły roboczej i popytu na nią na rynku pracy,
- koniunkturalne – wywoływane jest spadkiem popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego, który powoduje zbyt małe wykorzystanie zdolności produkcyjnych przedsiębiorstw,
- frykcyjne – jest rezultatem ruchu zatrudnionych na rynku pracy. Dotyczy ludzi zmieniających zawód, pracę, przenoszących się do innej miejscowości,
- sezonowe – jest efektem wahań aktywności gospodarczej w różnych porach roku, spowodowanych zmianą warunków klimatycznych,
- technologiczne – wynika z postępu technicznego, automatyzacji, mechanizacji procesów wytwórczych,

- dobrowolne – jest to pozostawanie bez pracy osób, które nie podejmują pracy, ponieważ występujące na rynku pracy stawki płac są ich zdaniem zbyt niskie,
- ukryte – dotyczy ludzi nie ujętych w statystykach,
- jawne – zarejestrowane,
- przymusowe – niezależne od zachowania bezrobotnego.

Z punktu widzenia przestrzennych różnicowań bezrobocia wyróżnia się:

- bezrobocie powszechne (globalne),
- bezrobocie lokalne (regionalne, terenowe).

W zależności od czasu trwania bezrobocia wyróżnia się bezrobocie:

- krótkookresowe – do 3 miesięcy,
- średniookresowe – od 3 do 12 miesięcy,
- długookresowe – od 12 miesięcy i więcej.

Fazy bezrobocia w ujęciu psychologii:

- faza 1 - obawa utraty pracy – pobudzenie, zmiany nastroju, labilność emocjonalna;
- faza 2 - szok po utracie pracy – poczucie klęski, krzywdy, upokorzenie, lęk przed przyszłością, przygnębienie, porażka,
- faza 3 - wchodzenie w sytuację bezrobocia i optymizm – efekt urlopu, traktowanie sytuacji jako przejściowej, aktywność, wiara w sukces,
- faza 4 - pesymizm i rezygnacja – negatywne reakcje emocjonalne, problemy zdrowotne i finansowe,
- faza 5 - fatalizm i apatia, dopasowanie do sytuacji – poczucie beznadziejności, dążenie do izolacji społecznej, redukcja oczekiwań życiowych i zainteresowań.

Socjologowie i psychologowie zwracają swoją uwagę na konsekwencje tego zjawiska między innymi takie, jak:

- pogorszenie standardu życia,
- problemy z zagospodarowaniem wolnego czasu,
- izolacja społeczna,
- ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym, towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności,
- pozbawienie możliwości nabywania dóbr, które są symbolem statusu, co prowadzi do obniżenia samooceny,
- wzrost przestępczości i pogłębiający się niedostatek,
- duże koszty świadczeń socjalnych,
- niewykorzystane zdolności do pracy bezrobotnych,
- poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych,
- zwiększenie się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, narkomania, przestępczość, samobójstwa, kradzieże, rozwody itp.).

Skutki bezrobocia można rozpatrywać w 3 aspektach:

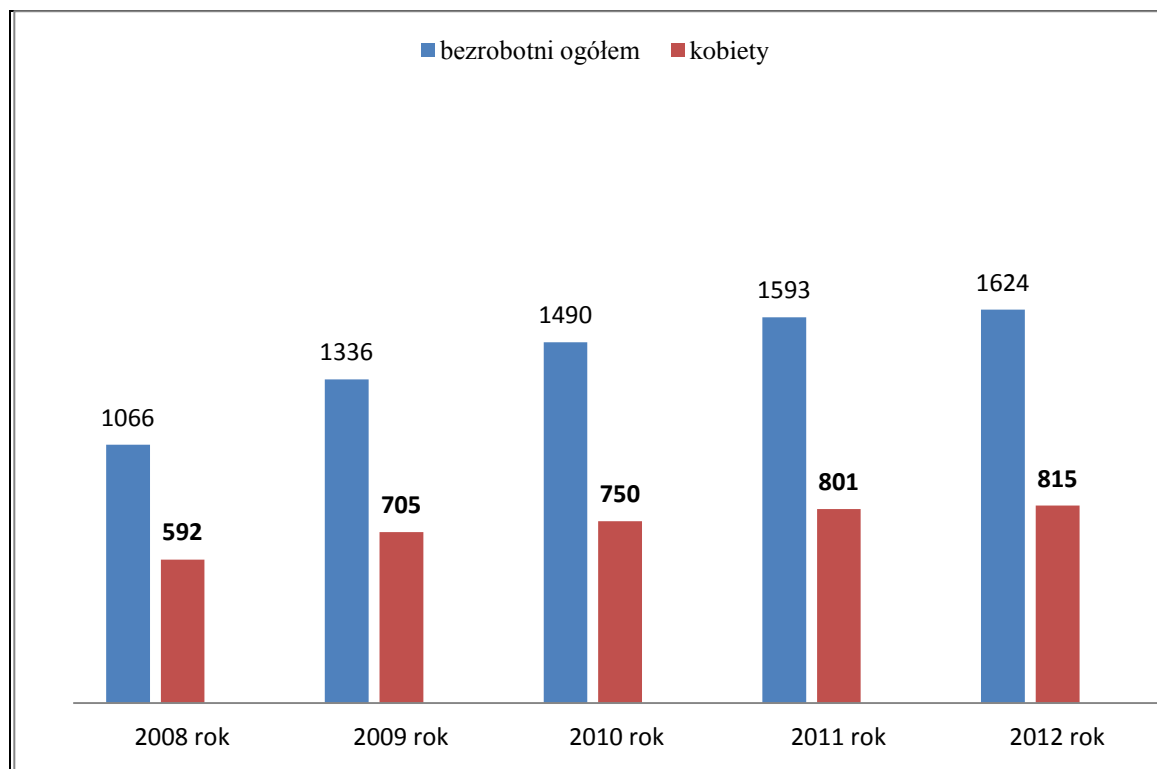
- aspekt psychologiczny – to utrata dochodów, utrata zdrowia, obniżenie poziomu intelektualnego funkcjonowania. Osoby zmniejszają swoją aktywność we wszystkich dziedzinach życia, ograniczają kontakty towarzyskie nawet z osobami również dotkniętymi bezrobociem, bo nawet takie spotkania nie podnoszą ich na duchu, lecz pogłębiają frustracje. Bezrobotnych cechuje fatalizm, apatia, jak również obniża się ich sprawność psychofizyczna (T. Borkowski, A. Marcinkowski „Socjologia bezrobocia”),

- aspekt społeczny – to naruszenie jednej z podstawowych zasad umowy społecznej, wynikającej nie tylko z prawa człowieka do pracy, ale także jego obowiązku w postaci zapewnienia utrzymania rodziny, wychowania dzieci. Osoba bezrobotna (poprzez utratę pracy) zostaje pozbawiona komfortu psychicznego, wynikającego z poczucia przynależności do grupy, odpowiedzialności i obowiązku wobec innych,
- aspekt polityczno – ustrojowy – sprzyja rozwojowi radykalizmu i niepokojów społecznych, przynosi postawy antyspołeczne, sprzyja przestępczości, usprawiedliwia ją oraz poszerza zakres jej motywacji.

5.5.2. Dane liczbowe.

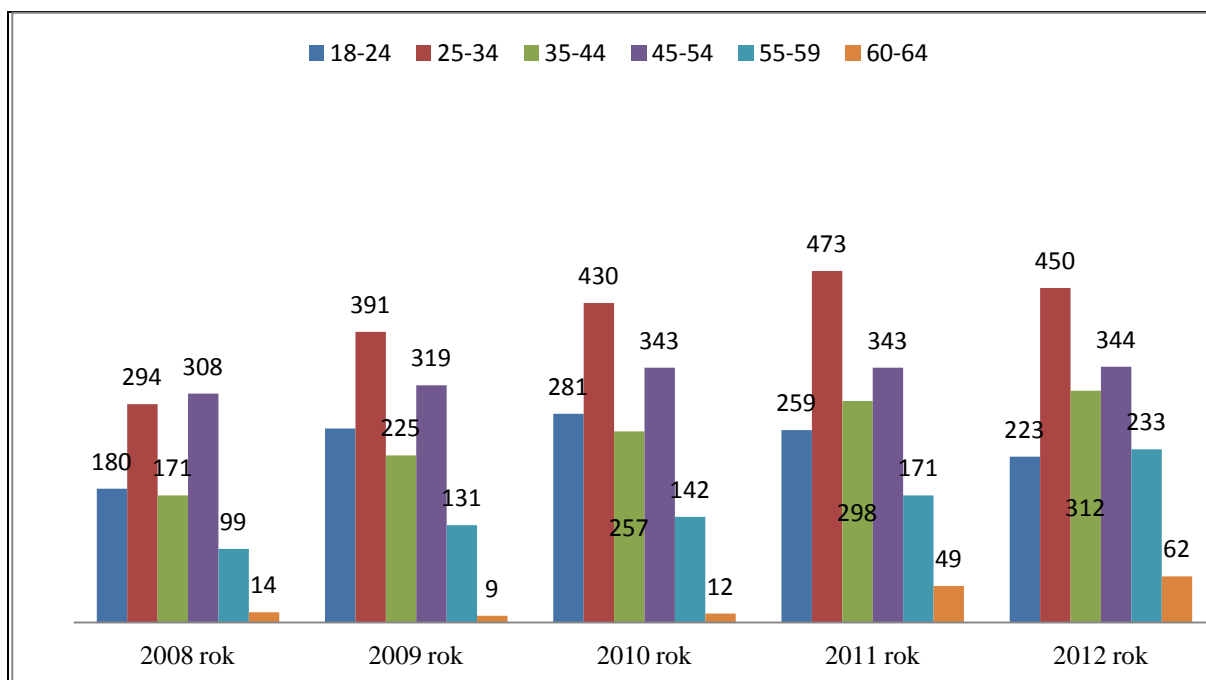
Poniższy wykres przedstawia liczbę osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie, będących mieszkańcami gminy Cieszyn, na przestrzeni lat 2008 - 2012.

Wykres nr 9: Liczba bezrobotnych mieszkańców Cieszyna zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie

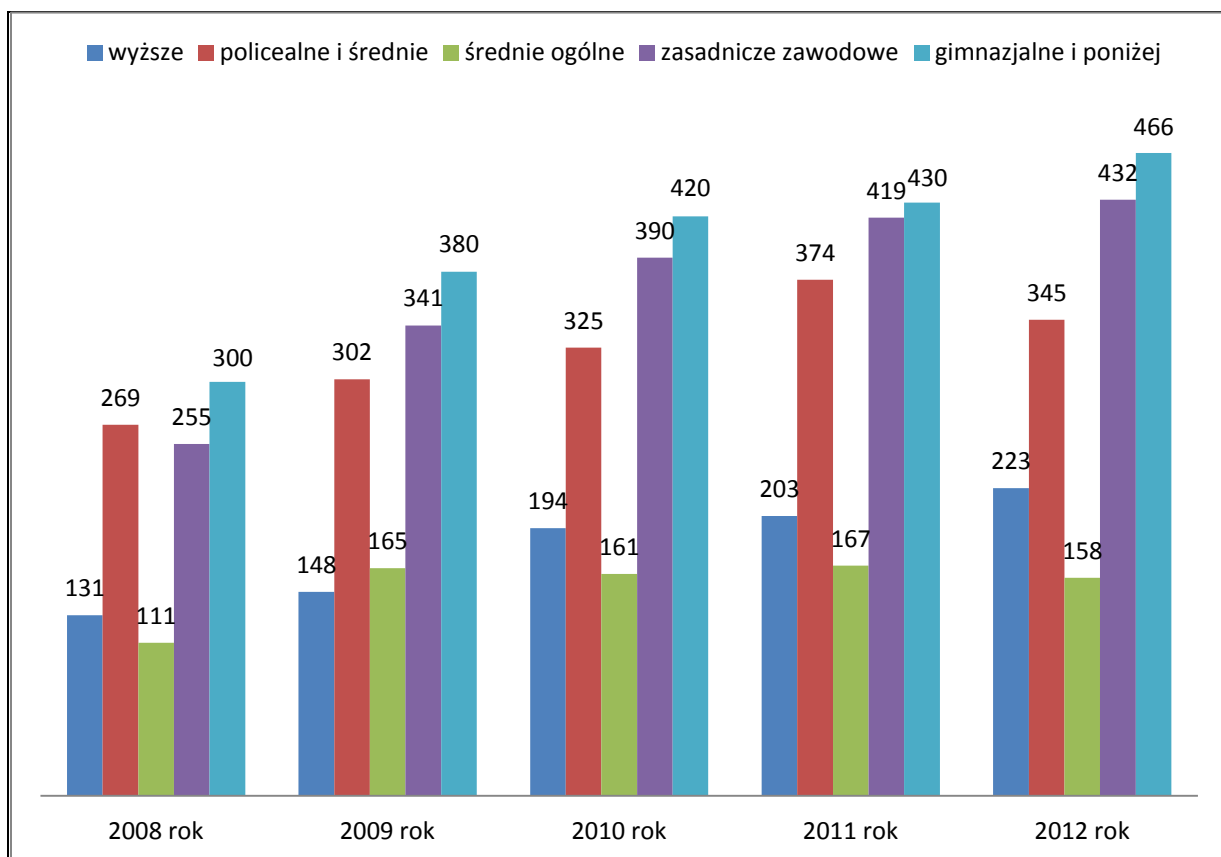
Źródło: dane PUP

Wykres nr 10: Liczba bezrobotnych mieszkańców Cieszyna zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie według wieku

Źródło: dane PUP

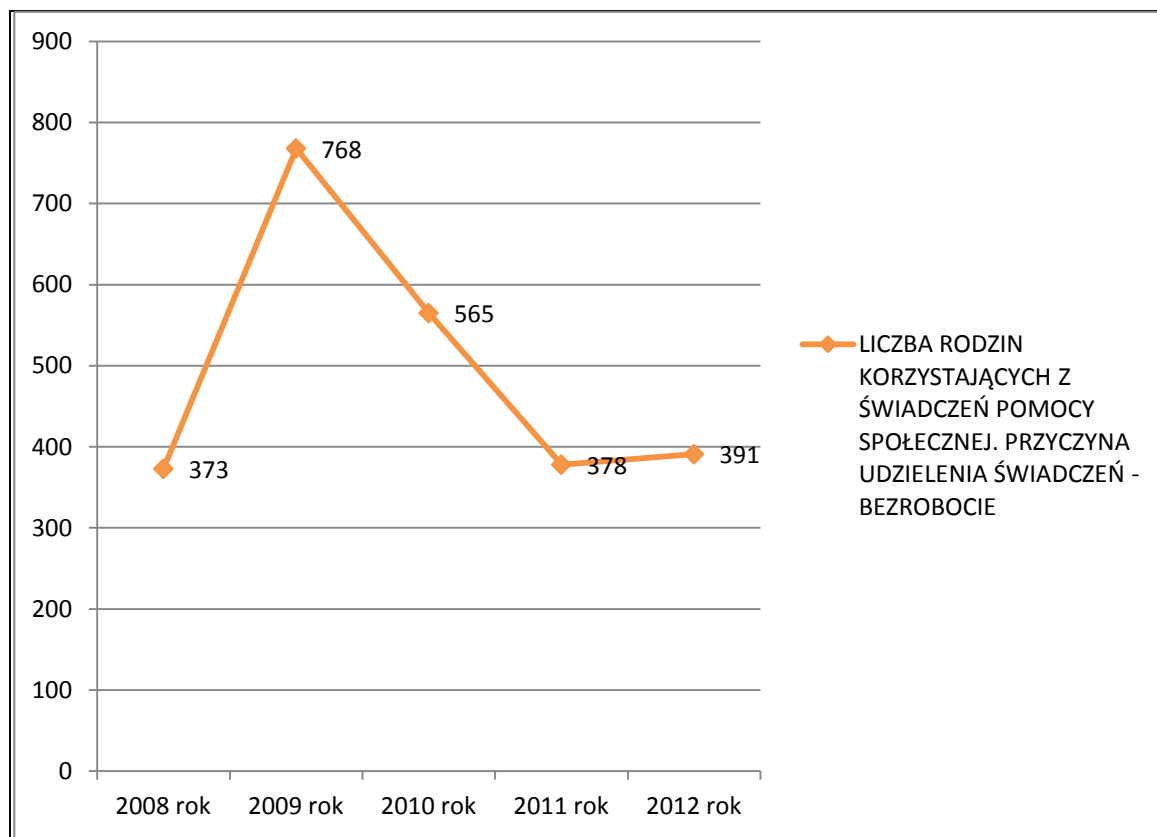
Wykres nr 11: Liczba bezrobotnych mieszkańców Cieszyna zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie według wykształcenia

Źródło: dane PUP

Wykres nr 12: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

Źródło: dane MOPS

Jednostki gminne – Zamek Cieszyn, Książnica Cieszyńska, Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 6, Gimnazjum nr 3 organizowały prace społecznie użyteczne.

Prace społecznie użyteczne to szczególny instrument aktywizacji społeczno – zawodowej osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które nie uzyskują zasiłku dla bezrobotnych oraz korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Prace społecznie użyteczne stanowią pierwszy etap w reintegracji społeczno – zawodowej beneficjentów pomocy społecznej, pozwalają im na zdobycie doświadczeń zawodowych i podniesienie kwalifikacji.

Tabela nr 23: Liczba osób wykonujących prace społecznie użyteczne

2007	6
2008	4
2009	8
2010	6
2011	6
2012	6

Źródło: dane MOPS

5.5.3. Zasoby.

- Powiatowy Urząd Pracy – jest podstawową jednostką organizującą pomoc osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, w tym pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe. Urząd realizuje zadania w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób poszukujących pracy.

Do zadań PUP należy:

- prowadzenie pośrednictwa pracy,
  - prowadzenie poradnictwa zawodowego,
  - udzielanie pomocy w aktywnym szukaniu pracy,
  - przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,
  - inicjowanie, organizowanie i finansowanie instrumentów rynku pracy stosowanych wyłącznie do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (prace interwencyjne, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, roboty publiczne),
  - organizacja szkoleń,
  - udzielanie pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej,
  - inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych,
  - opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie:
    - udzielanie pomocy finansowej,
    - udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej,
    - udzielanie pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy (poradnictwo z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych - listów motywacyjnych i życiorysów),
    - realizacja projektu systemowego „Aktywna Integracja Społeczna w Cieszynie” służącego aktywizacji zawodowej, społecznej osób pozostających bez pracy, korzystających z pomocy społecznej.
  - Zamek Cieszyn:
    - prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, w którym można uzyskać informacje oraz porady związane z założeniem lub prowadzeniem własnej firmy oraz poszukiwaniem różnych źródeł finansowania działalności, a także pomoc w napisaniu biznes planu,
    - inicjowanie i organizowanie działań, które pomagają w powstawaniu nowych firm i miejsc pracy,
    - organizowanie szkoleń z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
    - prowadzenie Klubu Przedsiębiorcy, oferującego stałą i profesjonalną pomoc, szczególnie dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw.
  - Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem”:
    - podejmowanie działań służących aktywizacji, poprzez pracę i edukację osób wykluczonych społecznie, zagrożonych marginalizacją,
    - prowadzenie przedsiębiorstwa społecznego, w tym sieci warsztatów (stolarskiego, ślusarskiego, pralni, stołówki),

- prowadzenie działalności edukacyjno – szkoleniowej,
  - wspieranie rozwoju ekonomii społecznej, w tym pomoc w organizacji i prowadzeniu spółdzielni socjalnych,
  - realizacja projektów.
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”
Centrum Edukacji Socjalnej:
    - podejmowanie działań z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezdomnych, uzależnionych oraz bezdomnych,
    - realizacja programu warsztatów treningu pracy,
    - organizacja poradnictwa zawodowego,
    - świadczenie pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy,
    - organizacja szkoleń,
    - udostępnianie komputerów na potrzeby szukania pracy.
  - Spółdzielnie socjalne (Spółdzielnia Socjalna „Nowy Horyzont”, Spółdzielnia Socjalna "Lilai Design", Spółdzielnia Socjalna „Ekozofia niepełnosprawnych”, Spółdzielnia Socjalna „Parostatek”, Spółdzielnia Socjalna Centrum Opieki Nad Dzieckiem Tup Tup, Spółdzielnia Socjalna „Las i Ogród”):
    - prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków, w celach społecznej i zawodowej reintegracji jej członków.
  - Ochotnicze Hufce Pracy
Punkt Pośrednictwa Pracy:
    - tworzenie warunków ułatwiających dostęp do usług pośrednictwa pracy skierowanych do młodych osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
    - promocja usług systemu pośrednictwa pracy oraz doskonalenie systemu wymiany informacji na temat dostępnych ofert pracy.
- Ośrodek Szkolenia Zawodowego EFS:
- organizacja doradztwa w zakresie doboru właściwego kierunku oraz formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
  - przedstawianie i oferowanie kursów i szkoleń, gromadzenie informacji na temat lokalnego rynku szkoleń,
  - organizacja kursów i szkoleń zawodowych na podstawie rozpoznania potrzeb lokalnych.

5.6. Niepełnosprawność i długotrwała choroba.

5.6.1. Opis problemu.

W myśl ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoba niepełnosprawna powyżej 16. roku życia musi posiadać aktualne orzeczenie

z określonym stopniem niepełnosprawności wydane przez odpowiedni organ orzekający. Ustalono trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny – do tego stopnia zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- umiarkowany – do tego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
- lekki – do tego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Stopień niepełnosprawności orzeka się na stałe, jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy lub na czas określony, jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Przy kwalifikowaniu osób do stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne, zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, choroby narządu wzroku, upośledzenie narządu ruchu, epilepsja, choroby układu oddechowego i krążenia, choroby układu pokarmowego, moczowo-płciowego, choroby neurologiczne, inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydają powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna może też legitymować się równoważnym orzeczeniem innych organów orzekania:

- orzeczenie o grupie inwalidzkiej Komisji do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia,
- orzeczenie o niezdolności do pracy lekarza orzecznika ZUS,
- orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym KRUS.

Osoby, które nie ukończyły 16. roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na czas nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16. roku życia. Orzeczenia wydają wyłącznie powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania niepełnosprawności.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie jednak należy uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych utrudnia, wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co dodatkowo pogłębia stan izolacji psychicznej, którą wywołała choroba. W społeczeństwie występują tendencje do izolacji i ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym

i mimo poprawy w tej dziedzinie, niektóre formy dyskryminacji osób niepełnosprawnych stanowią nadal poważny problem. Osoby niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych, z zasadami i kierunkami działań opartymi na nadopiekuńczości oraz z brakiem odpowiednich modyfikacji w udogodnieniach i formach działania. Uzupełnianie i podnoszenie jakości spójnego programu pomocy osobom niepełnosprawnym w znacznym stopniu poprawi sytuację tych osób. Istotne jest to, by system wsparcia uzupełniać o takie formy, które zagwarantują osobom niepełnosprawnym lepsze usamodzielnienie, pełną integrację ze środowiskiem, a także będą przeciwdziały izolacji i marginalizacji tej grupy osób.

5.6.2. Dane liczbowe.

Trudno jest precyzyjnie podać liczbę osób niepełnosprawnych mieszkających w Cieszynie. Dane dotyczące skali zjawiska niepełnosprawności są cząstkowe i rozproszone w różnych miejscach i nierzadko pokrywają się z uwagi na możliwość posiadania kilku ważnych orzeczeń wydanych przez różne organy orzekające.

Najpełniejsze dane statystyczne dotyczące rozmiaru niepełnosprawności można uzyskać ze spisu powszechnego, niestety, opracowane dane są na poziomie kraju, województwa i powiatu. Ponieważ wskaźnik osób niepełnosprawnych w kraju, województwie śląskim i powiecie cieszyńskim jest bardzo podobny, można przyjąć ten wskaźnik dla mieszkańców Cieszyna.

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 został przeprowadzony inną metodą niż poprzedni. W NSP 2011 zostały wykorzystane administracyjne bazy danych. Ponadto dane dotyczące niepełnosprawności zostały zebrane w ramach spisu reprezentacyjnego, co oznacza, że nie wszystkim Polakom zostały zadane pytania o niepełnosprawność. Dane ze spisu reprezentacyjnego zostały uogólnione na całą populację. Ostatnie pełne dane, dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego w 2011. Według jego wyników w 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła około 4,7 mln. Tym samym stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 roku.

Tabela nr 24: Liczba osób niepełnosprawnych									
	ogółem	mężczyźni	kobiety	miasta			wieś		
				razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
Polska	4697048	2166911	2530136	3018036	1362113	1655923	1679012	804799	874213
Województwo Śląskie	552138	256723	295415	449952	207561	242392	102186	49162	53024
Powiat Cieszyński	19752	9388	10364	10020	4749	5270	9733	4639	5094

Źródło: Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Wśród niepełnosprawnych mieszkańców Cieszyna, w 2013 roku świadczenia rentowe wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z tytułu niezdolności do pracy otrzymywało 2625 osób, w tym 1201 kobiet i 1424 mężczyzn. W 2006 roku świadczenia takie otrzymało 1990 osób. Wzrost wypłacanej liczby świadczeń może wiązać się ze wzrostem liczby osób niepełnosprawnych podejmujących pracę zawodową.

Tabela nr 25: Liczba niepełnosprawnych mieszkańców Cieszyna	
niezdolność do pracy	ogółem
całkowita niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji	317
całkowita niezdolność do pracy	1067
częściowa niezdolność do pracy	1241
razem	2625

Źródło: dane ZUS

Tabela nr 26: Struktura osób niepełnosprawnych z orzeczeniem KRUS z podziałem na stopień niezdolności do pracy, płeć i wiek						
przedział wiekowy	całkowita niezdolność do pracy			częściowa niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji		
	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni
ogółem	17	6	11	2	0	2
pow. 60 lat	6	2	4	0	0	0
50-59 lat	7	1	6	1	0	1
40-49 lat	2	2	0	0	0	0
30-39 lat	1	1	1	1	0	1

Źródło: dane KRUS

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał orzeczenia dzieciom poniżej 16. roku życia.

Tabela nr 27: Dzieci niepełnosprawne z podziałem na rodzaj niepełnosprawności, wiek i płeć w 2011 roku						
stopień niepełnosprawności	razem (kol.6+7)	według wieku			według płci	
		do lat 3	4-7	8-16	K	M
1	2	3	4	5	6	7
01-U upośledzenie umysłowe	6	0	2	4	2	4
02-P choroby psychiczne	3	0	2	1	1	2
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	16	6	4	6	6	10
04-O choroby narządu wzorku	3	0	0	3	0	3
05-R upośledzenie narządu ruchu	9	4	1	4	5	4
06-E epilepsja	5	0	2	3	3	2
07-S	17	8	1	8	6	11

choroby układu oddechowego i krążenia						
08-T choroby układu pokarmowego	3	1	1	1	1	2
09-M choroby układu moczowo - pęciowego	2	1	1	0	2	0
10-N choroby neurologiczne	17	7	5	5	8	9
11-I inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpeceni, choroby układu krwiotwórczego	7	4	0	3	3	4
12-C całościowe zaburzenia rozwojowe	6	2	2	2	0	6
ogółem	94	33	21	40	37	57

Źródło: dane PCPR

Tabela nr 28: Dzieci niepełnosprawne z podziałem na rodzaj niepełnosprawności, wiek i płeć w 2011 roku

1	razem (kol. 6+7)	według wieku			według płci	
		do lat 3	4-7	8-16	K	M
	2	3	4	5	6	7
01-U upośledzenie umysłowe	4	0	1	3	2	2
02-P choroby psychiczne	3	0	1	2	0	3
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	13	3	8	2	4	9
04-O choroby narządu wzroku	3	1	2	0	1	2
05-R upośledzenie narządu ruchu	9	4	2	3	6	3
06-E epilepsja	4	0	2	2	4	0
07-S c choroby układu oddechowego i krążenia	13	3	4	6	8	5
08-T choroby układu	1	1	0	0	0	1

pokarmowego						
09-M choroby układu moczowo - pęciowego	0	0	0	0	0	0
10-N choroby neurologiczne	11	4	7	0	7	4
11-I inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpeceni, choroby układu krwiotwórczego	9	2	1	6	7	2
12-C całościowe zaburzenia rozwojowe	6	2	2	2	1	5
Ogółem	76	20	30	26	40	36

Źródło: dane PCPR

Stosunkowo największą liczbę stanowią dzieci najmłodsze. Dowodzi to, jak ważna jest skuteczna rehabilitacja wspomagająca prawidłowy rozwój dziecka. Dane powyższe pokazują również, że jest spora grupa dzieci, o którą szczególnie należy zadbać w procesie edukacji, aby zwiększyć ich szanse na zdobycie rzetelnego wykształcenia i na skuteczną oraz aktywną rehabilitację zawodową.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zarejestrował osoby niepełnosprawne powyżej 16. roku życia z prawomocnym orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności.

Tabela nr 29: Osoby niepełnosprawne posiadające prawomocne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem rodzaju i stopnia niepełnosprawności, wieku płci oraz wykształcenia w 2011 roku

rodzaj niepełnosprawności	razem (kol. 10-11)	według stopnia niepełnosprawności			według wieku				według płci		według poziomu wykształcenia				według zatrudnienia		
		znaczny	umiarkowany	lekki	16-25	26-40	41-59	60 i więcej	K	M	mniej niż podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	średnie	wyższe	pracujący	niepracujący	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
01-U	8	3	4	1	5	0	2	1	4	4	2	4	2	0	0	0	8
02-P	106	29	50	27	7	22	55	22	48	58	12	18	45	25	6	15	91
03-L	61	21	28	12	6	1	15	39	30	31	10	8	22	11	10	7	54
04-O	24	8	11	5	1	2	8	13	15	9	4	4	8	6	2	2	22
05-R	324	100	124	100	5	23	14	14	17	15	30	37	12	10	27	76	248
06-E	17	4	11	2	4	3	9	1	8	9	3	4	3	7	0	1	16

07-S	300	107	130	63	8	12	11	17	13	16	32	43	11	91	24	59	241
08-T	44	25	11	8	0	8	20	16	14	30	6	8	18	10	2	5	39
09-M	36	23	10	3	2	2	14	18	16	20	2	8	15	8	3	9	27
10-N	135	68	36	31	4	11	60	60	60	75	16	24	52	35	8	25	110
11-I	155	72	65	18	12	9	64	70	97	58	16	25	52	49	13	22	133
12-C	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1
	1211	460	481	270	55	93	50	55	60	60	13	18	44	35	95	221	990

Źródło: dane PCPR

Tabela nr 30: Osoby niepełnosprawne posiadające prawomocne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem rodzaju i stopnia niepełnosprawności, wieku płci oraz wykształcenia w 2012 roku																	
rodzaj niepełnosprawności	razem (kol. 10-11)	według stopnia niepełnosprawności			według wieku				według płci		według poziomu wykształcenia					według zatrudnienia	
		znaczny	umiarkowany	lekki	16-25	26-40	41-59	60 i więcej	K	M	mniej niż podstawowe	podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	średnie	wyższe	pracujący	niepracujący
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
01-U	25	8	7	10	14	5	3	3	10	15	6	7	10	2	0	6	19
02-P	109	38	44	27	3	16	52	38	62	47	9	36	33	25	6	16	93
03-L	80	32	32	16	7	11	23	39	41	39	4	16	24	26	10	15	65
04-O	27	14	10	3	2	1	8	16	17	10	1	7	9	7	3	2	25
05-R	404	150	154	100	12	27	17	19	23	17	24	78	12	13	42	78	326
06-E	27	10	15	2	3	5	12	7	5	22	4	7	12	4	0	3	24
07-S	361	148	144	69	6	16	13	20	18	17	20	81	12	98	36	60	301
08-T	38	24	13	1	0	6	14	18	16	22	3	6	16	9	4	5	33
09-M	44	31	10	3	2	6	10	26	24	20	2	10	16	12	4	4	40
10-N	172	92	51	29	10	18	68	76	88	84	12	37	56	49	18	30	142
11-I	189	85	80	24	10	11	69	99	12	67	8	43	59	59	20	39	150
12-C	3	3	0	0	3	0	0	0	0	3	1	1	0	1	0	0	3
ogółem	1479	635	560	284	72	12	56	72	80	67	64	32	48	42	14	25	122
						2	4	1	6	3		9	8	5	3	8	1

Źródło: dane PCPR

W 2012 roku nastąpił wzrost liczby osób legitymujących się prawomocnym orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, jednak dane zebrane przedstawiają zbyt krótki okres czasowy, aby móc określić czy są to stałe tendencje wzrostu zjawiska niepełnosprawności. Liczba kobiet i mężczyzn niewiele się różni. Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak setek osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym. Osoby niepełnosprawne w znacznym stopniu nie posiadają żadnego wykształcenia lub posiadają bardzo niskie kwalifikacje zawodowe. Zaledwie niewielki odsetek posiada

wykształcenie wyższe. Słaby stan wykształcenia przekłada się bezpośrednio na bierność zawodową tej grupy osób i niski poziom atrakcyjności zawodowej dla pracodawców.

Nieznany jest stopień aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Mogą one pracować na otwartym rynku pracy – podejmować zatrudnienie zgodne z zainteresowaniami i kwalifikacjami zawodowymi, niezależnie od źródeł finansowania wynagrodzenia. Mogą też szukać pracy w warunkach chronionych – zakłady pracy chronionej, bądź na stworzonych stanowiskach pracy dla osoby niepełnosprawnej, dofinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Pozytywnym zjawiskiem jest podejmowanie pracy przez osoby niepełnosprawne niezależnie od ofert składanych przez pracodawców

w PUP. Jednak jest to w dalszym ciągu niewielki odsetek osób niepełnosprawnych.

Można zaobserwować wzrost zainteresowania podjęciem pracy przez osoby niepełnosprawne. Na przestrzeni ostatnich lat wzrosła liczba osób zarejestrowanych w PUP.

Tabela nr 31: Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnością						
		2008	2009	2010	2011	2012
liczba osób ogółem		158	194	200	195	220
w tym liczba kobiet		72	89	96	75	98
wykształcenie	podstawowe	58	69	65	59	73
	zawodowe	45	51	65	65	64
	średnie (w tym pomaturalne, policealne)	55	68	59	58	69
	wyższe	0	6	11	13	14
stopień niepełnosprawności	lekki	96	118	127	130	138
	umiarkowany	58	69	68	57	71
	znaczny	4	7	5	8	11

Źródło: dane PUP

Osoby niepełnosprawne mają niskie wykształcenie i niewielki ich procent jest aktywny zawodowo. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika, że w 2012 roku było zarejestrowanych 220 osób bezrobotnych niepełnosprawnych mieszkających w Cieszynie. Większą aktywność w poszukiwaniu pracy wykazują mężczyźni.

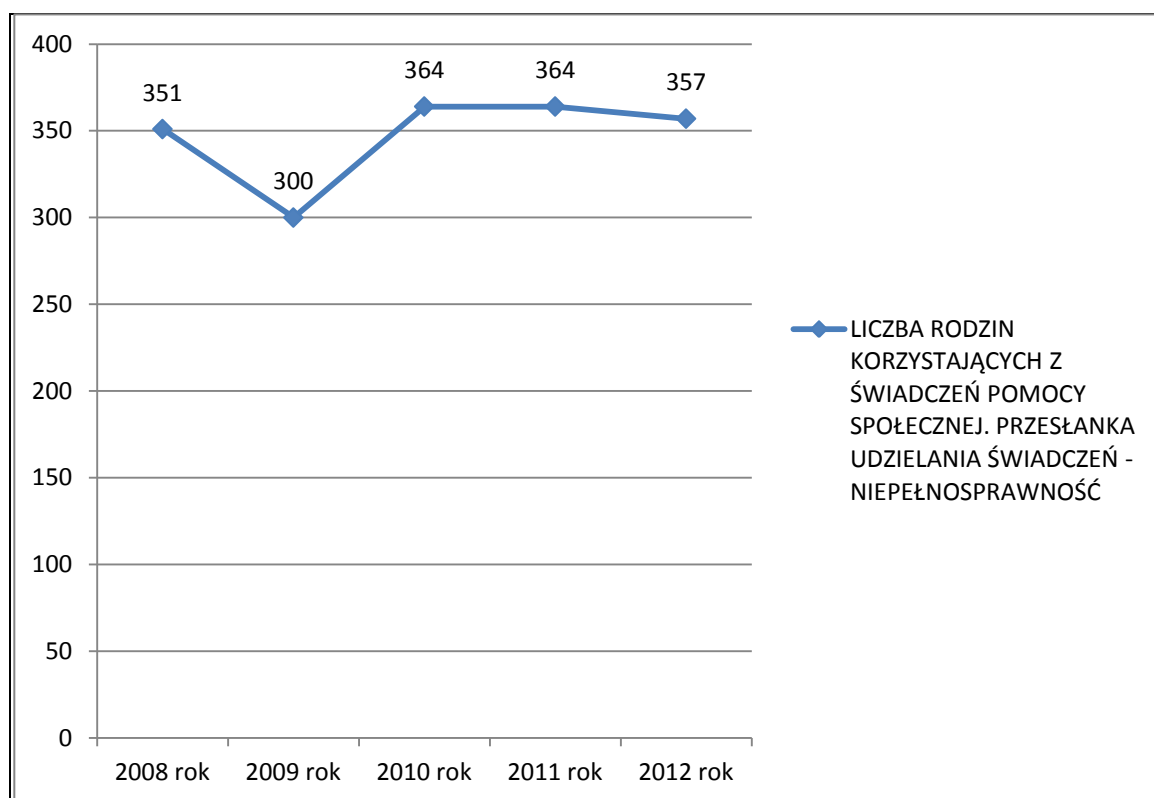
Wśród osób zarejestrowanych pozytywnym zjawiskiem jest podniesienie kwalifikacji zawodowych w stosunku do lat ubiegłych. Jeszcze dużo osób ma podstawowe wykształcenie, jednak wzrasta odsetek z wykształceniem zawodowym i średnim, co w zdecydowany sposób zwiększa szanse osób niepełnosprawnych na podjęcie zatrudnienia. W dalszym ciągu największy odsetek wśród zarejestrowanych osób stanowią osoby z orzeczoną lekką stopniem niepełnosprawności. Może wynikać to ze stosunkowo dobrego stanu zdrowia i ze względu na to, że oferty pracy najczęściej kierowane są do osób z tym stopniem niepełnosprawności.

Dotychczas nie przeprowadzono dokładnej analizy wyników kształcenia uczniów niepełnosprawnych, natomiast w wyniku obserwacji można wysunąć wniosek, że ze względu na fakt, iż większość dzieci z tej grupy realizuje obowiązek szkolny, bądź systemem nauczania indywidualnego, bądź w systemie szkolnictwa specjalnego (również poza miejscem zamieszkania) – niewielki procent kończy szkoły średnie ogólnokształcące lub technika.

Najwięcej uczniów kończy szkoły zawodowe, niewielu z nich usamodzielnia się podejmując pracę zawodową, zwłaszcza z grupy uczniów upośledzonych umysłowo.

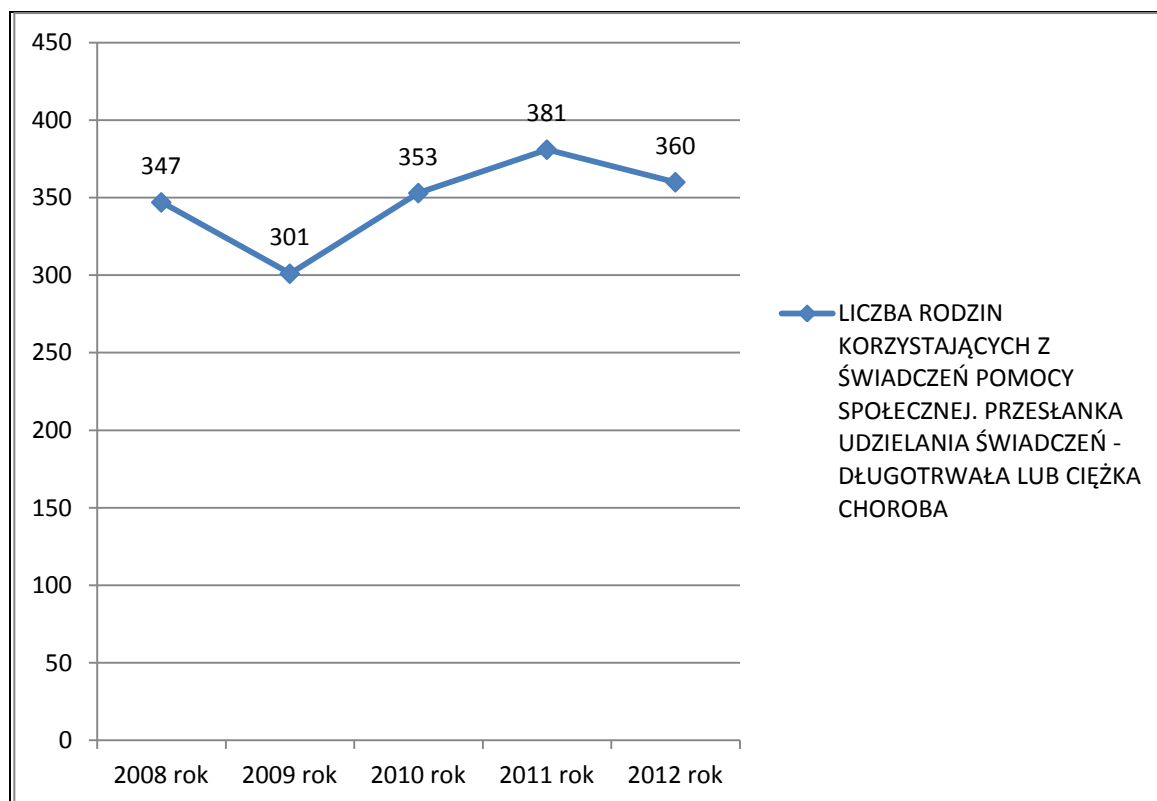
Osoby niepełnosprawne i ich rodziny, które zgłoszą się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie mogą otrzymać pomoc w postaci finansowej, bądź w postaci pracy socjalnej, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W 2012 roku pomoc finansową ze względu na niepełnosprawność otrzymało 357 osób, gdy w 2009 roku – 300.

Wykres nr 13: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności.

Źródło: dane MOPS

Wykres nr 14: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 32: Usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi

	2008	2009	2010	2011	2012
liczba świadczeń usług specjalistycznych	701	1.242	2.246	5.759	4.730
liczba środowisk	24	28	25	45	25

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 33: Skierowania do domów pomocy społecznej przeznaczonych do osób niepełnosprawnych lub przewlekle somatycznie chorych

Nazwa domu	Liczba decyzji o skierowaniu w poszczególnych latach				
	2012	2011	2010	2009	2008
PDPS "Pogodna Jesień" w Cieszynie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych	4	4	15	2	2
PDPS "Feniks" w Skoczowie przeznaczony dla dzieci i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	2	7	-	-	1

PDPS w Pogórzcu przeznaczony dla kobiet niepełnosprawnych intelektualnie	1	9	1	-	-
PDPS w Pogórzcu Filia "Bursztyn" w Kończycach Małych przeznaczony dla kobiet przewlekle psychicznie chorych	1	3	-	-	-
DPS "Betania" w Cieszynie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych	1	1	2	5	6
DPS Konwentu Bonifratrów w Cieszynie przeznaczony dla mężczyzn przewlekle psychicznie chorych	3	4	2	-	1
DPS w Klisinie Filia w Bliszczycach przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych	-	3	3	-	-
DPS w Gorzycach przeznaczony dla osób niepełnosprawnych fizycznie	-	-	1	-	-
DPS w Rabce Zdroju przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	-	-	-
DPS w Żywcu przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	-	1	-	-
DPS Zakonu Bonifratrów w Zebrzydowicach przeznaczony dla mężczyzn przewlekle psychicznie chorych	-	-	-	1	-
Krajowy Ośrodek Mieszkalno – Rehabilitacyjny dla Osób Chorych na Stwardnienie Rozsiane w Dąbku	-	-	-	1	-

Źródło: dane MOPS

5.6.3. Zasoby.

System pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom w Cieszynie tworzą następujące podmioty:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - świadczenie pracy socjalnej,
  - udzielanie pomocy finansowej,
  - organizacja usług opiekuńczych,
  - organizowanie specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
  - udzielanie konsultacji osobom niepełnosprawnym w zakresie informacji dotyczących praw osób niepełnosprawnych i ich przywilejów wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, możliwości podjęcia nauki, programów Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych skierowanych bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, turnusów rehabilitacyjnych, organizacji pozarządowych działających na rzecz ich środowiska, a także innych wynikających z indywidualnych potrzeb,
  - udział pracownika MOPS w pracach Komisji do spraw opiniowania projektów realizowanych przez gminę Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, powołanej przez Burmistrza Miasta,
  - udział pracownika MOPS w pracach Komisji do spraw rozpatrywania wniosków dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – zadania realizowanego ze środków PFRON, działającej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie.

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie:
    - organizowanie orzecznictwa o niepełnosprawności dla dzieci i dorosłych;
    - realizacja zadań Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (likwidacja barier funkcjonalnych, dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, realizacja zadań z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki oraz rehabilitacji dzieci i młodzieży).

  - Powiatowy Urząd Pracy:
    - rejestracja osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy,
    - kierowanie do pracy, zwłaszcza na stanowiska specjalnie stworzone dla niepełnosprawnych,
    - poradnictwo zawodowe (konsultacje indywidualne, szkolenia w grupach integracyjnych, w ramach klubów pracy),
    - organizowanie przekwalifikowań i szkoleń,
    - udzielanie dotacji osobie niepełnosprawnej na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
    - udzielanie dofinansowania do nowotworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych,
    - organizacja staży dla osób niepełnosprawnych.

  - zakłady pracy chronionej (3 zlokalizowane na terenie Cieszyna, 10 w Powiecie Cieszyńskim).

  - Placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz placówki oświatowo – wychowawcze o charakterze integracyjnym (Przedszkole nr 2 – Integracyjne, Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi, Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Korczaka, Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Kubisza, Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi):
    - integrowanie dzieci niepełnosprawnych i zdrowych w naturalnym środowisku rówieśniczym,
    - prowadzenie zajęć grupowych aktywnymi metodami opartymi na współpracy,
    - objęcie dziecka na terenie placówki rewalidacją indywidualną oraz innymi zajęciami specjalistycznymi: korekcyjno – kompensacyjnymi, logopedycznymi, socjoterapeutycznymi i innymi zajęciami o charakterze terapeutycznym,
    - nauczanie wielopoziomowe w ramach wspólnego programu nauczania poprzez modyfikowanie go do potrzeb i możliwości konkretnego dziecka,
    - stymulowanie rozwoju dziecka niepełnosprawnego i przygotowanie go do pokonywania trudności w życiu społecznym,
    - nauczanie tolerancji, otwartości na innych poprzez oddziaływanie na uczucia i wyobraźnię,
    - pomoc rodzicom w wychowaniu, edukacji i terapii dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- Poza placówkami integracyjnymi, przedszkola i szkoły ogólnodostępne organizują kształcenie, wychowywanie i opiekę dla dzieci niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie.

- Zespół Placówek Szkolno Wychowawczo Rewalidacyjnych w Cieszynie prowadzi:
  - Zespoły Wczesnego Wspomagania (dla dzieci od pierwszego roku życia do rozpoczęcia nauki w szkole),
  - Szkołę Podstawową nr 8,
  - Gimnazjum nr 4,
  - Zasadniczą Szkołę Zawodową nr 5,
  - Szkołę Przysposabiającą do Pracy dla uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz sprzężeniami,
  - Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy (zapewnia wychowankom z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim udział w zajęciach rewalidacyjno – wychowawczych, prowadzone są w nim specjalistyczne, dostosowane do potrzeb wychowanków zajęcia w zakresie terapii psychologicznej, rewalidacji ruchowej i rekreacji).

- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna:
  - diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, w tym predyspozycji i uzdolnień, przyczyn niepowodzeń edukacyjnych, specyficznych trudności w uczeniu się,
  - wydawanie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, potrzebie zajęć rewalidacyjno – wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, potrzebie indywidualnego nauczania dziecka, którego stan zdrowia uniemożliwia uczestniczenie w zajęciach szkolnych, potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego, potrzebie wczesnego wspomagania,
  - wspomaganie dzieci i młodzieży odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, szczególnie uzdolnionych, niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, z zaburzeniami komunikacji językowej, z chorobami przewlekłymi,
  - prowadzenie terapii dzieci i młodzieży, w zależności od rozpoznanych potrzeb, (zaburzenia rozwojowe, zachowania dysfunkcyjne, niepełnosprawność, niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym) oraz ich rodzin,
  - współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się,
  - współpraca z przedszkolami, szkołami i placówkami przy opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych.
Poradnia realizuje działania poprzez diagnozowanie, opiniowanie, działalność terapeutyczną, prowadzenie grup wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencję kryzysową, działalność profilaktyczną, poradnictwo, konsultacje, działalność informacyjno – szkoleniową.

- placówki służby zdrowia (zapewnianie usług medycznych dla osób niepełnosprawnych na dwóch poziomach organizacji: opieka podstawowa – działania profilaktyczne, diagnostyczne, leczenie schorzeń podstawowych i chorób towarzyszących i opieka specjalistyczna – świadczona w poradniach).

- Oddział Psychiatryczny Szpitala Śląskiego (w ramach struktury Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej; leczenie farmakologiczne i równorzędne stosowanie metod pozabiologicznych).
- Oddział Dzienny Psychiatryczny Szpitala Śląskiego (w ramach struktury Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej; oferta Oddziału skierowana jest do pacjentów bez wskazań do leczenia acałodobowego w stanie psychicznym umożliwiającym prowadzenie leczenia w warunkach oddziału dziennego, dla pacjentów po pobycie w szpitalu jako kontynuacja leczenia, dla pacjentów, u których dotychczasowe leczenie ambulatoryjne nie było skuteczne lub u których ustalenie rozpoznania w warunkach ambulatoryjnych jest trudne).
- Poradnia Zdrowia Psychicznego (w ramach struktury Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej; w Poradni udzielane są świadczenia indywidualne w zakresie psychiatrii i psychologii oraz świadczenia środowiskowe dla pacjentów i ich rodzin).
- Poradnia Zdrowia Psychicznego (Niepubliczny Zakład Opieki Psychiatryczno – Psychologicznej „VARIUSMED” s.c.):
  - prowadzenie konsultacji i leczenia przez lekarzy psychiatrów,
  - prowadzenie konsultacji i porad psychologów,
  - organizacja psychoterapii indywidualnej,
  - prowadzenie diagnostyki psychologicznej.
- Indywidualna praktyka lekarska – psychiatria dziecięca, psychoterapia indywidualna (w ramach psychiatrii dziecięcej świadczone są usługi w zakresie profilaktyki i leczenia zaburzeń psychicznych wieku rozwojowego, w tym zaburzeń odżywiania, ADHD, trudności szkolnych, depresji, zaburzeń psychotycznych).
- Zakład Opiekuńczo Leczniczy prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Karola Boromeusza (oferta Zakładu skierowana jest do kobiet i mężczyzn przewlekle somatycznie chorych; Zakład zapewnia opiekę oraz leczenie).
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Medica" Sp. z o. o. (oferta Zakładu skierowana jest do kobiet i mężczyzn przewlekle somatycznie chorych; Zakład zapewnia opiekę oraz leczenie).
- Dom Pomocy Społecznej Konwentu Bonifratrów (Dom przeznaczony jest dla psychicznie chorych mężczyzn):
  - zapewnianie stałej opieki lekarza psychiatry,
  - organizacja terapii zajęciowej,
  - organizacja psychoterapii indywidualnej oraz grupowej.
- Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź” .
Dzienny Ośrodek Wsparcia (prowadzi stałą pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi funkcjonującym w środowisku, a wymagającym wsparcia):
  - organizacja poradnictwa psychologicznego,

- udzielanie konsultacji psychiatrycznych,
- organizacja specjalistycznych zajęć terapeutycznych wzbogaconych psychoterapią indywidualną i grupową,
- prowadzenie różnego rodzaju treningów,
- organizacja arteterapii,
- organizacja fizjoterapii, rehabilitacji ruchowej,
- organizacja zajęć integracyjno – kulturalnych,
- organizacja imprez okolicznościowych, wycieczek.

Samopomocowy Klub Środowiskowy (oferuje wsparcie psychospołeczne oraz zajęcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi):

- prowadzenie różnych treningów,
- świadczenie poradnictwa socjalnego,
- organizacja rehabilitacji ruchowej,
- organizacja zajęć integracyjno – kulturalnych.

- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Cieszynie.

Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy

Ośrodek przeznaczony jest dla dzieci, młodzieży i dorosłych od urodzenia do 25. roku życia ze sprzężoną niepełnosprawnością wymagających pomocy rehabilitacyjno – edukacyjnej świadczonej w odpowiednich warunkach i z opieką dostosowaną do stanu psychofizycznego i wieku. Celem jest zapobieganie, zmniejszanie skutków niepełnosprawności poprzez kompleksową, wielospecjalistyczną rehabilitację i stymulację rozwoju psychoruchowego dzieci oraz realizowanie programów wspierania rodzin.

Cele OREW realizowane są w następujących formach:

- wczesna interwencja,
- przygotowanie przedszkolne (5 i 6 – latki),
- kształcenie specjalne,
- zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze.

Świetlica Terapeutyczna:

- wspieranie osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną i absolwentów OREW, organizacja terapii zajęciowej,
- organizacja rehabilitacji ruchowej oraz innych form aktywności.

- Stowarzyszenie na Rzecz Harmonijnego Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Nasze Dzieci”:

- podejmowanie działań na rzecz rozwoju psychologiczno – kulturalno - oświatowego oraz sportowego dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- organizacja wsparcia psychologicznego,
- organizacja wypoczynku letniego,
- organizacja zajęć terapeutycznych,
- organizacja terapii zajęciowej.

- Fundacja św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie.

Oddział Opiekuńczo - Lecznicy Psychiatryczny dla kobiet (funkcjonuje w ramach Centrum Medycznego Sióstr Elżbietanek):

- świadczenie opieki pielęgnacyjnej,
- organizacja leczenia chorych z zaburzeniami zachowania,
- organizacja różnego rodzaju zajęć,
- prowadzenie rehabilitacji ruchowej,
- organizacja wycieczek.

Zakład Opiekuńczo – Lecznicy (funkcjonuje w ramach Centrum Medycznego Sióstr Elżbietanek; oferta Zakładu skierowana jest do osób chorych przewlekle, wymagających całodobowej i kompleksowej opieki lekarsko – pielęgniarskiej oraz rehabilitacji).

- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych Hospicjum im. Łukasza Ewangelisty (hospicjum domowe):
  - zapewnianie wszechstronnej pomocy osobom w terminalnym stadium choroby nowotworowej (opieka medyczna, wsparcie duchowe),
  - udzielanie wsparcia rodzinom osób chorych.
- Stowarzyszenie Działajmy Razem "Trianon.pl":
  - organizacja poradnictwa w zakresie problematyki społeczno – zawodowej,
  - świadczenie poradnictwa prawnego,
  - świadczenie poradnictwa psychologicznego,
  - organizacja pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych,
  - organizacja terapii zajęciowej,
  - organizacja wycieczek,
  - podejmowanie działań edukacyjnych.
- Stowarzyszenie Rehabilitacji Kultury Fizycznej Turystyki i Integracji Osób Niepełnosprawnych:
  - podejmowanie działań informacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych, wspierających, skierowanych do osób niepełnosprawnych,
  - organizacja Spartakiady Osób Niepełnosprawnych,
  - organizacja imprez okolicznościowych, rajdów turystycznych.
- Polski Związek Niewidomych:
  - prowadzenie świetlicy służącej integracji i rehabilitacji społecznej osób niewidomych i niedowidzących.
- Polski Związek Głuchych:
  - podejmowanie różnych działań na rzecz osób niesłyszących,
  - organizacja imprez sportowych, spotkań okolicznościowych.
- Stowarzyszenie Amazonek:
  - podejmowanie różnych działań na rzecz kobiet po mastektomii,
  - organizacja wsparcia terapeutycznego,
  - organizacja pomocy rehabilitacyjnej.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzą liczne

działania nastawiona na poprawę warunków życia swoich członków. Stowarzyszenia swym działaniem wyzwalają inicjatywy w kierunku jak najwszechstronnejszej rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Poprzez organizację imprez środowiskowych wpływają także na kształtowanie pozytywnych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

Wspieranie organizacji w realizacji zadań publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych, osób długotrwale lub ciężko chorych odbywa się w ramach Programu współpracy gminy Cieszyn

z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego.

5.7. Bezdomność.

5.7.1. Opis problemu.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej osobę bezdomną określa jako „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu socjalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Pod pojęciem „bezdomny” można rozumieć człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zameldowania, z powodu braku możliwości zamieszkania.

Wyróżnić można bezdomnych z przymusu i z wyboru. „Bezdomni z wyboru” to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić. „Bezdomni z przymusu” to osoby, które ze względów osobistych i ekonomicznych są bezdomne.

Można mówić także o bezdomności „jawnej” i „ukrytej”, rozumiejąc przez pierwszą „sytuację braku mieszkania i dachu nad głową”, a przez drugą „sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego”.

Zjawiska związane z procesem bezdomności i wykluczenia społecznego to przede wszystkim:

- rozpad rodziny – zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełnienia przez rodzinę jej podstawowych funkcji,
- eksmisje (w ponad 90% przypadków spowodowane niepłaceniem czynszu),
- opuszczenia zakładu karnego,
- brak stałych dochodów, długotrwale bezrobocie,
- przemoc w rodzinie,
- uzależnienia,
- konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej,
- likwidacja hoteli robotniczych, opuszczenie placówek opiekuńczo - wychowawczych, szpitala psychiatrycznego.

5.7.2. Dane liczbowe.

Tabela nr 34: Pomoc dla osób bezdomnych świadczona przez specjalistyczne placówki					
Centrum Edukacji Socjalnej - Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”					
	2008	2009	2010	2011	2012
liczba miejsc w placówce	40	40	40	40	40
liczba osób bezdomnych	44 (pobyty stały) 169 (przyjęcia interwencyjne)	52 (pobyty stały) 178 (przyjęcia interwencyjne)	71 (pobyty stały) 153 (przyjęcia interwencyjne)	52 (pobyty stały) 116 (przyjęcia interwencyjne)	78 (pobyty stały) 45 (przyjęcia interwencyjne)
liczba osób bezdomnych z terenu Cieszyna	bd	bd	bd	32	70
Hostel Chrześcijańskiej Misji Społecznej „Teen Challenge”					
	2008	2009	2010	2011	2012
liczba miejsc w placówce	18	18	18	18	-
liczba osób bezdomnych	66	64	65	61	-
liczba osób bezdomnych z terenu Cieszyna	bd	2	bd	3	-

Źródło: dane Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem” oraz „Teen Challenge” Chrześcijańskiej Misji Społecznej

Tabela nr 35: Dane z Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych			
2009 (grudzień)	2010 (26/27.01.2010)	2011 (15/16.09.2011)	2012 (28/29.02.2012)
27 osób (CES) 12 osób (Hostel „Teen Challenge”) 4 osoby (szpital) 4 osoby (ulica)	33 osoby (CES) 17 osób (Hostel „Teen Challenge”)	41 osób (placówki dla bezdomnych) 5 osób (Zakład Karny)	36 osób (CES) 3 osoby (areszt śledczy) 1 osoba (ulica)
47 osób	50 osób	46 osób	40 osób

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 36: Liczba osób bezdomnych, które otrzymały lokal z zasobów gminy				
2008	2009	2010	2011	2012
2	4	10	2	2

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 37: Liczba zawartych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności				
2008	2009	2010	2011	2012
36	25	21	5	6
w tym 11 podpisano w 2008 roku	w tym 7 podpisano w 2009 roku	w tym 8 podpisano w 2010 roku		

Źródło: dane MOPS

Dominujące przyczyny bezdomności to:

- uzależnienie od alkoholu/uzależnienie od substancji psychoaktywnych,
- bezrobocie,
- rozpad rodziny, konflikty rodzinne,
- powrót z zakładu karnego,
- choroba, niepełnosprawność.

Tabela nr 38: Zasoby mieszkaniowe gminy					
	2008	2009	2010	2011	2012
liczba mieszkań w zasobie gminy, w tym:	2097	2111	2131	2116	2016
mieszkania socjalne	223	272	306	339	343

Źródło: dane ZBM

5.7.3. Zasoby.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - świadczenie pracy socjalnej (realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności),
  - udzielanie pomocy finansowej,
  - kierowanie do placówek zapewniających schronienie i wyżywienie.
- Służby porządkowe – Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska:
  - przeprowadzanie interwencji.
- Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o.:
  - zapewnianie mieszkań socjalnych.
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”
Centrum Edukacji Socjalnej (w ramach CES funkcjonują trzy Domy Wspólnoty – Dom

Wspólnoty przy ul. Błogockiej 30 – miejsce czasowego pobytu, Dom Wspólnoty przy ul. Kasztanowej 8 oraz Dom Wspólnoty przy ul. Frysztańskiej 69 – domy docelowe).

CES to placówka, której celem jest udzielanie wsparcia i długofalowej, dostosowanej do indywidualnych potrzeb pomocy, głównie osobom zagrożonym wykluczeniem i wykluczonym społecznie, w tym osobom bezdomnym.

Do zadań CES należy:

- zapewnianie podstawowych potrzeb (żywności, schronienia, podstawowej opieki zdrowotnej, odzieży, środków czystości i higieny),
- prowadzenie pracy socjalnej,
- udzielanie wsparcia i pomocy doradcy zawodowego, psychologa oraz prawnika.

5.8. Uzależnienia.

5.8.1. Opis problemu.

Uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między organizmem, a substancją chemiczną, charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub uniknięcia objawów towarzyszących brakowi tej substancji.

Każde uzależnienie prowadzi do koncentracji życia wokół czynnika uzależniającego, co prowadzi do zaniedbań na różnych obszarach: w sferze emocjonalnej, duchowej, społecznej, intelektualnej i fizycznej.

Można mówić o uzależnieniu:

- fizycznym (nabyta, silna potrzeba zażywania jakiejś substancji, odczuwana jako szereg dolegliwości fizycznych; odstawienie substancji prowadzi do wystąpienia zespołu objawów nazywanych zespołem abstynencyjnym),
- uzależnieniu psychicznym (nabyta, silna potrzeba zażycia substancji uzależniającej, jednak niespełnienie jej nie powoduje fizjologicznych następstw, jak w przypadku uzależnienia fizycznego; w przypadku uzależnienia psychicznego następuje wzrost tolerancji na działanie środka, kompulsywna konsumpcja środka kosztem swojego zdrowia oraz otoczenia, osłabienie woli, samooszukiwanie się usprawiedliwiające negatywne zachowania, brak zainteresowania otoczeniem niezwiązanym ze środkiem psychoaktywnym),
- uzależnieniu społecznym (zażywanie substancji psychoaktywnych pod wpływem mody, w grupie ludzi podobnych do siebie; wiąże się z rezygnacją z ważnych dla siebie aktywności i ról społecznych).

Aby stwierdzić uzależnienie, muszą wystąpić co najmniej trzy z sześciu objawów:

- silne pragnienie przyjmowania substancji albo poczucie przymusu jej przyjmowania; osoba uzależniona musi przyjąć substancję żeby czuć się dobrze, albo nie czuć się źle,
- trudności w kontrolowaniu zachowania związanego z przyjmowaniem substancji, jego rozpoczęcia, zakończenia lub ilości; jeśli ktoś już sięgnie po narkotyk lub alkohol, to zaczyna w krótkim czasie powtarzać tę czynność – dochodzi do ciągu,
- fizjologiczne objawy stanu odstawienia – zespoły abstynencyjne; substancje uzależniające dają nie tylko objawy w trakcie ich brania, ale również w czasie ich odstawiania; każda z nich daje trochę inne objawy abstynencyjne,

- zwiększenie tolerancji – coraz większe dawki są potrzebne do wywołania stanu przyjemności,
- zaniechanie alternatywnych źródeł przyjemności; osoba uzależniona traci zainteresowanie dotychczasowymi pasjami, interesuje ją tylko i wyłącznie branie narkotyków lub picie alkoholu; zamyka się w środowisku osób używających substancji uzależniających,
- przyjmowanie substancji pomimo doświadczenia jej szkodliwości; mimo doświadczenia różnego rodzaju szkód, osoby uzależnione nadal sięgają po substancję uzależniającą; silniejszy jest przymus niż zdrowy rozsądek.

Uzależnienie od środków psychoaktywnych należy do coraz powszechniejszych problemów. Alkoholizm i narkomania są problemami wielowymiarowymi, powodują szereg szkód społecznych, zdrowotnych, prowadzą do przedwczesnej śmierci. Zażywanie środków psychoaktywnych wywołuje wiele różnych problemów rodzinnych, społecznych, a także zdrowotnych. Problem dotyka wszystkich grup społecznych, bez względu na region, wiek, wykształcenie i status finansowy.

Biorąc pod uwagę zasięg problemów związanych z uzależnieniem od środków psychoaktywnych, skuteczne mogą być tylko działania kompleksowe, zaplanowane na szeroką skalę, a ich realizowanie wymaga zaangażowania wielu różnych instytucji, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej.

5.8.2. Dane liczbowe.

W planowaniu i prowadzeniu działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami od środków psychoaktywnych bardzo ważne jest rozpoznawanie skali problemów na terenie gminy, wzorów zachowań związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych, struktury spożycia oraz zaburzeń życia społecznego i rodzinnego wywołanych nimi. Jednocześnie zgromadzenie danych statystycznych w zakresie uzależnienia nie daje rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska ze względu na „wrażliwość” danych oraz fakt, że te same osoby mogą być wykazywane przez różne podmioty działające w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych.

Tabela nr 39: Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych – obliczenia dla gminy Cieszyn na podstawie danych szacunkowych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych			
	Polska	Miasto liczące 100 tys. mieszkańców	gmina Cieszyn
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 800 tys. osób	ok. 2 tys. osób	ok. 670 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu osoby uzależnionej (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 1,5 mln osób	ok. 4 tys. osób	ok. 1350 osób

Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 1,5 mln osób	ok. 4 tys. osób	ok. 1350 osób
Osoby pijące szkodliwie	ok. 2 – 2,5 mln osób	5 tys. – 7 tys. osób	1690 - 2390 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 2 mln osób (dorosłych i dzieci)	ok. 5,3 tys. osób	ok. 1790 osób

Obliczeń dla gminy Cieszyn dokonano przyjmując liczbę mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, według stanu na dzień 31.12.2012 r. – 33 850 osób

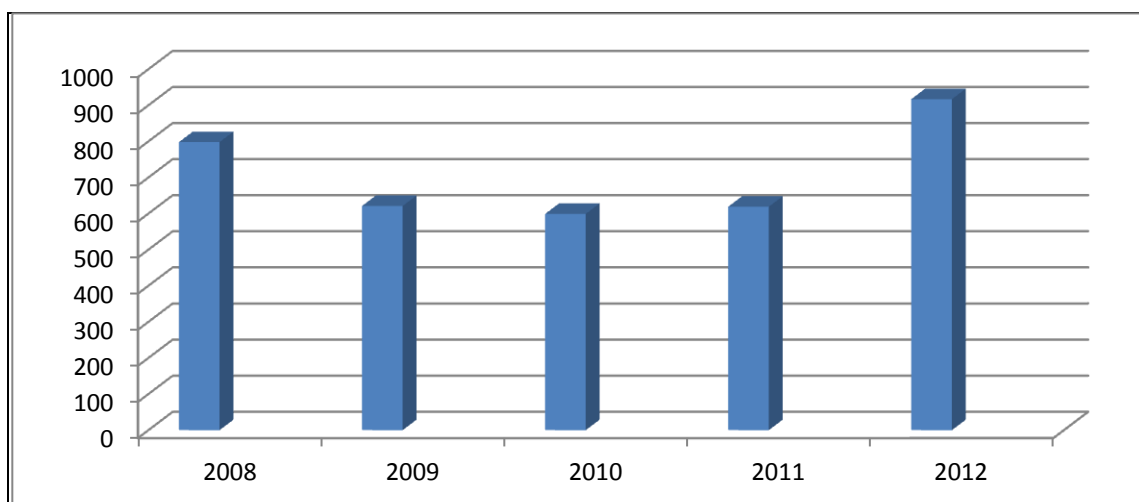
Tabela nr 40: Dane Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie

	liczba zatrzymanych do wytrzeźwienia w KPP	liczba doprowadzeń do miejsca zamieszkania	liczba doprowadzonych do OPPA	przeprowadzenie interwencji domowych
2008	346	199	115	798
2009	229	143	66	621
2010	258	140	61	599
2011	420	110	78	619
2012	260	150	93	917

Źródło: dane KPP

Dane zamieszczone powyżej są związane z podejmowaniem przez Komendę Policji interwencji związanych z użyciem alkoholu w latach 2008 - 2012. Wynika z nich, iż najwięcej osób będących pod wpływem alkoholu zostało zatrzymanych do wytrzeźwienia w Komendzie Powiatowej Policji w Cieszynie (na przestrzeni 5 lat – 1513), kolejno: liczba osób doprowadzonych do miejsca zamieszkania (742) oraz liczba doprowadzonych do Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym (413).

Wykres nr 15: Interwencje przeprowadzone przez Komendę Powiatową Policji w latach 2008 – 2012

Źródło: dane KPP

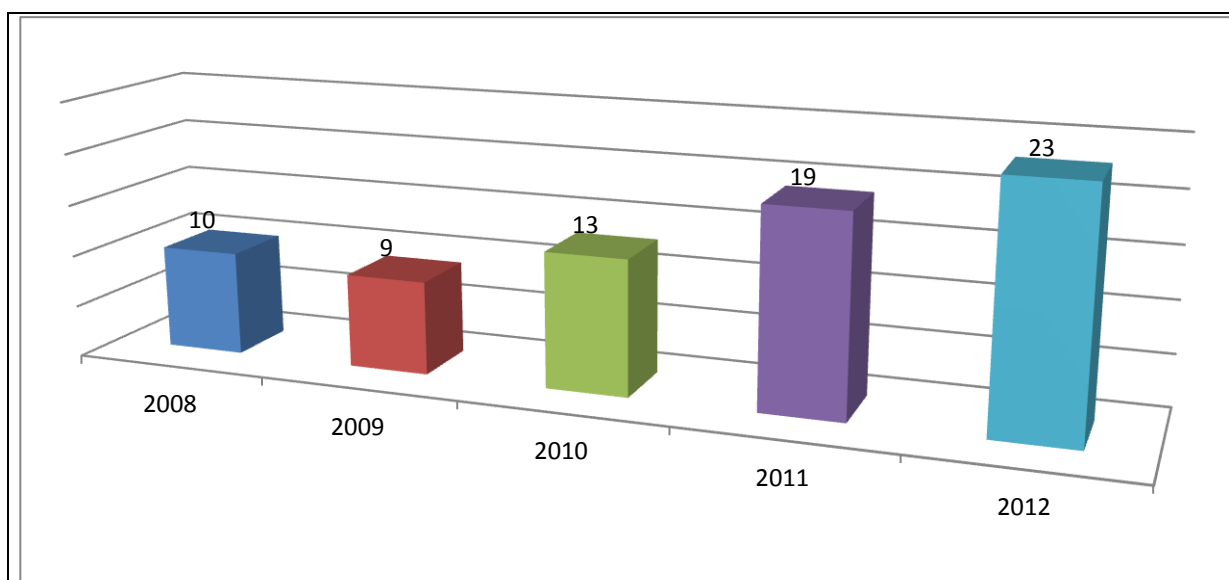
Komenda Powiatowa Policji na przestrzeni pięciu ostatnich lat przeprowadziła 3554 interwencji domowych. Z danych wynika, iż w latach 2009 – 2011 znacząco zmalała liczba interwencji domowych w stosunku do liczby z roku 2008, natomiast w 2012 roku nastąpił gwałtowny wzrost podejmowanych przez policję interwencji (917).

Tabela nr 41: Dane Straży Miejskiej w Cieszynie				
rok	liczba interwencji (łącznie)	liczba nieobyczajnych wybryków	liczba interwencji z powodu spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych, inne interwencje	liczba nieletnich pod wpływem alkoholu
2008	303	192	101	10
2009	377	193	175	9
2010	449	218	218	13
2011	662	304	339	19
2012	645	273	349	23

Źródło: dane Straży Miejskiej

Z zebranego materiału wynika, iż z roku na rok wzrasta liczba interwencji podejmowanych przez Straż Miejską w Cieszynie, zwiększa się także liczba nieobyczajnych wybryków. Dane przedstawione przez Straż Miejską wyraźnie pokazują, iż coraz więcej mieszkańców Cieszyna spożywa alkohol w miejscach niedozwolonych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba ta wzrosła niemalże trzykrotnie.

Wykres nr 16: Liczba nieletnich pod wpływem alkoholu

Źródło: dane Straży Miejskiej

Niezbyt optymistyczne są dane, które pokazują, iż coraz więcej młodych ludzi (poniżej 18. roku życia) zostaje zatrzymanych pod wpływem alkoholu. W roku 2008 było to 10 osób, natomiast w 2012 liczba ta wzrosła do 23 osób.

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną używaną przez młodzież, nic więc dziwnego, że liczba ta stale rośnie.

Sytuacja ta, podobnie wygląda w skali całego kraju. Ogólnopolskie badania pokazują, iż spożycie alkoholu wśród młodych ludzi systematycznie wzrasta, natomiast wiek inicjacji alkoholowej się obniża.

Picie alkoholu przez młodych ludzi może mieć dla nich poważne konsekwencje w przyszłości. Spożywanie alkoholu w ilościach nie szkodliwych dla dorosłych poważnie zaburza proces rozwojowy młodzieży. Naruszona zostaje m.in.: zdolność uczenia się, zapamiętywania, logicznego myślenia czy rozwój emocjonalny.

Należy także nadmienić, iż osoby poniżej 18. roku życia o wiele szybciej się uzależniają niż osoby dorosłe, dlatego tak ważne jest, aby rozpowszechnić działania edukacyjne, mające charakter profilaktyczny.

Tabela nr 42: Liczba doprowadzeń do Izby Wyrzeźwień (2008 – 2010); Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku – Białej (2011 – 2012)

2008	198
2009	148
2010	194
2011	229
2012	167

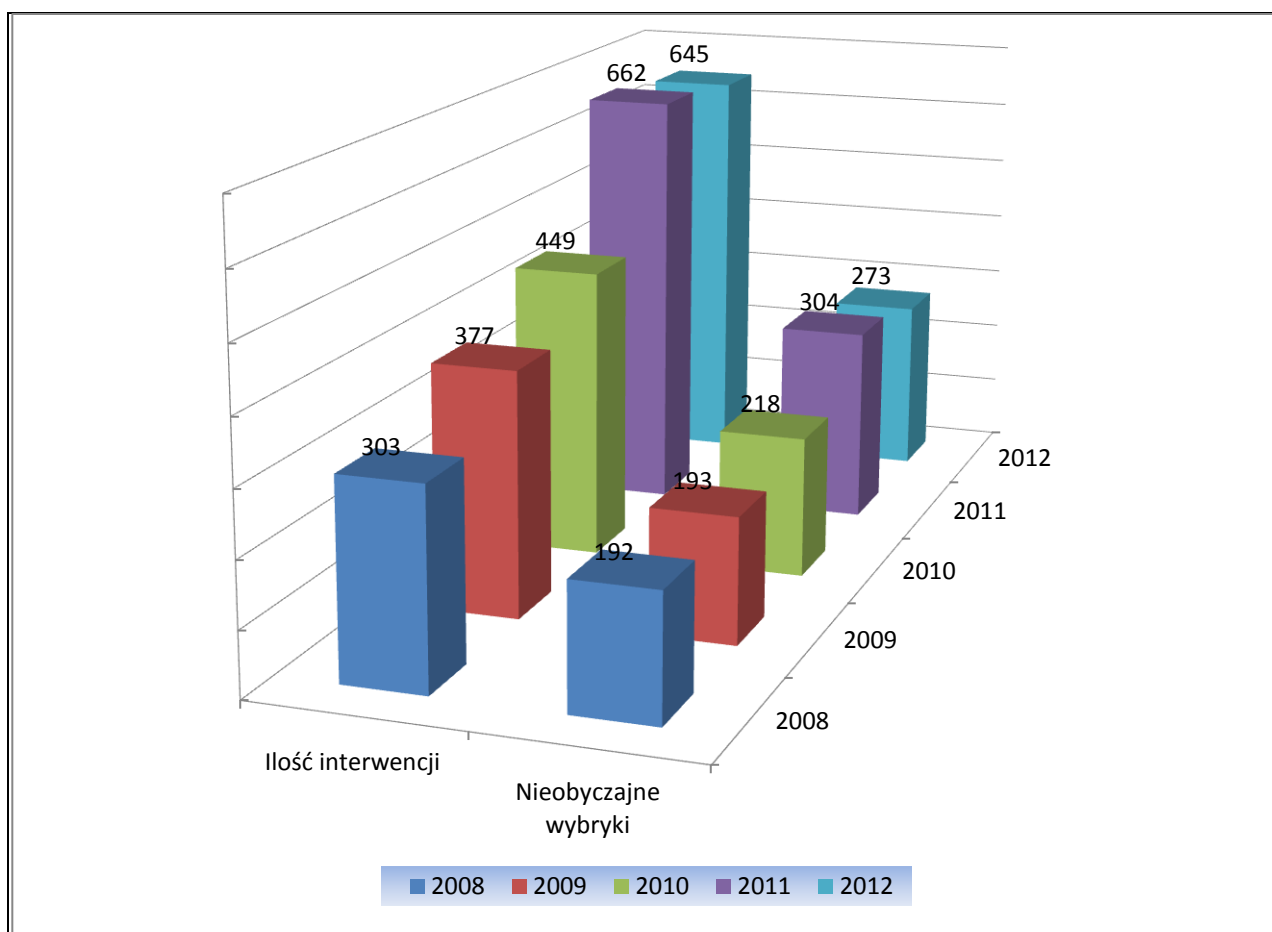
Źródło: dane OPPA i Izby Wyrzeźwień

Tabela nr 43: Liczba osób będących pod wpływem alkoholu doprowadzonych przez Straż Miejską i Komendę Powiatową Policji do miejsca zamieszkania

	Straż Miejska	Komenda Powiatowa Policji
2008	40	199
2009	40	143
2010	41	140
2011	32	110
2012	34	150

Źródło: dane KPP i Straży Miejskiej

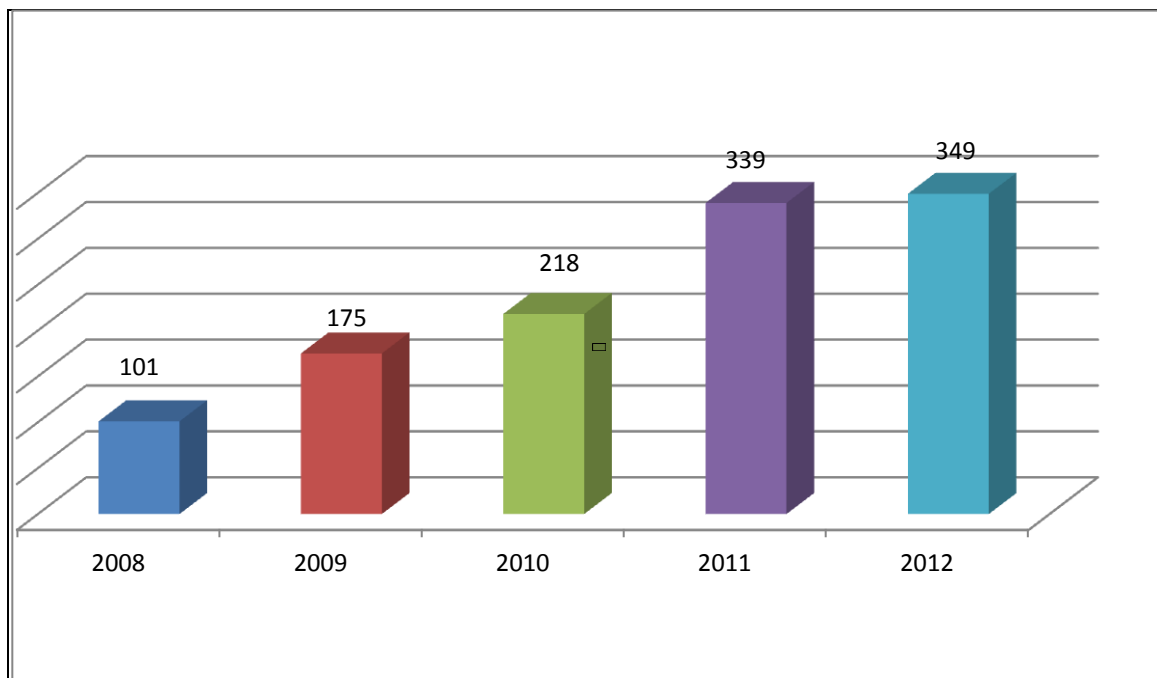
Wykres nr 17: Liczba interwencji podejmowanych przez Straż Miejską w Cieszynie

Źródło: dane Straży Miejskiej

Na terenie Cieszyna dostrzegalny jest wzrost liczby nieобыczajnych wybryków oraz liczby interwencji podejmowanych przez Straż Miejską. Może być to związane ze wzmożonym monitorowaniem miasta przez funkcjonariuszy straży miejskiej.

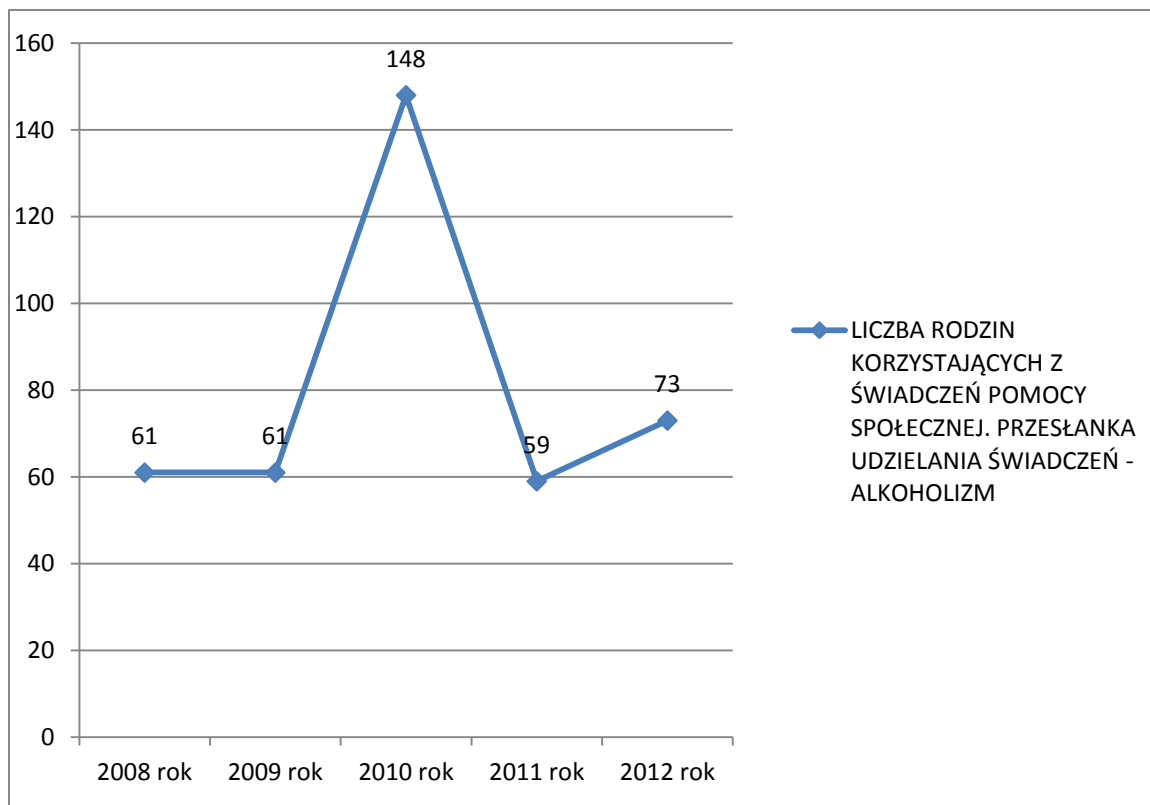
Wykres nr 18: Interwencje Straży Miejskiej z powodu spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych, inne interwencje

Źródło: dane Straży Miejskiej

Pomimo zakazu (nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych, coraz więcej osób łamie funkcjonujące przepisy. W roku 2008 podjęto 101 (8%) interwencji, które były związane z piciem alkoholu w miejscach niedozwolonych, natomiast w 2012 było ich aż 349 (29%).

Wykres nr 19: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu.

Źródło: dane MOPS

Tabela nr 44: Wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	89	48	66	67	81

Źródło: dane GKRPA w Cieszynie

Tabela nr 45: Skierowania do biegłych, wnioski do Sądu dotyczące osób z problemem alkoholowym

	2008	2009	2010	2011	2012
skierowania na badanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	40	37	22	38	48
wnioski GKRPA do sądu o podjęcie leczenia odwykowego	26	37	11	60	27

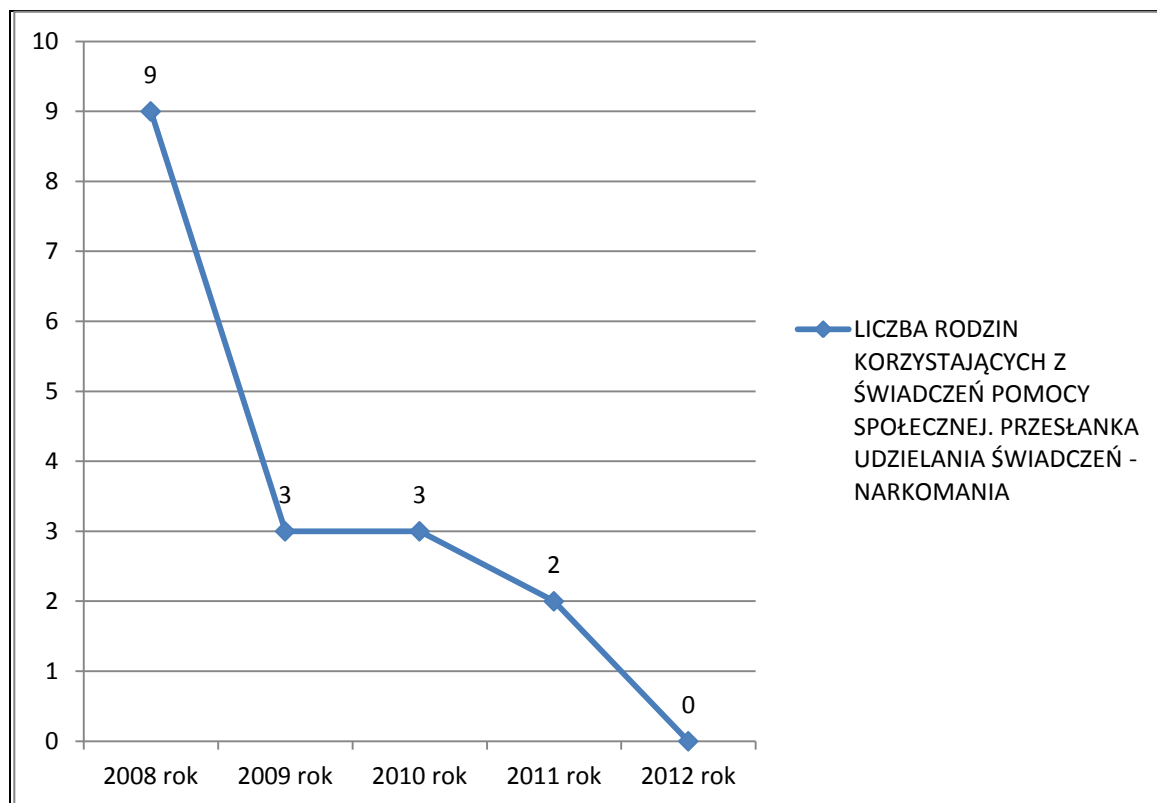
Źródło: dane GKRPA w Cieszynie

Tabela nr 46: Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. Narkomanii (osoby eksperymentujące z narkotykami, osoby uzależnione od narkotyków, rodzice lub opiekunowie tych osób)

2008	62
2009	31
2010	70
2011	37
2012	63

Źródło: dane Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem” oraz „Teen Challenge” Chrześcijańskiej Misji Społecznej

Wykres nr 20: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu narkomanii.

Źródło: dane MOPS

5.8.3. Zasoby.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - świadczenie pracy socjalnej,
  - udzielanie pomocy finansowej,
  - realizacja części zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (organizacja poradnictwa

psychologicznego i prawnego, organizacja działań, akcji i programów profilaktycznych)

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
  - podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu (przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach wystąpienia nadużywania alkoholu powodujących rozpad życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, zakłócanie spokoju lub porządku publicznego; prowadzenie rozmów interwencyjno – motywacyjnych ze zgłoszonymi, przez rodzinę lub instytucje, osobami; kierowanie osób, które nie zgłosiły się dobrowolnie na zdiagnozowanie i poddanie leczeniu odwykowemu, na badanie przez biegłych – psychologa i psychiatrę w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego; kierowanie wniosków do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego),
  - udzielania wsparcia osobom z problemem alkoholowym oraz ich rodzinom,
  - prowadzenie kontroli dotyczących przestrzegania zasad i warunków sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
  - opiniowanie lokalizacji punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z zasadami usytuowania miejsc sprzedaży napojów alkoholowych określonymi w uchwale Rady Miejskiej.
- Sąd Rejonowy:
  - prowadzenie postępowań na wniosek Gminnej Komisji Rozwiązywania problemów alkoholowych lub prokuratora,
  - orzekanie o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
- Poradnia Zdrowia Psychicznego – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Variusmed”, Poradnia Zdrowia Psychicznego w ramach struktury Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej:
  - udzielanie konsultacji i leczenie,
  - prowadzenie poradnictwa psychologicznego,
  - prowadzenie psychoterapii indywidualnej,
  - prowadzenie diagnostyki psychologicznej.
- Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Variusmed”:
  - przeprowadzanie diagnozy w zakresie uzależnienia,
  - podejmowanie działań służących motywowaniu do podjęcia leczenia,
  - realizacja podstawowego programu terapii uzależnień,
  - realizacja programu pogłębionej terapii,
  - organizowanie terapii dla osób współuzależnionych.
- Komenda Powiatowa Policji:
  - organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych,
  - motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego,

- kierowanie wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkoholu,
- podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień,
- zwalczanie przestępczości, w tym przestępczości narkotykowej.

- Biblioteka Miejska Oddział dla Dzieci:
  - organizacja zajęć o charakterze biblioterapeutycznym,
  - prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień.

- Szkoły i przedszkola:
  - realizacja szkolnych programów wychowawczych,
  - realizacja szkolnych programów profilaktyki,
  - realizacja działań i programów profilaktycznych.

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji:
  - organizacja zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży.

- Straż Miejska:
  - organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych,
  - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień w ramach Gminnego Programu Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Cieszyn”,
  - prowadzenie działań edukacyjnych i kontrolnych pod kątem zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów osobom nieletnim.

- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”
Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii „Kontakt” (Działalność ośrodka polega na profesjonalnym świadczeniu pomocy psychologicznej, prawnej, terapeutycznej dla osób potrzebujących - głównie dzieciom i młodzieży z rodzin zaniedbanych, kobietom żyjącym w związkach z osobami uzależnionymi, ofiarom przemocy; kształtowaniu aktywności twórczej w pracowniach artystycznych, organizowaniu obozów i wycieczek o charakterze socjoterapeutycznym, a także udzielaniu skutecznej pomocy interwencyjnej dla osób doświadczających przemocy).
  - organizacja indywidualnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, prowadzenie interwencji kryzysowej,
  - prowadzenie mediacji, terapii rodzin, terapii małżeństw,
  - organizacja grup wsparcia oraz grup samopomocowych,
  - organizacja grup socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży,
  - organizacja zajęć w pracowniach terapii zajęciowej,
  - podejmowanie działań profilaktycznych,
  - organizacja szkoleń i treningów dla dzieci i dorosłych,
  - organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

Centrum Edukacji Społecznej (w ramach CES funkcjonują trzy Domy Wspólnoty – Dom Wspólnoty przy ul. Błogockiej 30 – miejsce czasowego pobytu, Dom Wspólnoty przy ul. Kasztanowej 8 oraz Dom Wspólnoty przy ul. Frysztańskiej 69 - domy docelowe).

CES to placówka, której celem jest udzielanie wsparcia i długofalowej, dostosowanej do

indywidualnych potrzeb pomocy, głównie osobom zagrożonym wykluczeniem i wykluczonym społecznie, w tym osobom bezdomnym, uzależnionym.

Do zadań CES należy:

- zapewnianie podstawowych potrzeb (żywności, schronienia, podstawowej opieki zdrowotnej, odzieży, środków czystości i higieny),
  - prowadzenie pracy socjalnej,
  - udzielanie wsparcia i pomocy doradcy zawodowego, psychologa oraz prawnika,
  - podejmowanie działań z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezdomnych, uzależnionych,
  - realizacja programu warsztatów treningu pracy,
  - organizacja poradnictwa zawodowego,
  - świadczenie pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy,
  - organizacja szkoleń,
  - udostępnianie komputerów na potrzeby szukania pracy.
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Powiatowy w Cieszynie:
    - prowadzenie placówek wsparcia dziennego – Środowiskowych Ognisk Wychowawczych i Świetlicy Środowiskowej „Przytulisko” (grupowa i indywidualna pomoc dzieciom i rodzicom, grupy warsztatowe, realizacja programu socjoterapeutyczno – edukacyjnego dla dzieci i młodzieży, prowadzenie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, organizacja zajęć rozwijających zainteresowania, organizacja zajęć rekreacyjnych, organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomoc psychologiczna),
    - współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
    - realizacja kampanii lokalnych i ogólnopolskich.
  - Cieszyńskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Familia”:
Klub Abstynenta:
    - motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego i pomoc w utrzymaniu abstynencji,
    - udzielanie wsparcia osobom, które zakończyły leczenie odwykowe,
    - organizacja grup wsparcia (AA i AL – Anon),
    - organizacja terapii i pomocy psychologicznej,
    - organizacja czasu wolnego,
    - organizacja imprez okolicznościowych,
    - prowadzenie telefonu trzeźwości,
    - wspieranie rodzin z problemem alkoholowym.
  - Samopomocowe Grupy Anonimowych Alkoholików („Locus”, „Watra”, Dromader”);
    - udzielanie wzajemnego wsparcia w utrzymaniu abstynencji.
  - Stowarzyszenie na Rzecz Harmonijnego Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Nasze Dzieci”:
    - organizowanie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z wykorzystaniem elementów programów profilaktycznych,
    - organizowanie zajęć służących rozwijaniu zainteresowań u dzieci i młodzieży,
    - organizowanie wypoczynku letniego z programem terapeutycznym.

- Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego
Świetlica „Na granicy”:
  - organizacja zajęć edukacyjnych i artystycznych dla dzieci,
  - organizacja zajęć z wykorzystaniem programów profilaktycznych,
  - organizacja douczania,
  - organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z programem terapeutycznym.
- Parafia św. Elżbiety:
  - organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z programem terapeutycznym.
- Fundacja STER:
  - organizacja zajęć edukacyjno – profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

W obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych wiele zadań wykonywanych jest przez organizacje pozarządowe, które prowadzą też specjalistyczne placówki. Gmina zleca organizacjom realizację tych zadań i udziela na ten cel dotacji. Środki finansowe pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

5.9. Przemoc w rodzinie.

5.9.1. Opis problemu.

Przemoc w rodzinie, zgodnie z art. 2, ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, rozumiana jest jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc domową, zwaną też przemocą wewnątrzrodzinną, można zdefiniować jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Zdarza się, że w związkach partnerskich dochodzi do dotkliwych pobić, wulgarnego wyzywania, ograniczania praw partnerom.

O przemocy domowej można powiedzieć, że:

- jest intencjonalna (jest zamierzonym działaniem lub zaniechaniem tego działania, ma na celu kontrolę nad ofiarą),
- narusza prawa i dobra osobiste ofiary (sprawca wykorzystując przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka, np.: prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku),
- powoduje cierpienie i ból (sprawca naraża zdrowie i życie ofiary; doświadczanie cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony),
- istnieje wyraźna asymetria sił (sprawca ma wyraźną przewagę nad ofiarą).

Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym, przybierającym najróżniejsze formy, w tym:

- przemocy fizycznej – obejmującej wszelkie działania, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne, np.: bicie, popychanie, kopanie, porzucenie w niebezpiecznej okolicy itp.,
- przemocy psychicznej – są to działania krzywdzące, które wykorzystują mechanizmy procesów psychologicznych, np.: poniżanie, wyzywanie, stosowanie gróźb, naśmiewanie się z poglądów, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów itp.,
- przemocy seksualnej – polegającej na naruszaniu intymności pożycia, np.: wymuszanie pożycia, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych, sadystyczne formy współżycia, narażanie dzieci na kontakt z pornografią i zachowaniami seksualnymi itp.,
- przemocy ekonomicznej – dotyczącej warunków materialnych, opierającej się zazwyczaj na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy, np.: niezaspokojenie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, odbieranie poborów itp.,
- przemocy zaniedbania – stosowanej najczęściej wobec dzieci.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wieloaspektowym, dlatego pomoc rozpatrywana musi być w wielu wymiarach, tj. prawnym, psychologicznym, społecznym i moralnym.

Pomaganie ofiarom przemocy domowej wymaga innego podejścia niż w przypadku pozostałych form przemocy, ponieważ mamy do czynienia z przestępstwem, bądź jego domniemaniem, gdzie ten sam sprawca wielokrotnie przez długi okres stosuje przemoc wobec tej samej ofiary. Podkreślić należy dużą zależność między ofiarą a sprawcą, których łączą więzy rodzinne, sprawy majątkowe, uczuciowe, co jest źródłem dodatkowego stresu ofiar i trudności osób pomagających.

Zjawisko przemocy w relacjach rodzinnych stanowi poważne wyzwanie dla samorządów lokalnych, które zgodnie z preambułą do ustawy, mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także podejmować działania służące zwiększeniu skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5.9.2. Dane liczbowe.

Skalę zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Cieszyn w pewnym stopniu obrazują poniższe dane.

Tabela nr 47: Pomoc udzielana w Hostelu „Przeciw Przemocy – Wyrównać Szanse” (do III 2012) oraz w Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie (od IV 2012)						
rok	liczba osób	liczba rodzin	osoby w związkach partnerskich	dzieci	inni	liczba mieszkańców Cieszyna (kobiet i dzieci)
2008	41	21	20	20	1	19
2009	37	19	18	18	1	24
2010	58	25	24	33	1	29
2011	27	12	11	15	1	15
2012	32	19	14	13	5	20

Źródło: dane Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem”

Tabela nr 48: Realizacja Procedury „Niebieskie Karty”	
rok	liczba „Niebieskich Kart”
2008	38
2009	35
2010	32
2011	63*
2012	63*

Źródło: dane MOPS, dane KPP

* Statystyka prowadzona była w oparciu o różne przepisy regulujące ewidencje przypadków, od 2011 roku prowadzony jest jednolity rejestr „Niebieskich Kart”, wszystkie instytucje wymienione w ustawie przekazują swoje „Niebieskie Karty” do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego. Wyklucza to możliwość spisania „Niebieskiej Karty” przez dwie instytucje na tą samą okoliczność.

Tabela nr 49: Interwencja kryzysowa realizowana w Punktach Konsultacyjnych i ośrodku wsparcia						
rok	interwencja kryzysowa	liczba rodzin	w tym w związkach partnerskich	w tym dzieci	inni	w tym osoby po 60 r.ż.
2008	194	89	87	71	36	4
2009	180	91	89	72	19	2
2010	183	98	94	73	16	4
2011	198	94	99	68	31	6
2012	182	95	98	67	17	3

Źródło: dane MOPS i Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem”

Tabela nr 50: Inne formy pomocy terapeutycznej udzielanej w Punktach Konsultacyjnych i ośrodku wsparcia				
rok	liczba osób ogółem	liczba rodzin	programy ochrony ofiar	programy terapeutyczne
2008	203	75	87	116
2009	209	77	89	120
2010	215	87	94	121
2011*	321	201	128	193
2012	225	86	98	127

Źródło: dane MOPS i Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem”

* W 2011 roku w Cieszynie był realizowany Program osłony wspierający działanie gminy Cieszyn finansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

W latach 2008 – 2012 poziom diagnozowanych przypadków przemocy w rodzinie był w miarę stabilny. Trudno jednak w pełni wymiennie porównać przypadki, ze względu na różnorodność dokumentowania pracy przez poszczególne służby, ale zauważyć można tendencje malejące w interwencjach kryzysowych i interwencjach w procedurze „Niebieskie Karty”, natomiast zauważalny jest wzrost w realizowanych programach i działaniach terapeutycznych. Jest to tendencja prawidłowa, ponieważ proces wychodzenia z trudnej sytuacji osób, które doznały przemocy ze strony najbliższych jest często dość długi i wskazana jest długofalowa pomoc terapeutyczna, wsparcie psychologiczne i w postaci różnych programów.

5.9.3. Zasoby.

Od wielu lat w Cieszynie podejmowane są działania zmierzające do stworzenia systemu, który z jednej strony zmierzał będzie do ograniczania zjawiska przemocy, a z drugiej – pomocy osobom, które znalazły się w krzywdzącej dla siebie sytuacji oraz pracy z osobami, które tą przemoc stosują.

Podmioty wchodzące w skład systemu i ich zadania:

- Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
W jego skład wchodzi przedstawiciele: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szpitala Śląskiego, Cieszyńskiego Pogotowia Ratunkowego – do dnia 7 maja 2012 roku, Prokuratury Rejonowej, Komendy Powiatowej Policji, Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem”, Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, Przedszkola nr 2, Szkoły Podstawowej nr 3, Gimnazjum nr 2, Gimnazjum nr 3, Zespołu Szkół Ekonomiczno – Gastronomicznych. W ramach Zespołu funkcjonują 2 stałe grupy robocze – Zespół Interwencyjny oraz Zespół diagnostyczno – programowy.
Zespół Interwencyjny:
  - bieżąca obsługa przypadków w procedurze „Niebieskie Karty”,
  - podejmowanie działań interwencyjnych w środowisku zagrożonym,
  - opracowywanie indywidualnego planu pomocy dla każdej rodziny,
  - powoływanie grup roboczych do indywidualnych przypadków,
  - opracowywanie zasad postępowania i pracy z rodzinami doświadczającymi przemocy,Zespół diagnostyczno – programowy:
  - analiza realizowanych programów i działań w gminie,
  - diagnoza potrzeb i oczekiwań,
  - wnioskowanie i proponowanie kierunków programowych.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla ofiar przemocy oraz obsługi merytorycznej i informacyjnej,
  - prowadzenie pracy socjalnej,
  - realizacja procedury „Niebieskie Karty” w zakresie pomocy społecznej,
  - obsługa socjalna ofiar przemocy z innych gmin, które przebywają w Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- organizacja i koordynacja działań Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz prowadzenie dokumentacji,
  - obsługa merytoryczna pracy i zadań Interdyscyplinarnego Zespołu do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, stałych Grup Roboczych i indywidualnych Grup Roboczych oraz prowadzenie dokumentacji tych działań,
  - opracowanie i realizacja programów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pozyskiwanie na ten cel środków ze źródeł zewnętrznych,
  - udział w regionalnych i ogólnopolskich kampaniach oraz organizacja lokalnych kampanii informacyjnych i społecznych na rzecz rodziny i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - podejmowanie i organizacja działań edukacyjnych, szkoleniowych, głównie nakierowanych na podnoszenie wiedzy i kompetencji kadry Ośrodka, Zespołu Interdyscyplinarnego i przedstawicieli placówek i instytucji pracujących na rzecz rodziny i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie; zbieranie i przekazywanie informacji na temat działań i inicjatyw podejmowanych przez te placówki,
  - opracowywanie gminnych programów i sprawozdań oraz założeń strategii i diagnoz w zakresie przeciwdziałania przemocy, pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.
- Komenda Powiatowa Policji:
    - przeprowadzanie interwencji i postępowań,
    - udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz stałej Grupy Roboczej – Zespole Interwencyjnym i indywidualnych Grupach Roboczych,
    - realizacja procedury „Niebieskie Karty”, prowadzenie postępowań,
    - akcje informacyjne, zapobiegawcze, profilaktyczne,
    - udział w szkoleniach.
  - Sąd Rejonowy (Kuratorzy Wydziału Karnego oraz Kuratorzy Wydziału Rodzinnego i Nieletnich):
    - podejmowanie działań, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i zaleceniami Sądu,
    - konsultacje indywidualnych przypadków,
    - udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz indywidualnych Grupach Roboczych,
    - współpraca przy organizacji programów i kampanii,
    - współpraca z pracownikami socjalnymi, policjantami i pedagogami.
  - Pedagodzy szkolni i kadra pedagogiczna placówek oświatowych:
    - współpraca w indywidualnych przypadkach,
    - udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz stałej Grupy Roboczej – Zespole diagnostyczno – programowym,

- konsultacje i współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - tworzenie i realizacja programów profilaktycznych, w tym udział w programach realizowanych i zleconych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
  - udział w szkoleniach,
  - realizacja kampanii lokalnych i ogólnopolskich.
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie:
    - realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w zakresie wynikającym z ustawy,
    - finansowanie i nadzór nad Powiatowym Ośrodkiem Wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w zakresie wynikającym z porozumienia między gminami a Powiatem Cieszyńskim.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
    - realizacja procedury „Niebieskie Karty”,
    - podejmowanie działań motywujących do leczenia wobec osób nadużywających alkoholu, w tym sprawców przemocy w rodzinie,
    - rozmowy motywacyjne ze sprawcami przemocy domowej,
    - współpraca z pracownikami socjalnymi,
    - współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
    - realizacja kampanii lokalnych i ogólnopolskich.
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” prowadzące następujące placówki realizujące zadania, z zakresu przeciwdziałania przemocy:
    - prowadzenie Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (pomoc interwencyjna, schronienie dla kobiet i dzieci - ofiar przemocy, pomoc psychologiczna i socjalna, pomoc materialna, telefon zaufania),
    - udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz stałej Grupy Roboczej - Zespole Interwencyjnym,
    - prowadzenie Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii „Kontakt” (indywidualna pomoc psychologiczna, pomoc prawna, grupy wsparcia, grupy socjoterapeutyczne, warsztaty terapeutyczne, realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych),
    - realizacja programów dla sprawców przemocy, prowadzonych w Centrum Edukacji Socjalnej,
    - prowadzenie Domu Matki i Dziecka „Słonecznik” (udzielanie schronienia na dłuższy pobyt, pomoc psychologiczna i socjalna skierowana do matek z dziećmi, w tym ofiar przemocy),
    - współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
    - realizacja kampanii lokalnych i ogólnopolskich.

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Powiatowy w Cieszynie:
  - udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz stałej Grupy Roboczej – Zespole diagnostyczno – programowym,
  - prowadzenie placówek wsparcia dziennego – Środowiskowych Ognisk Wychowawczych i Świetlicy Środowiskowej „Przytulisko” (grupowa i indywidualna pomoc dzieciom i rodzicom, grupy warsztatowe, realizacja programu socjoterapeutyczno – edukacyjnego dla dzieci i młodzieży, prowadzenie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, organizacja zajęć rozwijających zainteresowania, organizacja zajęć rekreacyjnych, organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomoc psychologiczna),
  - współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - realizacja kampanii lokalnych i ogólnopolskich.

5.10. Problemy opiekuńczo – wychowawcze.

5.10.1. Opis problemu.

Rodzina stanowi podstawowe środowisko życia i wychowania młodego pokolenia. To dzięki rodzinie młody człowiek wkracza w dorosłe życie, a wartości wyniesione z domu są dla niego punktem odniesienia w dorosłym życiu. Pomaga ona odnaleźć się człowiekowi w świecie społecznym, pomaga mu ukształtować własną osobowość.

„Rodzina współczesna znajduje się pod naporem wielu czynników zewnętrznych, które wpływają na jej gwałtowne, wielorakie przemiany. Jedne z nich wywierają wpływ pozytywny i polepszają jej warunki życia (postęp techniczny, osiągnięcia medycyny), inne zaś powodują dezintegrację i dezorganizację; naruszają podstawowe normy rodzinne regulujące funkcjonowanie rodziny i jej członków, w samej rodzinie i poza nią” (Z. Tyszka „Rodzina współczesna – jej geneza i kierunki przemian”).

Ludzi żyjących w obecnym czasie charakteryzuje konsumpcyjny styl życia, pogoń za pieniądzem, ciągły brak czasu, negacja i skłonność do przemocy. Wszystkie te zjawiska przenoszone na grunt rodziny, mogą stanowić ogromne zagrożenie dla procesu wychowania dzieci i młodzieży.

Do najczęściej wymienianych w literaturze zagrożeń współczesnej rodziny można zaliczyć:

- dezintegrację wewnątrzrodzinną; w miejsce zharmonizowanych, wielostronnych rodzinnych oddziaływań, pojawiają się zróżnicowane kierunki oddziaływań poszczególnych członków rodziny,
- wzrastające osłabienie więzi emocjonalnych między członkami rodziny, brak umiejętności ujawniania i okazywania uczuć najbliższym osobom,
- widoczna dezintegracja w oddziaływaniach wychowawczych rodziny - brak wzorca życia rodzinnego, malejący autorytet rodziców, nienadążanie rodziny za przemianami politycznymi i społeczno – gospodarczymi,
- kultura pedagogiczna rodziców jest na niskim poziomie, pociąga to za sobą powstawanie trudności wychowawczych związanych z brakiem umiejętności tworzenia sytuacji wychowawczych, brakiem wiedzy z zakresu psychofizycznego rozwoju, celów i metod wychowawczych, słabą znajomością potrzeb i zainteresowań dziecka,

- wzrastająca pauperyzacja rodzin (ma związek z pogłębiającym się bezrobociem), pogorszenie sytuacji finansowej i związanych z tym warunków życia niekorzystnie odbija się na realizacji podstawowej funkcji materialno – ekonomicznej w rodzinie,
- ciągle malejąca liczba sformalizowanych małżeństw na rzecz wzrostu liczby związków kohabitanckich,
- przeciążenie rodziców pracą zawodową - podejmowanie dodatkowych prac zarobkowych związanych z pogarszającą się sytuacją materialną niektórych rodzin,
- nietrwałość współczesnej rodziny objawiająca się rosnącą liczbą rozwodów, rodzin niepełnych oraz ze specyficznymi problemami wychowawczymi i emocjonalnymi; na pogorszenie atmosfery wychowawczej rodziny mają wpływ nasilające się konflikty wewnątrzrodzinne i dezintegracja,
- wzrastająca liczba rodzin niewydolnych wychowawczo i wpływających ujemnie na kształtowanie osobowości dziecka,
- znaczne ograniczenie dietności, związane z wyższym standardem życia w warunkach małodzieńczości czy bezdzieńczości – zmniejszenie wartości dzieci dla rodziców,
- często niekontrolowany i coraz większy wpływ mediów (telewizja, komputer, internet) ogranicza bezpośrednie kontakty dzieci z rodzicami, odrywa od rzeczywistego życia, kreuje sztuczny świat medialny z własnymi wzorcami do naśladowania; rodzi obojętność, przemoc, przekłamywanie treści, wolność bez odpowiedzialności,
- wyjazdy jednego lub obojga rodziców za granicę z powodów ekonomicznych,
- w sytuacji narastających dysfunkcji rodzin, dobro dzieci jest poważnie zagrożone.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest często wynikiem ubóstwa, bezrobocia, braku wsparcia ze strony innych osób (drugi rodzic, dziadkowie) w wychowaniu dziecka, trudności w łączeniu pracy zawodowej z opieką nad dzieckiem, zwłaszcza w okresie ferii, wakacji.

Bezradność wynika także równie często z choroby rodziców, zarówno psychicznej, jak i fizycznej – ograniczającej możliwości właściwej opieki i wychowania dziecka, uzależnień rodziców, niedojrzałości związanej z wczesnym macierzyństwem, zwłaszcza w przypadku osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze, które nie wyniosły właściwych wzorców życia rodzinnego z rodzin pochodzenia.

Mając świadomość, że nic nie jest w stanie zastąpić wychowania we własnej rodzinie należy położyć szczególny nacisk na wsparcie rodzin w środowisku lokalnym i przez to zapobieganie negatywnym skutkom dysfunkcjonalności rodzin.

5.10.2. Dane liczbowe.

Rodziny w trudnej sytuacji finansowej objęte są pomocą finansową, rzeczową oraz w postaci pracy socjalnej ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie. Strukturę rodzin z dziećmi, objętych wsparciem MOPS w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 51: Rodziny z dziećmi objęte pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej					
rok	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem (liczba rodzin / liczba osób w rodzinach)	779/3071	733/2823	318/1297	145/613	143/594
rodziny z 1 dzieckiem	218/413	209/395	116/311	39/124	46/139
rodziny z 2 dziećmi	304/1183	295/1148	98/395	59/218	57/230
rodziny z 3 dziećmi	148/734	128/632	59/288	30/148	26/132
rodziny z 4 dziećmi	54/324	78/473	18/109	11/65	8/47
rodziny z 5 dziećmi	33/231	15/105	24/170	4/29	4/30
rodziny z 6 i więcej dziećmi	22/186	8/70	3/24	2/16	2/16

Źródło: dane MOPS

Duży odsetek rodzin z dziećmi korzystających z wsparcia Ośrodka to rodziny niepełne. Jest to spowodowane faktem, że w pojedynkę trudniej jest zaspokoić elementarne potrzeby życiowe małoletnich, a otrzymywane alimenty nie zawsze odpowiadają faktycznym potrzebom dzieci. Osobom samotnym trudniej jest także zapewnić opiekę dzieciom, co powoduje, że ich możliwości na rynku pracy są znacznie ograniczone.

Strukturę rodzin osób samotnie wychowujących dzieci przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 52: Rodziny niepełne z dziećmi objęte pomocą MOPS					
rok	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem (liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach)	256/838	202/566	123/399	109/351	101/318
rodziny z 1 dzieckiem	86/193	84/189	51/112	52/121	44/97
rodziny z 2 dziećmi	94/299	63/126	40/134	30/103	33/107
rodziny z 3 dziećmi	42/168	37/148	19/79	18/75	14/56
rodziny z 4 i więcej dziećmi	31/178	18/103	13/74	9/52	10/58

Źródło: dane MOPS

Mając na uwadze konieczność zabezpieczenia elementarnych potrzeb dzieci podstawową formą pomocy, jaką otrzymują rodziny z dziećmi, są świadczenia w formie gorącego posiłku, realizowane w formie opłacania obiadów dla dzieci w szkołach i przedszkolach. Dynamikę zmian w korzystaniu z tej formy świadczenia przedstawia tabela.

Tabela nr 53: Liczba dzieci, którym udzielono pomocy w formie posiłku					
rok	2008	2009	2010	2011	2012
liczba dzieci	591	433	434	458	439
liczba rodzin	283	205	206	231	217
liczba osób w rodzinach	1168	827	810	872	723

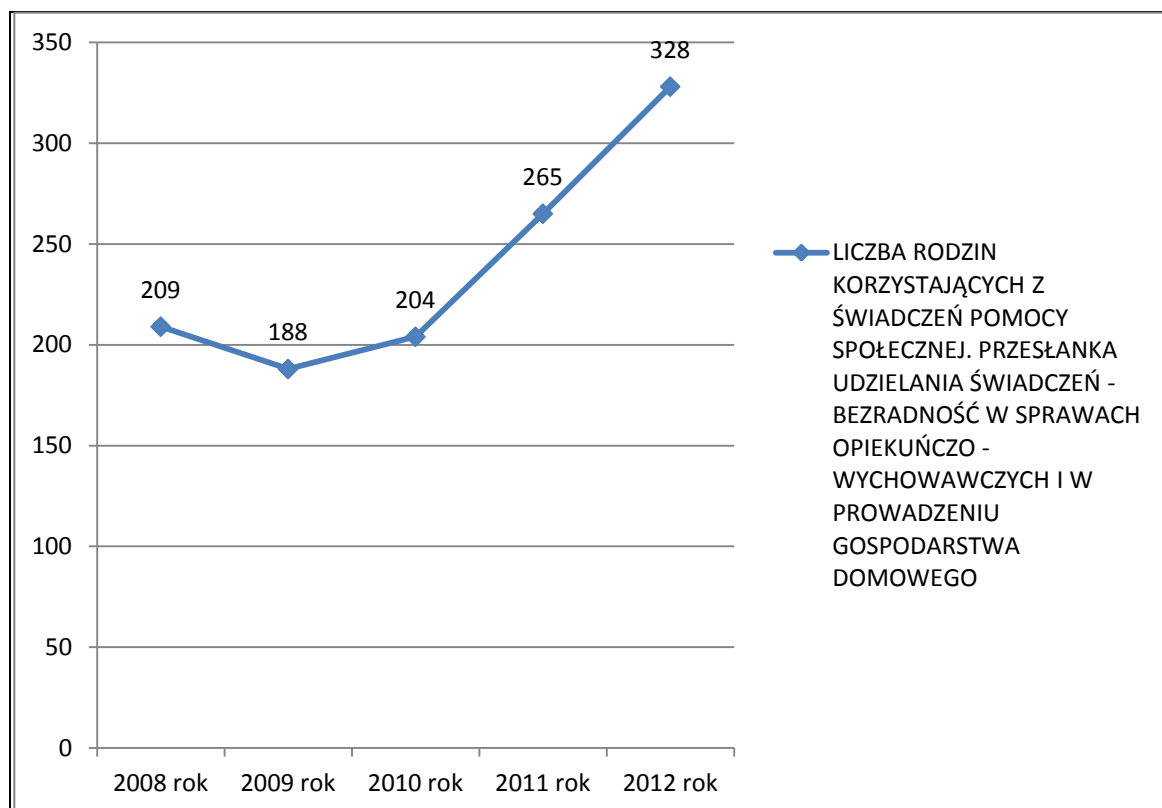
Źródło: dane MOPS

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych stanowi jedną z podstawowych przesłanek uzasadniających udzielanie rodzinom wsparcia przez MOPS w Cieszynie. Zjawisko to stale wzrasta, zaburzając prawidłowe funkcjonowanie rodziny.

Tabela nr: 54 Przesłanki udzielenia pomocy					
rok	2008	2009	2010	2011	2012
ubóstwo (liczba rodzin / liczba osób w rodzinach)	675/1490	818/1842	578/1681	365/760	400/818
sieroctwo	0/0	1/1	0/0	0/0	2/2
ochrona macierzyństwa	70/346	65/312	74/356	77/369	74/336
wielodzietność	36 / 208	33 / 187	37 / 217	44 / 247	40 / 220
bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	209/737	188/619	204/629	262/720	328/813
w tym w rodzinach niepełnych	158/510	120/389	110/355	96/316	91/309
w tym w rodzinach wielodzietnych	31/184	22/122	24/140	25/144	21/119

Źródło: dane MOPS

Wykres nr 21: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Źródło: dane MOPS

Matki przeżywające poważne trudności w wypełnianiu swojej roli, a także te, niemające właściwych warunków do zamieszkania z dziećmi mogą skorzystać z wsparcia w ramach Domu Matki i Dziecka „Słonecznik” prowadzonym przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”. Placówka dysponuje sześcioma odrębnymi pokojami, w których matki i kobiety w ciąży mogą zamieszkać ze swoimi dziećmi. Liczbę osób objętych wsparciem w placówce przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 55: Liczba osób objętych schronieniem oraz kompleksowym wsparciem w Domu Matki i Dziecka „Słonecznik”					
rok	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	30	32	37	27	30
kobiety	13	12	13	10	11
dzieci	17	10	24	17	19
mieszkańcy Cieszyna	21	17	31	20	18

Źródło: dane Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Być Razem”

Od 2012 roku Powiat Cieszyński prowadzi statystyki dotyczące kierowania dzieci do rodzin zastępczych z podziałem na poszczególne gminy.

Z danych Sądu Rejonowego w Cieszynie wynika, że w 2012 roku w ponad 60 rodzinach na terenie Cieszyna prowadzone były nadzory ze spraw opiekuńczych. W latach wcześniejszych Sąd nie prowadził statystyk z podziałem na gminy.

5.10.3. Zasoby.

Częściami składowymi systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną w Cieszynie są następujące podmioty:

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:**
  - prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami w celu poprawy ich funkcjonowania,
  - udzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej wsparcia w postaci pomocy asystenta rodziny,
  - udzielanie pomocy finansowej,
  - organizowanie dożywiania dzieci,
  - organizowanie i wspieranie akcji na rzecz rodzin wielodzietnych,
  - realizacja Programu „Douczenie, „Junior”, „Grupa Szpitalna” w ramach Punktu Wolontariatu,
  - współpraca przy realizacji programów wolontariackich, w tym Programu „Starszy Brat – Starsza Siostra”,
  - współpraca ze szkołami, placówkami opiekuńczo – wychowawczymi oraz organizacjami pozarządowymi przy realizacji programów na rzecz dzieci, m.in. w zakresie organizacji paczek świątecznych dla dzieci z najuboższych rodzin, organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
  - podejmowanie działań związanych z przeciwdziałaniem dysfunkcjom rodziny i patologiom społecznym,
  - wspieranie i realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych w szkołach i przedszkolach.

- **Żłobki Miejskie:**
  - zapewnianie fachowej opieki nad dzieckiem w wieku od 20 tygodnia do 3 lat,
  - zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieciom w warunkach zbliżonych do domowych (rozwijanie samodzielności dziecka, kształtowanie umiejętności współdziałania w grupie rówieśniczej i uczenie właściwych zachowań społecznych)
  - wspomaganie rodziców w wychowaniu dziecka,
  - prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka.

- **Szkoły i przedszkola:**
  - współpraca z instytucjami pomocowymi i organizacjami pozarządowymi w sprawach dotyczących problemów rodzin,
  - realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży,

- podejmowanie działań zmierzających do włączania rodziców w proces pedagogiczny,
  - organizacja douczania,
  - organizacja akcji i kampanii na rzecz rodzin,
  - organizacja pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci, rodziców,
  - prowadzenie kół zainteresowań.
- Sąd Rejonowy:
    - realizacja zadań o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu (kuratorzy sądowi pionu karnego oraz rodzinnego i nieletnich),
    - prowadzenie spraw i wydawaniem postanowień opiekuńczych.
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna:
    - diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, w tym predyspozycji i uzdolnień, przyczyn niepowodzeń edukacyjnych, specyficznych trudności w uczeniu się,
    - wspomaganie dzieci i młodzieży odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, szczególnie uzdolnionych, niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, z zaburzeniami komunikacji językowej, z chorobami przewlekłymi,
    - prowadzenie terapii dzieci i młodzieży, w zależności od rozpoznanych potrzeb, (zaburzenia rozwojowe, zachowania dysfunkcyjne, niepełnosprawność, niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym) oraz ich rodzin,
    - pomoc dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej oraz wspieranie nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
    - wspomaganie dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanymi z wcześniejszym kształceniem za granicą,
    - pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień dzieci i młodzieży,
    - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży,
    - współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się,
    - współpraca z przedszkolami, szkołami i placówkami przy opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych,
    - współpraca w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły i placówki pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
    - wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny,

- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji przedszkola, szkoły lub placówki, w tym udzielanie nauczycielom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno – wychowawczych,
- prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego, wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli,
- udzielanie, we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli, wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych i specjalistom udzielającym pomocy psychologiczno – pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach.

Poradnia realizuje działania poprzez diagnozowanie, opiniowanie, działalność terapeutyczną, prowadzenie grup wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencję kryzysową, działalność profilaktyczną, poradnictwo, konsultacje, działalność informacyjno – szkoleniową.

Poradnia wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, potrzebie zajęć rewalidacyjno – wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, potrzebie indywidualnego nauczania dziecka, którego stan zdrowia uniemożliwia uczestniczenie w zajęciach szkolnych, potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego, potrzebie wczesnego wspomaganie.

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
  - prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
  - zapewnienie pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych, udzielanie pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci,
  - zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
  - pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo –wychowawcze oraz rodziny zastępcze,
  - prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, w tym również Domów Pomocy Społecznej dla dzieci i młodzieży, oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonuje około 200 rodzin zastępczych, w których przebywa około 350 dzieci, w tym 6 rodzin zastępczych zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego. Szkolenia dla rodzin zastępczych prowadzi Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Międzywiciu. Na terenie powiatu funkcjonują ponadto 2 rodzinne domy dziecka. Część dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej pochodzi z terenu innych powiatów. Na terenie powiatu cieszyńskiego istnieje także rozbudowana sieć pomocy instytucjonalnej tj. 8 domów pomocy społecznej prowadzonych przez powiat lub na jego zlecenie, ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 3 całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze przeznaczone wyłącznie dla starszych dzieci i młodzieży oraz 7 placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego. W porównaniu do okolicznych powiatów jest to

duża oferta pomocowa.

- Oddział dla Dzieci Biblioteki Miejskiej w Cieszynie:
  - aktywizacja kulturalna dzieci,
  - organizacja lekcji bibliotecznych,
  - zajęcia o charakterze biblioterapeutycznym dla dzieci.

- Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie:
  - podejmowanie działań służących rozwiązywaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu,
  - podejmowanie działań chroniących ofiary przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
  - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień (organizacja szkoleń, prelekcji i spotkań edukacyjnych dla rodziców).

- Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o.:
  - zabezpieczanie mieszkań przeznaczonych dla osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze.

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji:
  - organizacja zajęć sportowo - rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży.

- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”
Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii „Kontakt” (Działalność ośrodka polega na profesjonalnym świadczeniu pomocy psychologicznej, prawnej, terapeutycznej dla osób potrzebujących - głównie dzieciom i młodzieży z rodzin zaniedbanych, kobietom żyjącym w związkach z osobami uzależnionymi, ofiarom przemocy; kształtowaniu aktywności twórczej w pracowniach artystycznych, organizowaniu obozów i wycieczek o charakterze socjoterapeutycznym, a także udzielaniu skutecznej pomocy interwencyjnej dla osób doświadczających przemocy).
  - organizacja indywidualnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, prowadzenie interwencji kryzysowej,
  - prowadzenie mediacji, terapii rodzin, terapii małżeństw,
  - organizacja grup wsparcia oraz grup samopomocowych,
  - organizacja grup socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży,
  - organizacja zajęć w pracowniach terapii zajęciowej,
  - podejmowanie działań profilaktycznych,
  - organizacja szkoleń i treningów dla dzieci i dorosłych,
  - organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

Dom Matki i Dziecka „Słonecznik” (Ośrodek przeznaczony jest dla kobiet w ciąży oraz mam samotnie wychowujących swoje dzieci – znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej; realizowany w Domu program odnosi się do zasad i wartości wynikających z życia we wspólnocie, a jego głównym celem jest wspieranie macierzyństwa, dbanie o szeroko rozumiany dobrostan dzieci oraz wzmacnianie więzi pomiędzy matką a dzieckiem):

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb w postaci schronienia i wyżywienia,
  - organizacja pomocy socjalnej, psychologicznej,
  - organizacja pracy pedagogicznej z dziećmi i wspieranie rozwoju,
  - prowadzenie aktywizacji zawodowej,
  - podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie umiejętności społecznych, wychowawczych, gospodarowania i prowadzenia domu,
  - organizacja szkoleń, kursów, programów edukacyjnych.
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Powiatowy w Cieszynie:
    - prowadzenie placówek wsparcia dziennego – Środowiskowych Ognisk Wychowawczych i Świetlicy Środowiskowej „Przytulisko” (grupowa i indywidualna pomoc dzieciom i rodzicom, grupy warsztatowe, realizacja programu socjoterapeutyczno – edukacyjnego dla dzieci i młodzieży, prowadzenie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, organizacja zajęć rozwijających zainteresowania, organizacja zajęć rekreacyjnych, organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomoc psychologiczna),
    - współpraca z placówkami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
    - realizacja kampanii lokalnych i ogólnopolskich.
- Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego Świetlica „Na granicy”:
    - organizacja zajęć edukacyjnych i artystycznych dla dzieci,
    - organizacja zajęć z wykorzystaniem programów profilaktycznych,
    - organizacja douczania,
    - organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z programem terapeutycznym.
- Związek Harcerstwa Polskiego – Hufiec Ziemi Cieszyńskiej:
    - stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju młodego człowieka,
    - kształtowanie osobowości człowieka przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
    - upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, równouprawnienia, samorządności, tolerancji i przyjaźni,
    - upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą,
    - stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi.
- Cieszyńskie Stowarzyszenie Młodzieży Twórczej:
    - promowanie i inspirowanie twórczości młodzieży,
    - wspieranie inicjatyw młodych ludzi poprzez udostępnianie zaplecza (informacyjne i techniczne),

- podejmowanie działań służących edukacji kulturalnej oraz wszechstronnego rozwoju zainteresowań, talentów, uzdolnień,
  - tworzenie nowych pomysłów imprez, projektów dla liderów młodzieżowych.
- placówki służby zdrowia
Placówki służby zdrowia, w szczególności przychodnie realizujące zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej stanowią jeden z najważniejszych elementów systemu, gdyż to w nich po raz pierwszy ujawnia się dziecko i często przez kilka lat są one jedynym elementem systemu mającym wgląd w sytuację rodzinną dzieci, mogącym interweniować w razie pojawiających się trudności.
  - kościoły i związki wyznaniowe:
    - podejmowanie różnego rodzaju działań na rzecz wspierania rodzin,
    - organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży,
    - organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
    - prowadzenie klubów, zajęć z douczania dla dzieci z trudnościami w nauce,
    - organizowanie wsparcia finansowego i rzeczowego dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji.

5.11. Funkcjonowanie osób starszych.

5.11.1. Opis obszaru.

Istnieje zespół czynników, które określają starość, w tym czynniki fizjologiczne, czynniki psychologiczne oraz czynniki społeczne.

W świadomości społecznej okres starości jawi się jako ten, w którym następuje stopniowe obniżenie sił fizycznych, psychicznych, pojawiają się różne choroby, a wraz z nimi zniedołężnienie fizyczne, a często i psychiczne. Starość sama w sobie nie jest czymś nadzwyczajnym w życiu człowieka. Podobnie jak wcześniejsze okresy życia, młodość czy dorosłość, nie przychodzi nagle, ale jest rezultatem długotrwałego nieodwracalnego procesu fizjologicznego oraz przemian związanych z wiekiem organizmu ludzkiego. Starzenie się nie łączy się z obniżeniem sprawności psychicznej i fizycznej czy wycofaniem się z ról społecznych. Objawy starzenia się mogą być określone wiekiem metrykalnym, społecznym, biologicznym i psychologicznym.

Wiek metrykalny mierzy się liczbą lat danej osoby, wiek społeczny związany jest z czynnikiem kulturowym i odnosi się do oczekiwań społecznych dotyczących sposobu zachowania się w okresie późnej dorosłości, możliwości pełnienia ról społecznych czy poziomu aktywności.

Wiek biologiczny mierzy się sprawnością fizyczną organizmu, a także stopniem zaawansowania zmian w poszczególnych układach i narządach.

Wiek psychologiczny wyraża się stopniem sprawności umysłowej i jakością funkcjonowania psychospołecznego.

Według WHO wyodrębnia się trzy okresy, to jest wczesna starość (60 – 74 lata), późna starość (75 – 89 lat), długowieczność powyżej (90 lat).

W związku z znaczącą liczbą osób starszych w naszym mieście należy spojrzeć globalnie na potrzeby tego okresu życia, jak również możliwości pomocy ze strony instytucji działających na rzecz tej grupy społeczeństwa w naszym mieście.

Gdy mówimy o osobach starszych często używamy terminów: emeryt, senior, człowiek starszy: w odniesieniu do starości stosujemy określenia starość, jesień życia, późna dorosłość, wiek senioralny, wiek emerytalny, trzeci wiek, czwarty wiek. Często uświadamiamy sobie, że starość dla wielu osób jest trudna do przyjęcia, mimo że starzenie się jest procesem nieuniknionym, dotyczy każdej żywej istoty a jego wymiary fizyczne i psychiczne wraz z upływem lat stają się coraz bardziej widoczne. Problemy, z jakimi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- trudności związane z sytuacją finansową, lokomocją, wykonywaniem codziennych obowiązków domowych,
- trudności związane z postępem cywilizacyjnym i technicznym, które wymagają nabycia nowych umiejętności (obsługa telefonu komórkowego, obsługa komputera, obsługa sprzętu gospodarstwa domowego, korzystanie z bankomatu),
- relacje z rodziną czy innymi ludźmi wyrażające się brakiem wzajemnego zrozumienia i właściwego miejsca w systemie rodzinnym.

Ogromną trudnością dla wielu osób starszych jest obniżająca się samodzielność, narastająca zależność od innych ludzi, ryzyko utraty zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

W związku z tym, coraz częściej pojawia się zapotrzebowanie na pomoc i wsparcie, oraz konieczność wypracowania innych mechanizmów adaptacyjnych. Jako pozytywną cechę tego okresu życia możemy dostrzec wzrost myślenia całościowego, szerokość spojrzenia na problemy innych ludzi, wzrost zdolności rozumienia ich potrzeb, przekonań i wartości, zdolność kontroli własnych zachowań i wczuwanie się w przeżycia drugich. Tak więc ten okres życia można przeżyć zgodnie z własnymi potrzebami w samotności lub w towarzystwie grupy rówieśniczej. Tę możliwość stwarzają nam różnorodne formy wsparcia funkcjonujące na terenie gminy.

5.11.2. Dane liczbowe.

Tabela nr 56: Usługi opiekuńcze świadczone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej					
	2008	2009	2010	2011	2012
liczba świadczeń usług opiekuńczych	4892	5098	4695	5759	11473
liczba środowisk	44	51	42	45	49
liczba opiekunek	5	6	4	5	5
liczba świadczeń usług specjalistycznych	57	0	0	39	1788
liczba środowisk	2	0	0	2	19

Źródło: dane MOPS

Wzrost liczby świadczeń usług 2012 roku związany był z tym, że świadczone były one dodatkowo w Dziennym Ośrodku Aktywności Seniora, prowadzonym przez Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodzin „Siloe In Nobis”.

Tabela nr 57: Skierowania do domów pomocy społecznej przeznaczonych do osób w podeszłym wieku					
Nazwa domu	Liczba decyzji o skierowaniu w poszczególnych latach				
	2012	2011	2010	2009	2008
Dom Spokojnej Starości w Cieszynie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku	11	15	18	22	21
PDPS "Pogodna Jesień" w Cieszynie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych	4	4	15	2	2
DPS "Betania" w Cieszynie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych	1	1	2	5	6
DPS Ewangelicki Dom Opieki "Emaus" w Dzięgielowie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku	2	4	6	1	8
DPS "Dom Kombatanta" w Miechowie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku	-	-	1	-	-
DPS "Sadyba" w Bystrej przeznaczony dla osób w podeszłym wieku, Świadków Jehowy	1	1	-	-	-
DPS Ewangelicki Dom Opieki "Soar" w Bielsku-Białej przeznaczony dla osób w podeszłym wieku	1	-	-	-	-
MDSS w Ustroniu przeznaczony dla osób w podeszłym wieku	-	1	-	-	-
DPS Ewangelicki Dom Opieki "Ostoja Pokoju" w Bytomiu przeznaczony dla osób w podeszłym wieku	-	-	-	1	

Źródło: dane MOPS

5.11.3. Zasoby.

Częściami składowymi systemu wsparcia dla osób starszych są następujące podmioty:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - organizowanie i świadczenie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
  - kierowanie do domów pomocy społecznej,
  - udzielanie pomocy finansowej,
  - świadczenie pracy socjalnej,
  - realizacja Programu wolontariackiego „Nie bądź sam” (we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Wzajemnej „Być Razem”),
  - realizacja, w ramach Punktu Wolontariatu, Programu „Ziomek”.

- domy pomocy społecznej (Dom Spokojnej Starości – jednostka organizacyjna gminy Cieszyn, Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień”, Dom Pomocy Społecznej „Betania”):
    - zapewnienie miejsca zamieszkania, wyżywienia,
    - udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
    - zapewnianie pielęgnacji, w tym pielęgnacji w czasie choroby,
    - świadczenie opieki higienicznej,
    - udzielanie pomocy w załatwianiu spraw osobistych,
    - organizacja terapii zajęciowej,
    - podejmowanie działań służących podnoszeniu sprawności i aktywizacji mieszkańców domu,
    - umożliwianie zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,
    - udzielanie pomocy w nawiązywaniu, utrzymaniu i rozwijaniu kontaktu z rodziną i środowiskiem,
    - podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia mieszkańców domu w miarę ich możliwości.
  - Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów:
    - organizacja pomocy rzeczowej dla najuboższych członków Związku.
  - Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodziny „Siloe In Nobis” :
    - organizacja różnego rodzaju warsztatów i zajęć terapeutycznych, aktywizujących osoby starsze.
  - Fundacja Św. Elżbiety Węgierskiej
Oddział Dzienny Psychogeriatryczny:
    - organizacja zajęć terapeutycznych,
    - organizacja zajęć rehabilitacyjnych,
    - organizacja pomocy psychologicznej.
- Dom Opieki „Kana” (placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w szczególności dotkniętym chorobami otępiennymi).
- Stowarzyszenie Cieszyński Uniwersytet III Wieku:
    - kształcenie ustawiczne różnych grup społecznych, a zwłaszcza edukacja osób starszych,
    - aktywizacja intelektualna, psychiczna i fizyczna osób III wieku,
    - prowadzenie działań i projektów stwarzających możliwość aktywnego uczestnictwa w nich osób starszych i przeciwstawiających się różnym formom ich społecznej izolacji,
    - poznawanie i propagowanie nowoczesnych i różnorodnych form aktywności fizycznej i intelektualnej, w tym zdrowego trybu życia i aktywności ruchowej.
  - zakłady opiekuńczo – lecznicze:
    - zapewnianie opieki i pielęgnacji,

- organizacja rehabilitacji,
  - prowadzenie edukacji zdrowotnej pacjentów i ich rodzin.
- Szpital Śląski – Oddział Geriatryczny:
    - prowadzenie fizykoterapii, kinezyterapii i terapii w oddziale,
    - zapewnianie spowolnienia przebiegu chorób przewlekłych,
    - prowadzenie działań diagnostyczno-leczniczych w stanach pogorszenia stanu zdrowia seniorów.

5.12. Analiza SWOT.

W listopadzie 2013 roku, w ramach prac nad projektem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2014 – 2020, przeprowadzono warsztaty z wykorzystaniem analizy SWOT, w trakcie których przeanalizowano następujące obszary problemowe: bezrobocie, bezdomność, uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność, funkcjonowanie osób starszych, rodzina, ochrona macierzyństwa i wielodzietności, problemy opiekuńczo – wychowawcze.

W warsztatach wzięli udział wybrani pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciele Rady Miejskiej Cieszyna, Powiatowego Urzędu Pracy, Zamku Cieszyn, Powiatowego Urzędu Pracy, NZOZ „Variusmed”, Komendy Powiatowej Policji, Zespołu Placówek Szkolno Wychowawczo Rewalidacyjnych, domów pomocy społecznej, placówek oświatowych, placówek integracyjnych, służby zdrowia, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a także przedstawiciele wielu organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Warsztaty przeprowadzone zostały przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych „Delta Partner”.

5.12.1. Obszar analizy: bezrobocie.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dostępność oferty Ochotniczych Hufców Pracy na terenie miasta (w ramach działalności Fundacji „Być Razem”), w szczególności w formie Ośrodka Szkolenia Zawodowego (dostępność oferty szkoleniowej i doradczej) – potencjał dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej (obejmujący kompetencje i infrastrukturę, doświadczenie działających spółdzielni socjalnych, itp.) – efektywne i systematyczne kontakty poszczególnych instytucji rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> – zjawisko sezonowości popytu na pracę ma znaczący wpływ na poziom bezrobocia (głównie sektor turystyczny i budowlany) – rosnące bezrobocie osób młodych, w szczególności absolwentów z wykształceniem wyższym – rosnący odsetek gospodarstw domowych uzyskujących wsparcie w ramach systemu pomocy społecznej z uwagi na brak zatrudnienia – zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia

<p>z pracodawcami</p> <ul style="list-style-type: none"> – możliwości wykorzystania potencjału różnorodnych zasobów instytucji rynku pracy na rzecz promocji zatrudnienia (dogodne warunki dla wzmocnienia efektywności systemu komunikacji między instytucjami i organizacjami oraz rozwoju współpracy) – transgraniczny charakter lokalnego rynku pracy – dostępność ofert pracy Czechach 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający zasięg i skuteczność działań w obszarze doradztwa zawodowego adresowanego do osób młodych (głównie na poziomie ostatniej klasy gimnazjum, w okresie podejmowania kluczowych decyzji odnoszących się do wyboru ścieżki edukacyjnej) – brak ścisłej i efektywnej komunikacji i współpracy pomiędzy głównymi aktorami w obszarze promocji zatrudnienia i rynku pracy – niski poziom dopasowania systemu oświaty do wymagań rynku pracy
---	--

5.12.2. Obszar analizy: bezdomność.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – szeroka oferta różnych form pomocy dla osób bezdomnych – efektywna działalność organizacji pozarządowych (Stowarzyszenie „Być Razem”) – systematyczna i efektywna komunikacja oraz współpraca kluczowych instytucji w zakresie działania na rzecz osób bezdomnych (Policja, Straż Miejska, Stowarzyszenie „Być Razem”, MOPS) – wysokie kompetencje osób pracujących na rzecz pomocy bezdomnym w Cieszynie – wieloletnie doświadczenie instytucjonalne w działalności na rzecz bezdomnych i wysoka skuteczność realizowanych programów (np. wysoki odsetek uczestników programów, którzy wychodzą z bezdomności) 	<ul style="list-style-type: none"> – dwa odrębne rozpoznania zjawiska bezdomności – z punktu widzenia instytucji pomocowych (przez pryzmat odbiorców wsparcia, którzy decydują się podejmować próby zmian własnej sytuacji) oraz z punktu służb mundurowych (grupa osób bezdomnych, którzy nie są zainteresowani zmianą swojego statusu, są sprawcami wykroczeń i zakłóceń porządku) – utrzymująca się na stałym (stosunkowo wysokim poziomie) liczba osób bezdomnych przebywających na terenie Cieszyna – przygraniczny charakter miasta wpływający na pojawianie się osób bezdomnych (np. w wyniku niezrealizowanych perspektyw zatrudnienia w Czechach) – grupa osób bezdomnych

<ul style="list-style-type: none"> – dogodny potencjał w zakresie realizacji kompleksowych, wieloletnich programów wychodzenia z bezdomności (obejmujących terapię uzależnień, warsztaty treningu pracy, mieszkania chronione), co wymaga jednak asygnowania większych środków 	<p>konsekwentnie odmawiająca przyjęcia pomocy (także: brak instrumentów, które pozwalałyby obligować osoby bezdomne do udziału w programach pomocowych)</p> <ul style="list-style-type: none"> – brak systematycznej działalności w formie tzw. <i>streetworkingu</i> pozwalającej na skuteczne przekonywanie osób bezdomnych do skorzystania z form pomocowych
---	--

5.12.3. Obszar analizy: niepełnosprawność.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – duża liczba aktywnych organizacji społecznych działających na rzecz osób niepełnosprawnych – działalność organizacji wyspecjalizowanych (tj. aktywnych na rzecz specyficznych grup osób dotkniętych określonymi rodzajami niepełnosprawności) – duża liczba projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym także w ramach zadań publicznych współfinansowanych przez samorząd w ramach rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi – dostępność zaplecza eksperckiego – osób posiadających specjalistyczne kompetencje i wiedzę w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych – potencjał w zakresie realizacji horyzontalnych projektów partnerskich na rzecz osób niepełnosprawnych (w tym obejmujących działania na rzecz osób o różnych dysfunkcjach) 	<ul style="list-style-type: none"> – brak skutecznego modelu komunikacji i współpracy w ramach oferty kierowanej do osób niepełnosprawnych – możliwość występowania zjawiska dublowania się podejmowanych działań w analogicznych zakresach – niejasny system podziału kompetencji i współpracy pomiędzy jednostkami samorządu różnego szczebla (powiat – gmina) – brak przedszkola specjalnego (oddziały integracyjne nie zaspakajają potrzeb wszystkich dzieci niepełnosprawnych) – potrzeba rozwoju systemu mieszkań chronionych oraz wsparcia w formie działania asystentów osób niepełnosprawnych – braki w zakresie możliwości zastępowania opiekunów osób niepełnosprawnych oraz wsparcia rodziców w zakresie akceptacji niepełnosprawności dzieci – brak środków komunikacji dla osób niepełnosprawnych

	<ul style="list-style-type: none"> – braki w zakresie: opieki psychiatrycznej i neurologicznej dzieci, dostępności warsztatów terapii zajęciowej – bariery architektoniczne na terenie miasta, brak kompleksowego podejścia do ich usuwania (także w ramach nowych inwestycji)
--	--

5.12.4. Obszar analizy: funkcjonowanie osób starszych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wystarczająca liczba miejsc w placówkach opiekuńczych działających poza systemem finansowania z NFZ (DPS-y: „Betania”, Bonifratrów, „Pogodna Jesień”, nowoczesny Dom Spokojnej Starości) – dostępność Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza – efektywne i cieszące się dużym popytem wsparcie w ramach dziennych form wsparcia / opieki – potencjał dla podejmowania działań w zakresie tzw. <i>intermentoringu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – ponad roczny okres oczekiwania na miejsce w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym – nasilające się zjawisko trudności z egzekwowaniem należności za pobyt w DPS-ach, DSS – zjawisko opuszczenia osób starszych przez rodziny (w tym wynikający ze skali emigracji zarobkowej osób w wieku produkcyjnym) – niewystarczające środki i zasoby na rzecz rozwoju systemu opieki środowiskowej: brak synchronizacji z systemem NFZ, niski poziom dostępności środowiskowych usług pielęgniarstwa – niewystarczające zasoby na rzecz rozwoju dziennych form opieki, które są bardziej efektywne społeczno-ekonomiczne (także z punktu widzenia seniora) od form pobytowych – braki w zakresie dostępności transportu dla seniorów – potrzeba rozwoju systemu w zakresie mieszkań chronionych oraz promocji rodzinnych domów spokojnej starości

5.12.5. Obszar analizy: uzależnienia.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dostępność różnorodnych form terapii uzależnień na terenie Cieszyna – wysoki poziom dostępności działań w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych – aktywna działalność organizacji społecznych w zakresie realizacji projektów finansowanych ze środków tzw. funduszu korkowego (także projekty finansowane ze środków zewnętrznych) – dostępność szerokiego wachlarza ofert czasu wolnego w ramach programu profilaktyki (działania realizowane zarówno przez instytucje samorządowe jak i organizacje pozarządowe) – oferta dla rodziców, angażowanie rodziców w kierunku profilaktyki – dogodne możliwości wykorzystania wywiadówek (w szczególności dla rodziców dzieci klas I-III) w celu inicjowania nowoczesnych i atrakcyjnych form promocji zdrowego trybu życia (pod warunkiem odejścia od tradycyjnych sztamowych prelekcji) – elastyczny system finansowania różnych form i metod działania w zakresie profilaktyki uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> – systematyczny spadek wieku inicjacji alkoholowej (12-13 lat), rosnący zasięg inicjacji narkotykowej (w tym między innymi dopalacze) – dostępność narkotyków z uwagi na niski poziom penalizacji narkotyków w Czechach (łatwa dostępność) – trudności z dostępnością diagnostyki nieletnich w zakresie uzależnień – niewystarczający zakres i kompleksowość programów profilaktyki i promocji zdrowego trybu życia, w szczególności brak skutecznych działań adresowanych do rodziców (oraz całych rodzin) – trwałe zjawisko „dziedziczenia uzależnień” oraz brak efektywnych narzędzi interwencji i pomocy w tym zakresie – brak programów terapeutycznych adresowanych do dorosłych dzieci alkoholików (tzw. DDA) – brak oferty terapeutycznej dla innych rodzajów uzależnień (hazard, sieciorizm, jedzenie kompulsywne i bulimia) oraz uzależnień krzyżowych – nasilające się zjawisko alkoholizmu młodych kobiet, narkomanii nieletnich – brak zasobów dla realizacji kompleksowych i wieloletnich programów terapeutycznych

5.12.6. Obszar analizy: przemoc w rodzinie.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – efektywna działalność Interdyscyplinarnego Zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz jego grup roboczych: regularne, częste spotkania, dobry przepływ informacji, podejmowanie wspólnych działań różnych instytucji i organizacji – działalność Zespołu i system realizowany w Cieszynie jest wzorcowy na tle innych samorządów – zaangażowanie organizacji pozarządowych (w tym głównie Stowarzyszenie „Być Razem”), gwarantujących wysoką jakość udzielanego wsparcia (w odniesieniu do kompetencji zespołu, zaplecza) – działalność Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie – zmniejszająca się liczbę zdarzeń tzw. ostrej przemocy jako wynik wieloletniej działalności w ramach kompleksowego programu przeciwdziałania przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> – problemy z wnikliwym diagnozowaniem poszczególnych przypadków (brak czasu na pogłębioną analizę, obserwację, gromadzenie informacji) – duży odsetek specyficznych / trudnych przypadków, w których trudno o jednoznaczną diagnozę – potrzeba dalszego upowszechniania wiedzy o zasadach i procedurach związanych z tzw. niebieską kartą – brak środków dedykowanych na realizację działań (finansowanie z tzw. funduszu korkowego”, co nie w pełni odpowiada realnej sytuacji grupy objętej wsparciem) – brak kompleksowych działań adresowanych do sprawców przemocy (potrzeba synchronizacji działań obejmujących wsparcie dla ofiar / sprawców / świadków) – brak zaplecza dla stacjonarnego wsparcia dla mężczyzn (ojców) z dziećmi – brak miejsc pobytu długoterminowego, np. mieszkania chronione oraz wieloletnich programów readaptacji – niejasne podziały kompetencji – brak pełnego finansowania działań innych gmin z terenu powiatu – ograniczona pomoc prawna np. w formie reprezentowania ofiar przemocy w sądzie

5.12.7. Obszar analizy: rodzina, ochrona macierzyństwa i wielodzietności, problemy opiekuńczo – wychowawcze.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dobry system komunikacji, współpracy i podziału kompetencji w zakresie realizowanego wsparcia (głównie Towarzystwo Przyjaciół Dzieci / Stowarzyszenie „Być Razem” / MOPS) – znaczący potencjał dla aktywności wolontariuszy w ramach działań na rzecz rodziny (wymagane wsparcie szkoleniowe – przygotowania wolontariuszy do pracy w rodzinach dysfunkcyjnych) – działalność nieformalnych grup roboczych angażujących organizacje pozarządowe, kuratorzy rodziny, instytucje samorządowe (modelowa współpraca) – możliwości zaangażowania studentów kierunków pedagogicznych Uniwersytetu Śląskiego (np. w ramach praktyk studenckich wraz z gwarancją opieki merytorycznej pracowników naukowych dla danej grupy) 	<ul style="list-style-type: none"> – niestabilność systemu kompetencji i zmieniające się uwarunkowania ustawowe w zakresie finansowania systemu (wyłączenie ochrony rodziny z kompetencji powiatu) – brak zasobów do realizacji programu „Straszny brat – starsza siostra” w wymaganym wymiarze – Słonecznik – Mało środków/ brak środków na etaty – brak narzędzi / mechanizmów „szybkiego realizowania” na sytuacje kryzysowe w rodzinach – zbyt duże obciążenie funkcji asystenta rodziny w ramach struktury organizacyjnej MOPS – nowe zagrożenia (przemoc w sieci, euro-sieroty, nadaktywność ruchowa) – potrzeba wsparcia dla młodych kobiet („szkoła po urodzeniu”) – profilaktyka dysfunkcji rodzin, programy promocji rodziny, też wielopokoleniowych (dziadkowie, babcie) – brak programów tzw. <i>streetworkingu</i> na rzecz dzieci i młodzieży, rodzin

Rozdział 6. Cel główny, cele strategiczne i szczegółowe, działania, wskaźniki, harmonogram, realizatorzy oraz partnerzy Strategii.

Cel główny Strategii – misja: Stworzenie wszystkim mieszkańcom Cieszyna warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości.

Cele strategiczne:

- 1) Rozwój systemu wspierającego aktywność zawodową mieszkańców gminy Cieszyn.
- 2) Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności.
- 3) Tworzenie osobom niepełnosprawnym oraz długotrwale lub ciężko chorym w Cieszynie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej na miarę ich możliwości i potrzeb.
- 4) Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu osób w podeszłym wieku.
- 5) Stworzenie spójnego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin z dziećmi w Cieszynie.
- 6) Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologiom społecznym.
- 7) Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie i problemów z nim związanych oraz utrzymanie i wzmacnianie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Cieszyn.

Odbiorcy Strategii

Odbiorcami Strategii są mieszkańcy Cieszyna, w szczególności osoby i rodziny potrzebujące pomocy i wsparcia z powodu: ubóstwa, bezrobocia, bezdomności, uzależnień, problemów opiekuńczo – wychowawczych, samotnego rodzicielstwa, sieroctwa społecznego, bezradności (życiowej, społecznej, rodzinnej), niepełnosprawności, długotrwałej choroby, starości, przemocy w rodzinie.

Podstawą do wyznaczenia celów i działań Strategii były:

- ilościowa analiza problemów społecznych za lata 2008 – 2012,
- materiał zebrany w czasie warsztatów z wykorzystaniem analizy SWOT,
- dane będące w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, uzyskane w toku jego bieżącej działalności.

Strategia wyznacza ogólne cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, natomiast w wielu obszarach są one szczegółowo określone w różnego rodzaju programach gminnych, w tym:

- Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna, uchwalanym corocznie przez Radę Miejską,
- Gminnym Programie Wspierania Rodziny Miasta Cieszyna na lata 2013 – 2015,
- Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminnym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego Miasta Cieszyna na lata 2012 – 2015.

<p align="center">Cel strategiczny 1. Rozwój systemu wspierającego aktywność zawodową mieszkańców gminy Cieszyn.</p>		
<p align="center">Cel szczegółowy 1.1. Poszerzanie struktury wspierającej działania osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.</p>		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/realizatorzy/partnerzy
<p>Działanie 1.1.1. Poszerzanie poziomu współpracy z PUP, OHP i niepublicznymi służbami zatrudnienia w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa i doskonalenia zawodowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zawartych umów, porozumień i partnerów – liczba osób korzystających z pomocy społecznej, którym PUP przyznał dotacje na podjęcie działalności gospodarczej – liczba spotkań 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: PUP OHP niepubliczne służby zatrudnienia</p>
<p>Działanie 1.1.2. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy poprzez promowanie oferty szkoleniowej PUP, OHP i niepublicznych służb zatrudnienia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, którym udzielono pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy – liczba osób, którym udzielono pomocy w placówkach organizacji pozarządowych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: organizacje pozarządowe PUP OHP niepubliczne służby zatrudnienia</p>
<p>Działanie 1.1.3. Udział w partnerstwach (krajowych i międzynarodowych) na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów realizowanych w partnerstwie – liczba zawartych umów partnerskich 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p>
<p align="center">Cel szczegółowy 1.2. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.</p>		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/realizator/partnerzy
<p>Działanie 1.2.1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy Cieszyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działań w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: PUP</p>

<p>Działanie 1.2.3. Redukowanie psychospołecznych skutków bezrobocia: praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych we współpracy z psychologami, doradcami zawodowymi, prawnikami (m.in. w oparciu o kontrakt socjalny).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba programów i projektów służących eliminowaniu skutków bezrobocia – liczba osób objętych pracą socjalną w tym zakresie – liczba osób korzystających z poradnictwa psychologicznego i prawnego – liczba zawartych kontraktów socjalnych z tytułu bezrobocia 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: PUP organizacje pozarządowe</p>
<p>Cel szczegółowy 1.3. Dążenie do wyrównania szans różnych grup społecznych na rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych społecznie.</p>		
<p>Działania</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji/realizator/partnerzy</p>
<p>Działanie 1.3.1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i organizacjami pozarządowymi w zakresie inicjowania i wspierania systemowych rozwiązań umożliwiających podjęcie pracy, między innymi tworzenia spółdzielni socjalnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba istniejących spółdzielni socjalnych – liczba przyznanych zasiłków przez MOPS na ekonomiczne usamodzielnienie – liczba osób, które skorzystały ze szkoleń, kursów, prac społecznie użytecznych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: PUP organizacje pozarządowe</p>
<p>Działanie 1.3.2. Wspieranie różnych form zatrudnienia w tym socjalnego i subsydiowanego (np. w ramach robót publicznych) oraz innych form aktywizacji zawodowej (np. prac społecznie użytecznych).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób zaktywizowanych zawodowo – liczba instytucji umożliwiających podjęcie aktywizacji zawodowej 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS jednostki organizacyjne gminy</p> <p>Partnerzy: PUP</p>
<p>Działanie 1.3.3. Organizowanie (w ramach projektów systemowych) indywidualnego doradztwa zawodowego w zakresie planowania ścieżki kształcenia lub drogi zawodowej oraz diagnozy predyspozycji zawodowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych wsparciem 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p>
<p>Działanie 1.3.4. Udzielanie osobom bezrobotnym i ich rodzinom wsparcia, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin i liczba osób w rodzinach objętych pomocą zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, z tytułu bezrobocia 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p>

Działanie 1.3.5. Szkolenia podnoszące kwalifikacje uczestników projektu systemowego.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych wsparciem – liczba szkoleń 	2014 – 2020 Realizator: MOPS
---	--	--

**Cel strategiczny 2.
Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności.**

**Cel szczegółowy 2.1.
Podejmowanie systematycznych działań w zakresie zapobiegania bezdomności i wczesnej interwencji.**

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 2.1.1 Przeciwdziałanie zagrożeniu utraty mieszkań.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych – liczba osób, które odpracowywały w ZBM zadłużenie – liczba udzielonych zasiłków celowych z przeznaczeniem na dofinansowanie do opłaty za czynsz 	2014 – 2020 Realizator: MOPS ZBM
Działanie 2.1.2. Budowa mieszkań socjalnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba mieszkań socjalnych 	2014 – 2020 Realizator: ZBM
Działanie 2.1.3. Wspieranie nowych inicjatyw na rzecz osób zagrożonych bezdomnością.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przedsięwzięć na rzecz osób zagrożonych bezdomnością 	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: organizacje pozarządowe
Działanie 2.1.4. Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba akcji monitorujących 	2014 – 2020 Realizator: MOPS Straż Miejska Partnerzy: KPP

Działanie 2.1.5. Współpraca pomiędzy instytucjami i służbami publicznymi na rzecz pomocy osobom bezdomnym.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba wspólnie podejmowanych działań – liczba spotkań 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: instytucje i służby publiczne organizacje pozarządowe</p>
Działanie 2.1.6. Zapewnienie pomocy doraźnej i stałej osobom bezdomnym.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba miejsc pomocy doraźnej – liczba podmiotów udzielających pomocy doraźnej – liczba osób bezdomnych, które korzystały z pomocy doraźnej 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS organizacje pozarządowe</p>
<p>Cel szczegółowy 2.2. Ograniczanie zjawiska bezdomności, zapobieganie jego powstawaniu, reintegracja społeczna i zawodowa.</p>		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 2.2.1 Praca z osobami bezdomnymi w oparciu o wspólnotowe domy dla osób bezdomnych, przy wykorzystaniu kontraktów socjalnych, indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz "indywidualnych programów edukacji socjalnej".	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zawartych kontraktów socjalnych – liczba zawartych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności – liczba zawartych indywidualnych programów edukacji socjalnej 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS organizacje pozarządowe</p>
Działanie 2.2.2. Wspieranie funkcjonowania mieszkań docelowych dla osób bezdomnych, pozytywnie realizujących program wychodzenia z bezdomności.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób w mieszkaniach docelowych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS organizacje pozarządowe</p>
Działanie 2.2.3. Pomoc w przystosowaniu się do życia osób po opuszczeniu zakładów karnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób którym udzielono pomocy 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: zakłady karne</p>

<p>Działanie 2.2.4. Współpraca ze służbą kuratorską i służbą więzienną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba spotkań informacyjno – edukacyjnych organizowanych w Zakładzie Karnym – liczba osób osadzonych, uczestniczących w spotkaniach 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: służba kuratorska Zakład Karny</p>
---	---	---

Cel szczegółowy 2.3.
Wspieranie i promowanie modelowych rozwiązań w zakresie radzenia sobie z problemami marginalizacji i wykluczenia społecznego wynikającym z bezdomności.

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
<p>Działanie 2.3.1 Rozbudowa zintegrowanego systemu usług socjalnych dla osób wykluczonych społecznie, świadczonych przez podmioty publiczne i pozarządowe, obejmującego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udzielanie schronienia, – pomoc psychologiczno-terapeutyczną, – tworzenie miejsc edukacji socjalnej, – pomoc prawną. 	<ul style="list-style-type: none"> – liczba miejsc edukacji socjalnej – liczba osób, którym udzielono schronienia – liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej i terapeutycznej – liczba osób, którym udzielono pomocy prawnej – liczba działań 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS organizacje pozarządowe</p>
<p>Działanie 2.3.2. Współpraca z innymi samorządami oraz innymi podmiotami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych z osobami bezdomnymi, na potrzeby innych gmin – liczba osób bezdomnych z innych gmin, którym udzielono pomocy – liczba wywiadów potwierdzających prawo do świadczeń zdrowotnych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: jednostki organizacyjne pomocy społecznej</p>

Cel strategiczny 3.
Tworzenie osobom niepełnosprawnym oraz długotrwale lub ciężko chorym w Cieszynie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej na miarę ich możliwości i potrzeb.

Cel szczegółowy 3.1.
Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych.

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/realizator/partnerzy
Działanie 3.1.1. Organizacja mieszkań treningowych i chronionych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba mieszkań chronionych i treningowych – liczba mieszkańców korzystających z mieszkań treningowych i chronionych 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 3.1.2. Świadczenie usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych, w tym asystenta osoby niepełnosprawnej.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba świadczonych usług – liczba godzin świadczonych usług – liczba osób objętych pomocą asystenta osoby niepełnosprawnej – liczba osób objętych pomocą hospicjum 	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: organizacje pozarządowe
Działanie 3.1.3. Udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym oraz długotrwale lub ciężko chorym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i ustawą o świadczeniach rodzinnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, którym udzielono pomocy na podstawie przesłanki niepełnosprawność oraz długotrwała choroba – liczba przyznanych świadczeń rodzinnych 	2014 – 2020 Realizator: MOPS
Działanie 3.1.4. Zapewnienie opieki całodobowej/wsparcie placówek świadczących opiekę całodobową dla osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba mieszkańców placówek całodobowych, którzy otrzymują dofinansowanie z budżetu gminy – liczba osób skierowanych do placówek, będących mieszkańcami gminy Cieszyn 	2014 – 2020 Realizator: MOPS
Działanie 3.1.5. Prowadzenie działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba uczestników zajęć – liczba organizacji pozarządowych prowadzących zajęcia 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 3.1.6. Wsparcie inicjatyw szerzących wiedzę i podnoszących kwalifikacje osób niepełnosprawnych oraz osób długotrwale lub ciężko chorych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób uczestniczących w zajęciach – liczba dodatkowych zajęć edukacyjnych 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 3.1.7. Organizowanie i wspieranie	<ul style="list-style-type: none"> – liczba funkcjonujących 	2014 – 2020

dziennych ośrodków i placówek wsparcia dla osób niepełnosprawnych.	ośrodków i placówek dziennego wsparcia na terenie gminy – liczba osób skierowanych do placówek wsparcia/liczba uczestników – liczba osób oczekujących na skierowanie	Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 3.1.8. Prowadzenie oddziałów integracyjnych dla dzieci i młodzieży w publicznych przedszkolach, szkołach i gimnazjach	– liczba oddziałów integracyjnych – liczba wychowanków i uczniów z orzeczoną niepełnosprawnością i stopniem niepełnosprawności	2014 – 2020 Realizator: przedszkola szkoły podstawowe gimnazja
Cel szczegółowy 3.2. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach osób niepełnosprawnych oraz osób długotrwale lub ciężko chorych.		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/realizator/partnerzy
Działanie 3.2.1. Organizowanie i uczestnictwo w akcjach edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej, które uczą traktować niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych, z należną im godnością.	– liczba akcji informacyjno – promujących	2014 – 2020 Realizator: MOPS Zamek Cieszyn organizacje pozarządowe szkoły podstawowe gimnazja
Działanie 3.2.2. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	– liczba programów promujących zatrudnienie osób niepełnosprawnych – liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: PUP organizacje pozarządowe
Działanie 3.2.3. Wsparcie rodziców w zakresie akceptacji niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby dzieci.	– liczba szkoleń dla rodziców – liczba uczestników szkoleń	2014 – 2020 Realizator: MOPS przedszkola szkoły podstawowe gimnazja organizacje pozarządowe

<p>Działanie 3.2.4. Zainteresowanie środków masowego przekazu problemami osób niepełnosprawnych oraz osób długotrwale lub ciężko chorych i ich rodzin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba artykułów/audycji/działań poświęconych tematyce niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zamek Cieszyn</p> <p>Partnerzy: organizacje pozarządowe redakcje prasowe i internetowe</p>
<p>Cel szczegółowy 3.3. Kształtowanie przyjaznej przestrzeni publicznej.</p>		
<p>Działania</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji/realizator/partnerzy</p>
<p>Działanie 3.3.1. Wspieranie zadań związanych z likwidacją barier architektonicznych obiektów będących w zasobach gminy Cieszyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zaopiniowanych projektów, realizowanych przez gminę zadań inwestycyjnych i remontowych – liczba przystosowanych obiektów 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zamek Cieszyn</p>
<p>Działanie 3.3.2. Wspieranie osób niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych w lokalach mieszkalnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba konsultacji dotyczących możliwości realizacji i dofinansowania 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p>
<p>Cel szczegółowy 3.4. Poprawa dostępności do informacji.</p>		
<p>Działania</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji/realizator/partnerzy</p>
<p>Działanie 3.4.1. Prowadzenie punktów informacyjnych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, które skorzystały z ofert punktów informacyjnych 	<p>2014-2020</p> <p>Realizator: MOPS Zamek Cieszyn organizacje pozarządowe</p>
<p>Działanie 3.4.2. Ułatwianie dostępu osobom niepełnosprawnym do Internetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba publicznych punktów dostępu do internetu – liczba szkoleń z zakresu dostępności i obsługi nowoczesnych technologii – liczba osób uczestniczących 	<p>2014-2020</p> <p>Realizator: MOPS Biblioteka Miejska organizacje pozarządowe</p>

	w szkoleniach	
Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu osób w podeszłym wieku.		
Cel szczegółowy 4.1. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych.		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 4.1.1. Wspieranie i promowanie akcji służących podnoszeniu świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych.	– liczba akcji	2014 – 2020 Realizator: MOPS Zamek Cieszyn organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 4.2. Wsparcie osób i rodzin w środowisku domowym.		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 4.2.1. Tworzenie innowacyjnych form pomocy osobom starszym w ich środowisku zamieszkania.	– liczba innowacyjnych form pomocy – liczba osób objętych pomocą	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 4.2.2. Świadczenie usług opiekuńczych.	– liczba osób objętych pomocą – liczba świadczeń	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: organizacje pozarządowe podmioty prowadzące działalność gospodarczą w tym obszarze
Działanie 4.2.3. Organizacja i prowadzenie dziennych ośrodków wsparcia, w tym klubów, świetlic dla osób starszych, mieszkań chronionych.	– liczba ośrodków, mieszkań – liczba uczestników, mieszkańców	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 4.3. Wsparcie instytucjonalne.		

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 4.3.1. Prowadzenie Domu Spokojnej Starości.	– liczba osób skierowanych przez MOPS do DSS	2014 – 2020 Realizator: MOPS DSS
Działanie 4.3.2. Współpraca z różnymi typami domów pomocy społecznej.	– liczba osób skierowanych przez MOPS do domów pomocy społecznej – wysokość środków przeznaczonych na realizację działań	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: PCPR
Działanie 4.3.3. Szerzenie idei i pomoc w organizowaniu rodzinnych domów pomocy.	– liczba rodzinnych domów pomocy – liczba miejsc – liczba osób skierowanych – liczba zawartych umów	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: osoby prywatne organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 4.4. Współpraca między osobami zaangażowanymi w pomoc na rzecz osób starszych – wymiana dobrych doświadczeń.		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 4.4.1. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi.	– liczba podmiotów realizujących działania	2014 – 2020 Realizator: MOPS Partnerzy: organizacje pozarządowe związki wyznaniowe
Działanie 4.4.2. Promowanie modelu rodziny wielopokoleniowej.	– liczba środowisk objętych pomocą	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe

<p align="center">Cel strategiczny 5. Stworzenie spójnego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin z dziećmi w Cieszynie.</p>		
<p align="center">Cel szczegółowy 5.1. Wspieranie rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.</p>		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
<p>Działanie 5.1.1. Zapewnienie miejsc opieki nad dzieckiem, do czasu rozpoczęcia przez nie nauki w szkole.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba miejsc w żłobkach, klubach malucha, u dziennych, opiekunów w przedszkolach publicznych i niepublicznych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: Żłobki Miejskie przedszkola</p> <p>Partnerzy: podmioty prowadzące działalność gospodarczą w tym obszarze</p>
<p>Działanie 5.1.2. Zapewnienie oferty ogólnodostępnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba dostępnych zajęć pozalekcyjnych – liczba osób, które skorzystały z poszczególnych form zajęć 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: szkoły podstawowe gimnazja Biblioteka Miejska COK „Dom Narodowy” MOSiR WKiT Urzędu Miejskiego organizacje pozarządowe</p>
<p>Działanie 5.1.3. Organizowanie różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zrealizowanych form wypoczynku 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: szkoły podstawowe gimnazja Biblioteka Miejska COK „Dom Narodowy” MOSiR WKiT Urzędu Miejskiego organizacje pozarządowe</p>
<p>Działanie 5.1.4. Zapewnienie oraz stałe rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego, w tym także placówek o charakterze pracy podwórkowej z dziećmi i młodzieżą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działających placówek – liczba miejsc w placówkach 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS organizacje pozarządowe</p>

<p>Działanie 5.1.5. Umożliwienie rodzinom wielodzietnym udziału w społeczno – kulturalnym życiu miasta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba partnerów – liczba programów – liczba rodzin objętych programami 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS MOSiR COK „Dom Narodowy” Zamek Cieszyn Schronisko Młodzieżowe Książnica Cieszyńska</p> <p>Partnerzy: prywatne podmioty prowadzące działalność gospodarczą organizacje pozarządowe</p>
<p>Cel szczegółowy 5.2. Przeciwdziałanie zjawiskom zagrażającym rodzinie.</p>		
<p>Działania</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji/Realizator/Partnerzy</p>
<p>Działanie 5.2.1. Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin objętych wsparciem – liczba form wsparcia – liczba dzieci korzystających z dożywiania – liczba stypendiów 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS ZOJO</p>
<p>Działanie 5.2.2. Rozwój oraz upowszechnienie dostępu do poradnictwa rodzinnego, prawnego, psychologicznego oraz specjalistów pracujących z rodziną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba porad specjalistycznych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS organizacje pozarządowe</p> <p>Partnerzy: PPP</p>
<p>Działanie 5.2.3. Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania dysfunkcji rodzin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zrealizowanych programów 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS przedszkola szkoły podstawowe gimnazja organizacje pozarządowe</p>
<p>Działanie 5.2.4. Rozwijanie oferty usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba form w jakich prowadzone są usługi – liczba osób, które skorzystały z usług 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p>

opiekuńczych dla rodzin z dziećmi.		organizacje pozarządowe Partnerzy: podmioty prywatne prowadzące działalność gospodarczą w tym zakresie
Działanie 5.2.5. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba grup wsparcia – liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe Partnerzy: PPP
Cel szczegółowy 5.3. Pomoc rodzinie w sytuacji kryzysowej.		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 5.3.1. Zapewnienie rodzinom przeżywającym poważne trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, miejsc w mieszkaniach chronionych oraz mieszkaniach readaptacyjnych, zapewniających całodobowe wsparcie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin objętych wsparciem – liczba mieszkań readaptacyjnych – liczba mieszkań chronionych 	2014 – 2020 Realizator: MOPS ZBM organizacje pozarządowe
Działanie 5.3.2. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia asystenta rodziny i pracownika socjalnego.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zatrudnionych asystentów rodziny – liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia w związku z przeżywaniem trudności opiekuńczo – wychowawczych 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 5.3.3. Pomoc kobietom w ciąży oraz rodzicom samotnie wychowującym dzieci.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działających placówek – liczba miejsc w placówkach 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 5.4. Reintegracja rodzin.		

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 5.4.1. Podejmowanie działań edukacyjnych i wspierających, skierowanych do rodziców dzieci i młodzieży umieszczonych w pieczy zastępczej zmierzających do powrotu dzieci pod opiekę rodziców, budowanie więzi pomiędzy rodzicami a dziećmi.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin objętych wsparciem – liczba dzieci, które powróciły do biologicznych rodzin 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 5.4.2. Wsparcie młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz rodziny zastępcze.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przydzielonych mieszkań, w tym mieszkań chronionych – liczba osób objętych wsparciem 	2014 – 2020 Realizator: MOPS ZBM Partnerzy: organizacje pozarządowe

**Cel strategiczny 6.
Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologiom społecznym.**

**Cel szczegółowy 6.1.
Zwiększenie świadomości społecznej i poziomu wiedzy na temat wpływu substancji psychoaktywnych na życie człowieka**

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 6.1.1. Podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym skierowanych do rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba programów skierowanych do rodziców 	2014 – 2020 Realizator: MOPS szkoły podstawowe gimnazja
Działanie 6.1.2. Podnoszenie kwalifikacji z zakresu pracy profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba szkoleń z zakresu pracy profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą – liczba odbiorców szkoleń 	2014 – 2020 Realizator: MOPS przedszkola szkoły podstawowe gimnazja
Działanie 6.1.3. Prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem materiałów	<ul style="list-style-type: none"> – liczba materiałów informacyjnych wykorzystywanych do działań 	2014 – 2020 Realizator:

informacyjnych, służących kształtowaniu prawidłowych postaw społecznych wśród mieszkańców Cieszyna.	<p>edukacyjnych (w tym ulotki, płyty CD, plakaty, informatory, itp.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba działań edukacyjnych 	MOPS
Działanie 6.1.4. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba szkoleń skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych – liczba osób biorących udział w szkoleniach skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS GKRPA Straż Miejska</p>
<p>Cel szczegółowy 6.2. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego dla osób nadużywających oraz uzależnionych od środków psychoaktywnych.</p>		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 6.2.1. Wspieranie leczenia odwykowego, instytucji, organizacji pozarządowych oraz osób fizycznych działających w obszarze rozwiązywania problemów uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba podmiotów działających w obszarze uzależnień – liczba osób korzystających z pomocy różnych podmiotów działających w obszarze rozwiązywania problemów uzależnień 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: placówki leczenia odwykowego organizacje pozarządowe osoby fizyczne</p>
Działanie 6.2.2. Utrzymanie i rozwój spójnego systemu współpracy instytucji i organizacji zajmujących się rozwiązywaniem problemów uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działań podejmowanych w ramach systemu współpracy 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS</p> <p>Partnerzy: placówki leczenia odwykowego organizacje pozarządowe</p>
Działanie 6.2.3. Wspieranie działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych w domach pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba domów pomocy społecznej, w których podejmowane są działania na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych – liczba osób uczestniczących w zajęciach motywacyjnych w domach pomocy społecznej 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS GKRPA</p> <p>Partnerzy: domy pomocy społecznej</p>
<p>Cel szczegółowy 6.3. Zmniejszanie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnień.</p>		

Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 6.3.1. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemem uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych wsparciem – liczba działań na rzecz pomocy rodzinom – liczba placówek udzielających pomocy rodzinom 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 6.3.2. Poprawa stanu psychofizycznego i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba programów – liczba odbiorców programów – liczba działań służących aktywizacji zawodowej – liczba placówek realizujących działania na rzecz osób uzależnionych 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 6.4. Zmniejszanie zjawiska nadużywania środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.		
Działania	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 6.4.1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba programów profilaktycznych – liczba osób objętych programami profilaktycznymi 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe szkoły podstawowe gimnazja
Działanie 6.4.2. Wypożyczanie dzieci i młodzieży w kompetencje psychospołeczne.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działań, warsztatów, programów 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe przedszkola szkoły podstawowe gimnazja
Działanie 6.4.3. Rozwijanie zainteresowań wśród dzieci i młodzieży oraz poszerzenie oferty alternatywnego spędzania czasu wolnego.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działań/warsztatów 	2014 – 2020 Realizator: MOPS MOSiR COK Dom Narodowy Biblioteka Miejska WKiT Urzędu Miejskiego szkoły podstawowe gimnazja

		organizacje pozarządowe
Działanie 6.4.4. Wykorzystanie potencjału psychospołecznego dzieci i młodzieży do podejmowania działań w środowisku rówieśniczym.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba działań – liczba osób biorących udział w działaniach 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe Partnerzy: szkoły podstawowe gimnazja

Cel strategiczny 7.
Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie i problemów z nim związanych oraz utrzymanie i wzmacnianie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Cieszyn.

Cel szczegółowy 7.1.
Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin.

Działanie	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 7.1.1. Kompleksowa pomoc dla ofiar przemocy w tym podejmowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie oraz realizacja Procedury „Niebieskie Karty”.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba postępowań z użyciem procedury „Niebieskie Karty” – liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej – liczba udzielonych porad specjalistycznych – liczba grup wsparcia 	2014 – 2020 Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny organizacje pozarządowe
Działanie 7.1.2. Zapewnienie kobietom i dzieciom całodobowego schronienia oraz pomocy specjalistycznej.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, którym udzielono schronienia oraz pomocy specjalistycznej w placówkach, w tym liczba dzieci – liczba placówek – liczba miejsc w placówkach 	2014 – 2020 Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny organizacje pozarządowe placówki specjalistyczne
Działanie 7.1.3. Utworzenie mieszkań readaptacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba utworzonych mieszkań readaptacyjnych i liczba osób korzystających z tej formy pomocy 	2014 – 2020 Realizator: MOPS organizacje pozarządowe
Działanie 7.1.4. Podejmowanie działań interwencyjnych	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych interwencji – liczba dzieci, które objęto 	2014 – 2020 Realizator:

i zabezpieczających dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie.	<p>– pomocą specjalistyczną</p> <p>– liczba spraw skierowanych do Sądu Rejonowego</p>	<p>MOPS</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny przedszkola szkoły podstawowe gimnazja</p> <p>Partnerzy: Sąd Rejonowy KPP PCPR organizacje pozarządowe</p>
Działanie 7.1.5. Ochrona osób starszych i niepełnosprawnych doznających przemocy ze strony swoich bliskich lub opiekunów.	<p>– liczba i rodzaj placówek realizujących programy</p> <p>– liczba realizowanych programów i szkoleń</p> <p>– liczba interwencji</p>	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny organizacje pozarządowe</p> <p>Partnerzy: domy pomocy społecznej podmioty prowadzące działalność leczniczą</p>
Działanie 7.1.6. Oddziaływania terapeutyczno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	<p>– liczba i rodzaj programów</p> <p>– liczba odbiorców poszczególnych programów</p> <p>– liczba placówek realizujących programy dla osób stosujących przemoc w rodzinie</p>	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny GKRPA</p> <p>Partnerzy: PCPR organizacje pozarządowe placówki lecznictwa odwykowego</p>
<p>Cel szczegółowy 7.2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup społecznych.</p>		
Działanie	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 7.2.1. Realizacja programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych.	<p>– liczba programów kierowanych do poszczególnych grup odbiorców i placówek</p> <p>– liczba uczestników programów</p>	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny przedszkola szkoły podstawowe gimnazja</p>

<p>Działanie 7.2.2. Kształtowanie umiejętności wychowawczych i społecznych u rodziców poprzez prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba i rodzaj działań (warsztaty, prelekcje, spotkania) – liczba uczestników 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Cieszyn Zespół Interdyscyplinarny organizacje pozarządowe szkoły podstawowe gimnazja</p> <p>Partnerzy: służby kuratorskie</p>
<p>Cel szczegółowy 7.3. Zintegrowanie środowisk i działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększanie kompetencji zawodowych osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.</p>		
<p>Działanie</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji/Realizator/Partnerzy</p>
<p>Działanie 7.3.1. Umocnienie interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego – liczba powołanych Grup Roboczych – liczba i rodzaj szkoleń – liczba i rodzaj realizowanych kampanii 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny Grupy Robocze</p> <p>Partnerzy: organizacje pozarządowe KPP szkoły podstawowe gimnazja służby kuratorskie placówki leczenia odwykowego</p>
<p>Działanie 7.3.2. Podnoszenie kwalifikacji grup zawodowych realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaj i liczba szkoleń, superwizji – liczba konferencji i seminariów – liczba uczestników 	<p>2014 – 2020</p> <p>Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>Partnerzy: organizacje pozarządowe KPP szkoły podstawowe gimnazja służby kuratorskie placówki leczenia odwykowego ROPS</p>
<p>Cel szczegółowy 7.4. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p>		

Działanie	Wskaźniki	Termin realizacji/Realizator/Partnerzy
Działanie 7.4.1. Rozpowszechnianie informacji na temat przemocy w rodzinie, przeciwdziałania przemocy oraz ochrony przed przemocą.	– liczba akcji informacyjno- edukacyjnych	2014 – 2020 Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny Partnerzy: organizacje pozarządowe
Działanie 7.4.2. Współdziałanie w organizacji kampanii społecznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, propagujących konstruktywne formy współżycia oraz wychowania w rodzinie.	– liczba i rodzaj zrealizowanych zadań w ramach kampanii	2014 – 2020 Realizator: MOPS Zespół Interdyscyplinarny Partnerzy: organizacje pozarządowe organizatorzy kampanii ogólnopolskich

Wyjaśnienie skrótów:

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cieszynie

Zespół Interdyscyplinarny – Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Cieszynie

ZOJO – Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych w Cieszynie

MOSiR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Cieszynie

ZBM – Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o. w Cieszynie

COK Dom Narodowy – Cieszyński Ośrodek Kultury Dom Narodowy w Cieszynie

WKiT Urzędu Miejskiego – Wydział Kultury i Turystyki Urzędu Miejskiego w Cieszynie

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie

PPP – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Cieszynie

KPP – Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

OHP – Ochotniczy Hufiec Pracy

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach

Rozdział. 7. Realizacja Strategii.

7.1. Koordynacja i realizacja Strategii.

Jednostką odpowiedzialną za koordynację Strategii jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Strategia realizowana będzie przez:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie oraz inne jednostki organizacyjne gminy,
- organizacje pozarządowe, którym gmina zleca wykonywanie zadań w obszarze polityki społecznej.

Partnerami w realizacji Strategii będą organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne szczebla powiatowego, wojewódzkiego, jednostki i organy administracji państwowej, służba zdrowia, kościoły i związki wyznaniowe, podmioty ekonomii społecznej oraz podmioty gospodarcze.

Aktualnie funkcjonujący w Polsce system prawa stwarza odpowiednie warunki do wdrażania Strategii. Zagrożeniem dla realizacji Strategii mogą być zmiany w obowiązujących przepisach prawnych z zakresu polityki społecznej, a także niewystarczające środki finansowe na zaplanowane działania.

7.2. Finansowanie Strategii.

Zakłada się, że działania określone w Strategii finansowane będą:

- ze środków własnych gminy,
- ze środków budżetu państwa,
- ze środków zewnętrznych pozyskanych przez gminę (między innymi z UE oraz w ramach programów rządowych),
- ze środków zewnętrznych pozyskanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7.3. Monitoring i ewaluacja Strategii.

Narzędzia ewaluacji Strategii:

- systematyczne gromadzenie i analiza danych dotyczących realizacji Strategii,
- systematyczna kontrola i monitoring realizowanych zadań pod względem jakości, czasu oraz efektywności,
- sporządzanie rocznych sprawozdań częściowych,
- sporządzenie końcowego sprawozdania z realizacji Strategii.